

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari provenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

Liber Sextus. De professione, quæ in Societate sit, ac de iis, quæ illam
antecedunt, & consequuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

LIBER SEXTVS.

De professione, quæ in Societate fit, ac de iis, quæ illam antecedunt, & consequuntur.

Diximus hæcenus de gradu scholarium Societatis: reliquum est, ut ad gradum professorum transire faciamus. Prius autem quam de professione ipsa, per quam gradus ille constituitur, consideramus, primo loco per duo sequentia capita nonnulla præmittenda sunt de tempore, & probatione præiis ad illam iuxta peculiarem Societatis institutionem; quæ in hoc ab aliis differt, quod religiosos suos ad perfectionem solennem, non nisi post diuturnum tempus, admittit; & in hoc etiam, quod non contenta priori biennio probationis, tertium annum ab scholaribus suis post finita studia exigit; & quia utrunque singulare videtur, utrumque in ea reprehensum est; & ideo utriusque ratione reddere est necessarium. Secundo loco dicendum erit in cap. 3. 4. & 5. de ipsa solenni professione. Tertio tandem à ca. 6. vsque ad finem libri, de quibusdam votis simplicibus, quæ consequenter ad illam emittuntur.

CAPVT I.

Virum professio in Societate convenienter per multum tempus differatur?

I. **D**vo in hac parte ab aliquibus reprehensa, ab aliis in dubium reuocata sunt. Primum est nimia dilatio admittendi ad professionem eo quod singularis, & noua videatur, & quod grauius est, nonnullam iniustitiam continere. Sed de hoc puncto satis dictum est lib. 3. à principio, ostendendo cur post biennium, ad vota simplicia, & non solennia scholares admittantur, non solum absque iniustitia, verum etiam sine vilo vero incommodo illorum, & cum magna ratione, & spe boni communis. Secundum est, quod hoc tempus, non solum sit diuturnum, sed etiam indeterminatum, quod est longe diuersum, & potest habere maiora incommoda, & minorem causam, vel necessitatē. Quod primum declaratur ex vsu Ecclesiæ circa promissionē clericorum, vsque ad sacerdotium, quem Ecclesiasticum vsu antiquiorem diximus ibidem c. 1. n. 3. imitari Societate in hoc genere probationis. Quæ enim olim diuturna probatio clericorum feret, semper tamen habuit per canones definitum tempus. Id constat ex epist. Zosimi I. ad Helychium. Nā in primo c. generatim ait, neminem admittendum esse ad sacerdotium nisi post longam probationem, postea verò c. 3. designat temporis dilationem, scilicet, quinquennium ad minimum in gradu lectoris, & quatuor deinde annos in gradu subdiaconatus; quinque etiam alios in diaconatu, & ita tandem admitti poterat ad presbyterium. Quæ paucis mutatis præscripserat Siricius Papa epist. 1. ad Himerium, c. 8. & 9. ubi etiam à presbyterio ad Episcopatum, tempus decennij designat; quod Zozimus postea omisit, & ad illum ascensum nullum definitum tempus requisitum. Hormisdæ autem Papa in epist. ad Episcopos Hispaniæ, c. 1. quamuis indefinitè requirit longam probationem, addit tamen, eam esse debere iuxta præscripta, ac definita per sacros canones alludens ad citata decreta, & ita in idem redit. Et idem ferè habet Leo Papa epist. 85. alias 87. ad Episcopos Africa, & eundem sensum habet canon 13. Concilij Sardicenis. quæ omnia cum aliis refert Gratianus d. 61. 76. & 75. luo Carnoten. in suo decreto p. 6. c. 29. & sequentibus.

Præterea, esto expediat diuturna probatio, non caret incommodis illo temporis indeterminatis: nam inde sequitur, ut hominis arbitrio faciendū sit, quia non potest aliud medium inueniri. Contra hoc autem militat imprimis, quod in omni humana communitate conuenientius est, ut ea, quæ sunt grauiora, & quasi fundamenta talis status, sint certa lege definita, & non sint arbitraria; hæc enim est potissima causa, ob quam necessariae sunt leges humanæ; sed professio solennis, est vnum ex potissimis fundamentis religionis; ergo tempus eius non debuit arbitrio hominis relinqui, sed per legem statui.

Deinde ex hoc arbitrio sequi facile possunt acceptiones personarum, ex parte Superiorum nimium, vel propter humanum affectum, admittendo minus dignos, & digniores interdum prætermittendo, aut nimium differendo; vel ex ignorantia facti, quæ sæpe interuenire potest, præsertim in tanta multitudine personarum, & in tanta locorum distantia: ubi necesse est per aliorum relationē, seu informationem, notitiam comparare eorum, qui professione digni sunt. & ita facile est vel ignorantiam, seu etiam inaduerentiam, vel errorem admisceri. Tandem hinc sequi possunt querelæ, & perturbationes eorum quibus professio magis differtur, quam aliis, vel quam ipsi cupiant. Est enim humanum quid, hunc gradum appetere, vel quia omnis, qui est in via, naturaliter expetit terminum, vel quia religiosus non videtur irreligiosè facere appetendo maximum vinculum, & obligationem magis indissolubilem cum Deo, vel certè, quia illud est quoddam testimonium publicum probitatis, & sufficientiæ ad omnia munera, seu ministeria suæ religionis. Aliunde verò difficillimum est, ut non contristet nimia dilatio desiderij non completi, præsertim si sub specie iusti, & honesti desiderij concipiatur, & maxime quando aliis nec antiquioribus, nec doctioribus gradus ille confertur. Hæc autem omnia incommoda cessarent, si tempus esset certa lege definitum; tunc enim nemo; quantumvis doctus, vel religiosus, conqueri posset, si toto tempore lege præscripto, differretur eius professio. Et aliunde posset tempus præscribi sufficiens ad diuturnam probationem intentam: quæ enim experientia, vel probatio fieri non potest sufficiens per decem vel duodecim annos, vel aliud simile tempus,

II.

Arguitur 2. ratione quæ si ostenditur.

III.

Item ab incommode.

quod prudenti arbitrio regulariter iudicetur sufficiens: hoc enim satis est ad humanam legem, etiam si interdum possit in particulari superfluum, vel diminutum inueniri.

IV.
Resolutio
capituli.

1. Condicio
ad professio-
nem unde o-
pus dilatio
ostenditur.

Nihilominus dicendum est iustissimis de causis tempus solennis professionis, non esse certa lege, in Societatis instituto definitum: quamvis enim vt definiretur tum in 4. congreg. can. 7. tum in 5. can. 29. propositum fuerit, definiendum tamen non esse, in decreto 13. ipsius 4. congreg. & can. 11. quinta statutum est, vt hoc probemus, proponenda primum sunt verba constitutionum, quæ de hoc loquuntur, & quæ certas condiciones ad professionem emittendam requirunt. Primum ergo *iure ordinario* non admittuntur in Societate ad professionem emittendam, nisi Sacerdotes, vt habetur in examine cap. 1. §. 8. vbi sermo est de professis, quatuor votorum, in quibus circa hoc nulla fit dispensatio: quia si inter alium ex causa urgente necesse sit aliquem ad professionem admittere ante sacerdotium, illi satis erit solennis professio trium votorum, quia ad nullum finem potest esse alia necessaria, & hanc etiam admittit, licet raro, Societatis constitutio p. 5. c. 2. §. 3. Quamquam regulariter, etiam illa non sit concedenda, nisi Sacerdotibus, vt ex prædicto §. 2. & declaratione eius non obscure colligitur, & consuetudo satis interpretatur, & ideo dixi, *iure ordinario*, vt vtræque professionem comprehenderem, & indicarem exceptionem, quæ in professione trium votorum fieri solet, præcipue ob causam primogenituræ, seu maioratus, iuxta can. 4. quinta congregationis generalis, qui ita habet: *nemo dispense iure maioratus gaudens in Hispania, nisi habita facultate R. P. Prepositi Generalis in Societatem recipiatur, & si is in domo ornatus, vt magnam præbeat spem, se post biennium probationis fore talem, qualem nostra constitutiones requirunt, vt ad professionem trium votorum admittatur, ad professionem autem intelligatur admittendus, nisi qualitas maioratus eiusmodi fuerit, vt promotio ad sacrum ordinem firmitati illius abdicatio satis sit: tunc enim non professio, sed ordinatio procuranda erit.* Ratio verò huius conditionis presbyteris est, quia Societas est religio presbyterorum, vt supra lib. 1. c. 5. ostensum est, & quia gradus professorum est supremus in Societate, ad eosque pertinet principale regimen eius, & grauiora ministeria, quæ sacerdotum requirunt.

Ratio huius
primæ con-
ditionis.

V.
2. Condicio.

Hinc consequenter postulatur ad professionem emittendam, ætas ad minimum 25. annorum, p. 1. constit. c. 2. §. 12. vbi 25. annus expletus designatur, dicitur enim debere excedere 25. annū. Vnde quoad hoc maior ætas ad professionem, quam ad sacerdotium requiritur, cum ad sacerdotium 25. inchoatus iure ordinario sufficiat, & ita posset regulariter intelligi, quod in eadem p. 1. constit. in Declarat. c. 3. lit. K. dicitur, posse Generalem dispensare, vt cum minore ætate professio fiat: maximè enim videtur habere locum hæc dispensatio, quoad complementum 25. annorum; nam si maior futura esset diminutio, oporteret vel simul dispensare in priori conditione, scilicet, vt sine sacerdotio, fieret professio, vel vti privilegio recipiendi ordines ante legitimam ætatem.

VI.
3. Condicio.

Rursus postulatur eruditio, non mediocris in literis, vt infra in cap. 5. num. 7. attingemus, & in vita & moribus conspicuis magna probatio, vt in eisdem locis citatis declaratur, & p. 10. §. 7. ac sæpe alias, & in Bullis Pontificiis hoc sæpe repetitur; præsertim in his, in quibus declaratur, & confirmatur constitutum, vt sunt præcipue prima Bulla Pauli III. & Iulij III. & duæ constitutiones Gregorij XIII. in quibus consequenter asseritur, regulariter loquendo, necessarium esse diuturnum tempus, quia sufficiens in literis eruditio, non breui tempore comparatur: & raro comparata supponitur in his

qui ad religionem veniant. Solida autem virtus, eiusque probatio, religiosam disciplinam plurimum annorum in omnibus, moraliter loquendo requirit. Est ergo simpliciter diuturnum tempus necessarium.

Hoc autem tempus dicitur, ad minimum, debere esse ultra biennium, in examine c. 1. §. 12. & cap. 4. §. 16. vbi additur posse hoc tempus prorogari; circa quod tempus aduertendum est, dupliciter posita: aliquid in Societate admitti ad solennem professionem: primum mediante gradu scholarium, secundo immediate post nouitiatum, quamvis enim hoc rarius fiat, quia raro inveniuntur personæ, quæ immediate sint capaces illius gradus, vel causæ, quæ ad illum immediate concedendum obligent, attamen per se non repugnat, nec est alienum ab hoc instituto. Illius ergo temporis determinatio, non erat necessaria, quoad priorem modum, nec quoad illum posita est, quia ad ipsum gradum scholarium necessarium est illud biennij tempus, ergo multo magis ad professionem, quæ post illum danda est. Imò tunc non potest biennium sufficere ad professionem, tum quia tempus aliquod, neque illud quidem exiguum, in literis, & gradu scholarium consumendum est; tum etiam, quia ibidem additur, in scholaribus necessarium esse tertium probationis annum, priusquam ad professionem admittantur. Posita ergo est illa determinatio pro his, qui immediate ad professionem solennem sunt admittendi, estque determinatio (vt sic dicam) quoad minimum, non quoad maximum, quia scilicet infra biennium danda non est professio; non tamen necesse est, vt completo biennio statim detur, sed tempus illud prorogari potest, vt in eodem p. 12. dicitur, & quoad hoc extremum nulla est determinatio in tali tempore.

Verumque verò habet nonnullam difficultatem in constitutionibus ipsis. Nam in primis p. 5. c. 2. §. 3. ad professionem solennem trium votorum, requiruntur ad minimum, septem anni religionis Societatis, in quibus persona nota fiat, & non minus ius talent, ac virtutum satisfactorie in ea præbeat; ergo multo magis requiritur idem septennium ad professionem quatuor votorum: ergo non rectè assignatur biennium pro minimo tempore: Aliunde autè videtur nec biennium esse minimum; nam illud diminui potest, vt dicitur in declaratione cap. 1. §. 1. p. 1. constit. lit. C. Denique, ex alio capite videtur in eo casu, in quo hic terminus pro minimo assignatur, debere esse maximum; quia quando persona talis est, vt immediate post nouitiatum possit esse digna status scholarium, supponitur enim in literis satis instructa: nec debet ultra biennium in nouitiatu detineri: ergo debet statim post biennium ad professionem admitti.

Prima pars dubitationis expedienda est, ex distinctione data in num. 7. de transitu à nouitiatu ad professionem, mediato, vel immediato. Videtur enim mihi in illo loco §. p. 1. constit. supponi, neminem, secundum ordinariam legem, admittendum esse ad professionem trium votorum immediate post nouitiatum, sed post diuturnam probationem in gradu scholarium; & ita facile conciliatur ille locus cum alio, qui ad minimum requirit tantum biennium: nam in vno est sermo, de transitu mediato, in alio verò de immediato, & consequenter, in vno est sermo expressus de professione trium votorum, in alio verò, licet non exprimitur, tamen vnum locum per alium declarando, sermo est de professione quatuor votorum.

Et ratio differentia reddi potest sufficiens: nam quando aliquis ob personæ conditionem, & peccata, quæ ad professionem admittendam sunt necessaria dona admittendus est post nouitiatum im-

post biennium, non vero triennium.

diatē ad professionem, talis esse debet, vt ad professionem quatuor votorum digne possit admitti: & ideo licet professio, quatuor votorum dignior sit, nihilominus facilius sit transitus ad illam immediate post nouitiatum, quam ad professionem trium votorum. Hac ergo ratione designatur septennium, vt minimum tempus necessarium ad professionem trium votorum, quia supponitur nunquam fieri immediate post nouitiatum. Dixi autem, secundum ordinariam legem, quia ob accidentariam causam extrinsecam, qualis est, (vt supra numero 4. dicebam) successio in maioratu, contingit interdum aliquē immediate post nouitiatum, admitti ad professionem trium votorum, & tunc clarum est, non esse expectandum septennium, quia hoc repugnaret virgēti necessitati, propter quam maturatur illa professio.

XI. Ad secundam partem dubitationis respondetur facile, biennium assignari, vt minimum tempus necessarium ad professionem, ex vi regulæ, cui non repugnat, quod per dispensationem Præpositi Generalis possit tempus illud coarctari, & hoc est, quod in prædicta declaratione dicitur. Est autem animaduersione dignum, quod lib. 2. cap. 4. numer. 9. attigimus, in Congregatione S. generali, canon 10. statutum esse, vt nullo casu exercere liceat facultatem dispensandi in contrahendo biennij spatio quoad effectum admittendi aliquem ad statum religiosum per vota simplicia scholarum: vnde videbatur consequenter prohibita dispensatio circa idem tempus, in ordine ad professionem solemnem. Quod tamen non ita est: nam potius in eodem can. 10. aduertitur, per illum non derogari Superiori declarationi constitutionum, quia satis est, vt illa facultas dispensandi in biennio in ordine ad professionem exerceri possit. Itaque iudicauit Congregatio posse minus expedire contrahi biennij tempus ad vota scholarum, quam ad professionem solemnem: quod sane difficile apparet, cum professio sit vinculum indissolubile, & proximē ordinatum ad altiorē finem, & ideo ex se maiorem probationem requirat. Nihilominus non sine rationabili causa id iudicatum, & sanctum est; quia regulariter, ac fere semper sunt vota scholarum immediate post nouitiatum; & illud biennium per se, ac primariō postulatum est propter scholares; id est, propter iuuenilem ætatē, in qua recipiuntur, & propter munus, ad quod proximē admittuntur, & ideo fuit expediens in huiusmodi personis omnino claudi ianuam dispensationis incorporandi illos, eo modo, quo incorporari possunt ante biennium probationis expletum, tum ne sumeretur occasio sæpius dispensandi in re, quæ ordinariē fieri debet, tum quia respectu talium personarum, talisque status, vix potest cogitari causa, quæ ad hoc cogat. At verò admissio ad promissionem immediate post biennium, rarissimē fit, ac fieri potest: & tunc necesse est, vt vel causa extrinseca cogat, propter absolutam vinculi indissolubilitatem, (quæ causa vix potest vnquam ad biennium minuendum obligare) vel vt persona adeo sit matura, & digna, vt ad omnem satisfactionem breuius tempus sufficere possit, & ideo pro hoc raro casu, & oportuit dispensationem prohiberi, ne fortasse, etiam hac occasione, ingressus in Societatem, huiusmodi personis grauioribus difficilior reddi videretur.

XII. Quamuis autem biennij tempus per hanc facultatem minui possit, non tamen integer probationis annus, qui non ex speciali iure religionis, sed in Societate Communis Concilij Tridentini necessarius est, etiam in Societate ad valorem professionis: & ideo non potest in eo religio ipsa dispensare, vt supra lib. 2. c. 4. numer. 7. tetigit tractando de nouitiu. Vbi

etiam à numer. 9. tetigi quæstionem, an professio facta in Societate post annum probationis, & ante expletum biennium, sine legitima dispensatione, valida sit, esto male fiat. In qua censeo validam esse: quia constitutiones Societatis, quæ ad hanc professionem requirunt tempus vltra biennium, nunquam declarant hanc esse substantialem conditionem necessariam ad valorem actus, vt ibi latius expendi.

Ad tertium membrum respondeo, hoc biennij tempus, non esse præfixum ex parte termini magnitudinis, seu ita vt iure ordinario habendum sit tanquam sufficiens, vt si aliqui immediate admittantur ad professionem, quia licet possint multæ personæ recipi ad nouitiatum, quam non indigeat disciplina scholarum, quoad doctrinam, frequenter nihilominus contingere potest, vt eadem personæ indigeant maiori tempore ad disciplinam religiosam, & ad maiorem, magisque exactam probationem morum, & talenti in ministeriis exercendis circa proximos. Item indigere possunt maiori instructione in ipso vsu exercitiorum, & actionum Societatis. Ac denique in huiusmodi viris iam consummatis in ætate quoad doctrinam, imò etiam quoad mores, maior probatio sæpe desiderari potest (habet enim in eis specialem difficultatem) vt sese accommodent modo procedendi religionis, præsertim in humili obedientia, & subiectione, & in reponendo proprio iudicio, illud Superiorum, & religionis dictamini confirmando. Propter has ergo, & similes causas, sæpe necessarium est, vt in his etiam personis biennij tempus differatur; & ideo licet tempus illud præfixum sit vt minimum, non est positum vt maximum. Tunc autem (vt difficultati satisfaciamus) admitti possunt tales personæ post biennium, ad gradum scholarum: quia hic gradus, licet præcipuē videatur institutus propter literas addiscendas, & ideo inde nomen acceperit, non tamen propter solas illas, sed etiam propter alios fines proximē innuatos, scilicet propter maiorem disciplinam religiosam, magisque probatam multisque experimentis radicatam, & cognitam, & propter aliquem etiam vsum ministeriorum, & probationem talenti respectu illorum, vt intelligi potest ex 4. p. constit. cap. 8.

XIII. Igitur de hoc tempore præter biennium, vt minimum necessarium, nihil in regula Societatis definitum est, sed tantum indefinite declaratum, oportere admittendos ad professionem esse in vltima Societate moribus d'uprobates, in exam cap. 1. §. 8. & p. 5 cap. 2. §. 3. ac sæpe alias. Quæ institutio ita approbatur in Bulla prima Iulij III. vbi ex parte S. Ignatii, & sociorum hæc verba proponuntur. Opportunum iudicamus, etiam statuere, ne quis ad professionem in hac Societate emittendus, nisi duxerit, & diligētissimā probationibus, prout in constitutionibus de latibatur, eius vitæ & doctrinæ explorata fuerit, recipiatur; quare tunc a hoc institutum omnino humilis, & prudens in Christo, & in Christiana vita puritate, ac literis conspiciat. Quæ institutio statim à Pontifice confirmatur. Similiter in Bulla 1. Pauli III. de scholaribus solum dicitur: Post cognitum institutum, & literis eorum profectum, & post satisfactam probationem in Societatem nostram admitti possint. & eodem modo approbarunt hanc institutionem reliqui Pontifices, nullo certo assignato termino, quo finito necessario fieri debeat. Imò etiam Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 16. de regularibus, hoc ipsum confirmauit illis verbis, quæ sæpe citauimus. Per hæc tamen sancta synodus nihil intendit innovare, aut prohibere, quin religio Christianorum Societatis IESV in christum eorum institutum à sancta sede Apostolica approbatum, Domino, & eius E. lesia inferunt possint.

Hæc

Hæc enim verba specialiter dicta sunt à Concilio propter professionis dilationem, ut ex contextu constat. Nam proximè ante præceperat, ut in aliis religionibus, peracto probationis tempore, personæ ad professionem admittantur: & ab hac regula excipit Societatem, cuius institutum nullum alium terminum ponit, nisi cum Societas, vel eius præpositus Generalis, plebs in Domino satisfactum 5. p. constit. c. 3. Hunc ergo terminum, tam Pontifices, quam Concilium approbaverunt.

XV.
Accedit ratio seu di-
lemma.

Rationes etiam ad idem confirmandum multæ asserri possunt. Prima est, quia considerato instituto Societatis, & varietate personarum, quæ in ea recipi possunt, nullus talis terminus commode assignari poterat. Aut enim talis terminus fuisset brevis, v. g. septem, aut novem annorum: aut prolixior viginti annorum, v. g. aut amplius. Primum non fuisset regulariter expediens, quia ostensum est institutum hoc postulare diuturnas, ac multiplices probationes: unde ad minimum ordinariè requirit post biennium novitiatus totum studiorum tempus, quod solet esse novem, aut decem, vel plurium annorum. Post novitiatum enim duo, vel tres anni in literis humanioribus, & perfectione linguarum consumi solent, quibus adduntur tres, vel quatuor (iuxta regionum consuetudinem) pro Philosophiæ cursu. Sequuntur deinde quatuor anni Scholasticæ Theologiæ; & interdum solet prænuntiari unus, vel duo anni concedi ad recognoscenda, quæ audierunt, & ad aliquam lectionem Patrum comparandam, & simul in publicis actibus, & disputationibus specimen aliquod comparatæ doctrinæ tribuendum, contingit item frequentius ut hic studiorum cursus docendis externis inferiores disciplinas interrumpatur, id enim ad sustinenda onera religionis, & publicis muneribus satisfaciendum, sæpe necessarium est. Atque ita fit non raro, ut in huiusmodi studiis, quindecim, vel plures anni consumantur; post quos sequi debet tertius probationis annus, de quo statim dicemus in cap. sequenti. Cum ergo leges morales ferri debeant iuxta ea, quæ frequentius accidunt, & respicere debeant totum corpus Societatis, & non unius, vel alterius provincie commodum, vel consuetudinem, non poterat terminus professionis; si designandus fuisset longè ante vigesimum annum præscribi. Tam prolixum autem terminum præfigere his temporibus, & in hac religione, non erat expediens. Quamvis enim nonnulli ex antiquis monachis, etiam usque ad XXX. annum renunciantes probare solerent, ut legimus apud Ioannem Climacum in 4. gradu de obedientia, parum à principio: hi tamen præsentis temporis mores non ferunt; præsertim si pro termino præfixo, ac necessario, tantum tempus assignetur. Item quia in tanta varietate personarum, quæ in Societate recipiuntur, diversarum ætatum, ac conditionum, tanta dilatio sæpe esset incongrua, & ipsi personis onerosa, sine legitima causa, & religioni inutilis, vel etiam nociva. Non ergo potuit talis terminus convenienter limitari, sed prudenti arbitrio debuit relinqui.

XVI.

Unde addi potest secunda ratio, quæ magis explicat præcedentem; nam vel hic terminus futurus erat ita certus, ut nec contrahi posset, nec prorogari, nec etiam regulariter dispensari, nisi ex gravissima, & extraordinaria causa; & hoc modo propositus fuisset sine dubio incommodissimus, ut ratio facta declarat, vel ita esset designandus, ut tamen facile posset Societas, vel eius Præpositus Generalis in eo dispensare, coarctando illum, vel etiam prorogare. Hoc autem modo non vitarentur incommoda, quæ in principio num. 3. proponebantur, sed potius augerentur: quia eo ipso, quod

tempus illud pro quibusdam ex dispensatione minueretur, aliorum querelæ timeri possent, de acceptatione personarum superiorem ipsum arguendo, & sic de aliis. In prorogatione autem, si aliquando esset necessaria, fuisset maior nota, seu infamia; ergo pensatis omnibus convenientius fuit in hac parte nullam statuere legem præter prudens ac iustum iudicium Prælati.

Tertia & fundamentalis ratio est; quia causæ omnes quæ moverunt Societatem ad expediendam diuturnam probationem, consequenter impulerunt ad expectandum satisfactionem ipsius Societatis ex tali probatione resultantem; nam ad hunc finem ordinatur probatio, quæ inutilis esset, si illo fine non dum consequuto, professio nihilominus danda esset. Hæc autem satisfactio non potest esse certa in quolibet certo, ac determinato tempore, quia non consistit in sola temporis perseverantia, sed in vita & moribus, & affectuum moderatione, quæ ab aliquibus brevi tempore, ab aliis vero (quod frequentius accidit) per diuturnum etiam tempus non comparatur: ergo spectato fine probationis diuturnæ, non fuit expediens alteri illi terminum professionis assignari.

Accedit præterea alia commoda ex huiusmodi incertitudine, seu indeterminatione provenientia: si enim tempus ad professionem esset certum, ac determinatum per legem, posset humana fragilitas inde occasionem sumere ad remissionem, vel negligentius agendum, tam in virtutis, quam in literarum profectui, & in applicatione etiam ad ministeria Societatis, & sustinendos labores professorum proprios: quæ occasio tollitur ex temporis incertitudine: imò cum omnes intelligentes professionis meritum non esse positum in temporis antiquitate, sed in illis donis, & conditionibus, quæ ad eum gradum in Societate postulantur, de quibus illi prius satisfacere necesse est inde sit, moraliter, ac regulariter loquendo, ut excutiantur ad maiorem curam, tam in observatione instituti, quam in studiis & aliis Societatis exercitiis ac ministeriis: Denique cum hæc vilitates ex hac institutione sperari possint, nullumque verum incommodum ex illa possit timeri; & alia rationes, & causæ pro materia moralis, sint etiam virgines, nulla relinquitur in hoc negotio dubitandi ratio. Solùm superest ut probemus, hinc non sequi incommodum: hoc autem parum probatum est, in superioribus lib. 3. cap. 2. cum ostendimus Scholasticis Societatis nec iniuriarum, nec, per se loquendo, aliquid incommodum fieri, eo quod non statim ad solennem professionem admittantur: Quæ similiter probant idem de quocunque tempore, in quo ex rationabili causa in eo statu detinentur, magis verè constabit ex responsionibus ad argumenta.

Ad primam ergo dubitandi rationem, parum profectò referret, rem hanc esse novam, si ad convenientem gubernationem novæ religionis proprio, & peculiari modo ad specialem finem instituta sit conveniens, & Apostolica approbatione digna. Addo verò non esse novam, præsertim quoad spiritum, & finem per eam intentum; videlicet, ut gravissima ministeria Ecclesiastica & animarum sollicitudo non committatur, nisi personis valde modè dignis, de quibus sperari possit, quod cum earum dignitate, & aliarum fructu, & religionis integritate, ac decentia illa valeant exercere. Et in primis iam supra n. 15. ex Climaco ostendimus, quam diuturna fuerit olim probatio aliquorum monachorum, quæ si definit erat XXX. annorum, ut ibidem dicitur, profectò durior erat illa temporis determinatio, quam hæc nostra indeclinata probatio. Si verò numerus ille per exaggerationem positus

positus est, positus profectus est pro diuturna probatione. Et ita Calsianus lib. 4. de Institutis renunc. cap. 3. 7. & 8. indicat probationem iuniorum ad monachatum per multa experimenta solitam fieri fuisse, nulla temporis determinatione adhibita. Præterea cum olim monachi generatim non essent clerici, & ad eum statum assumi possent, nullum ad hoc tempus determinabatur, sed merita attendebantur. Et ideo dixit Hieronymus in epist. 4. ad Rusticum; *Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis*. Et Gelasius Papa in cap. *Si quis monachus*, 16. quæst. 1. duas condiciones ad illum ascensum requirit; vnam quod monachus venerabilis vite merito sacerdotio dignus videatur; alteram, vt Abbas, sub cuius imperio Regi Christo militat, illi in fide presbyterum petieris. Cum ergo Societas sit religio sacerdotum, & non quorumcunque, sed quibus animarum ministeria committuntur, quid mirum est, quod regula professionis eius non sit certum tempus, sed certum meritum; vnde tam ad sacerdotium quam ad professionem, tempus est in Societate indefinitum, & iudicio superioris determinandum (licet enim ad sacerdotium solum 4. annus Theologiae nunc expectetur ordinari; attamen is ipse incertus est, ob interruptum sepius studiorum cursum, vt n. 15. dicebamus) & nihilominus longius tempus ad professionem requiritur, quam ad simplex sacerdotium: nam professio sacerdotium supponit, vt dictum est nu. 4. & addit maiorem obligationem, & requirit maiorem capacitatem ad omnia munia Societatis, & principale regimen eius, quod iuxta constitutiones p. 4. c. 10. & part. 10. §. 4. & alibi professis committi debet.

XX. Vnde etiam ad hoc expendo in ipsius decretis in argumento citatis, licet designentur certa tempora ad ordines singulos suscipiendos, ad Episcopatum certe non definitur tempus: nam Siricius nihil de hoc dixit, sed solum si eum clerici, & plebs, vocauerit electio. Zosimus verò dixit, *seum ex actio ad bonos mores, vita perduxeris*. Sacerdotium enim non tam necessarium habet annexum munus paitoris sicut Episcopatus, & ideo licet vitam innocentem requirat, multo magis perfecta virtus in Episcopo postulat; qui propterea in statu perfectionis esse dicitur. Et ideo eius assumptio non tempore, sed merito mensuranda venit. Professi autem Societatis, licet non attingant illum gradum, tamen eum participant quantum ad prædicationem Euangelij, & salutem animarum procurandam: & ideo mirum non est, quod in eis etiam doctrina potius, & vita, quam certa temporis prouectio requiratur.

XXI. Vltimò est valde considerandum in illis decretis non assignari illa tempora pro terminis magnitudinis, sed paruitatis, statuunt enim, vt nemo assumatur ad clericum; aut hunc, vel illum ordinem, nisi post tantum, vel tantum tempus; non tamen statuunt, vt transacto illo tempore statim assumantur, sed hoc semper relinquitur arbitrio Episcoporum, sub ea conditione, quam non omittunt dicti Pontifices; si per hoc tempora dignus iudicatus fuerit. Vnde Leo Papa epist. 85. alias 87. cap. 1. & habetur cap. *miramur*, 61. d. tractans verba Pauli; *Manus cito nemi nisi imposueris*: interrogat, *Quid est cito manus imponere, nisi ante maturitatem aetatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinae, sacerdotalem honorem tribuere non probatis?* Et Gregorius lib. 4. epist. 44. agens de monacho assumendo ad quodlibet Ecclesiasticum officium, præter tempora à sacris canonibus præfixa, requirit vt in monachali habitu secundum Patrum regulas, irreprehensibiliter conuersatus fuerit. Neque in hoc aliam temporis limitationem præfigit: ergo sic ponderata illa decreta, potius possent retorqueri contra B. Ignatium; eo quod

breuissimum biennij tempus, pro termino paruitatis ad professionem posuerit, sed huius rei ratio facile ex dictis in n. 7. intelligitur, nam illud biennium ad minimum postulat, vltra maturam aetatem, & vltra sacerdotium, & vltra sufficientem eruditionem, & alia dona: ita vt quando biennium solum fuerit, magis sit ad personam, & omnia dona eius religioni accommodanda quam hæc de nouo acquirenda.

Ad rationes respondetur. Ad primam dicimus verum esse assumptum, nimirum per leges determinari oportere ea, quæ sunt in vnaquaque communitate grauiora: id est, vt leges præscribant modum, & formam in huiusmodi rebus seruandam. Et ita in præsentī sufficienter factum est in Societate. Non enim oportet, vt determinatio legis semper sit quoad omnes circumstantias loci, & temporis: sed pro qualitate negotiorum, ac rerum, nam quæ talia sunt, vt vel frequentem mutationem patiantur, vel ex variis circumstantiis pendean, non possunt semper, quoad has circumstantias, per legem determinari, sed committenda necessarii sunt animatæ legi: qualis est supremus gubernator. Ita ergo in præsentī factum est, nam modus professionis, & condiciones ad illam requisitæ: & aliquod tempus, quod regulariter potest quoad minimum, esse necessarium, per leges Societatis determinata sunt: at verò circumstantia temporis quoad maximum terminum omnino præfixum, quia pendet ex variis circumstantiis, nec debuit, nec commode potuit determinari.

Ad aliud verò ex incommodis desumptum, in primis iam ostensum est, ea, si quæ sunt, non euitari posita lege determinante tempus maximum, nisi talis esset lex, quæ multa maiora haberet incommoda, & nullam haberet dispensationem. Neque in rebus humanis petendum est vt nulla habeant incommoda, sed vt vel hæc minora sint, vel vt propter maiora, & certiora commoda tolerentur. Deinde dicitur, si homines sint veri, ac solidi religiosi, non multum esse, quod illa incommoda timeantur: quia non appetent professionem tantquam honoris titulum, vel habilitatem ad altiora munera intra, vel extra suam religionem, id enim ambitiosum esset, propter maius autem cum Deo vinculum, non est quod sint solliciti, cum iam sint veri religiosi, eiusque cultui omnino traditi, vt lib. 3. cap. 3. tractatum est: & alias ex parte sua parati sunt ad illud vinculum magis contringendum, quoties iussi fuerint, vt etiam lib. 4. cap. 17. vidimus. Quod autem spectat ad differentiam personarum, vnusquisque ex parte sua, si verè religiosus sit, debet se ad illum gradum cæteris indigniorem reputare: Societas verò ex sua parte curare debet, vt omnis æquitas, ac debita distributio in hoc negotio seruetur: quod sane ita fieri credendum est: tum quia per eos fit, quibus totius religionis gubernatio committitur, tum etiam, quia non fit sine diligenti examine & multorum consilio, qui & viri prudentes sunt, & religiosi, & timorati, vt in instructione promouendorum ad gradum latè præscribitur. Quod si interdum vel per errorem, vel per humanam affectum inæqualitas aliqua fieri contingat, illud priuatum est incommodum, quod vix vnquam acciderit, atque non tanti momenti est, vt propter illud publica utilitas, quæ ex prædicta institutione prouenit, prætermittenda sit.

XXII.

Ad 2. arg. in n. 2.

XXIII.

Ad 3. dubiū ex incommodis in n. 3.

CAPUT II.

Quaratione ab scholasticis Societatis tertius probationis annus ante professionem exigatur.

I.
Ratio dubi-
tandi.

Ratio dubitandi esse potest, quoniam, qui semel sufficienter probatus est, & approbatus, non debet iterum in examen vocari: capit. lueri, de off. legati: sed scholares Societatis iam per biennium integrum fuerunt probati, & tandem approbati: ergo non debent iterum cogi ad integrum probationis annum transigendum. Quod si dicas respectu altioris gradus, posse novam exigere probationem; contra hoc est, quia etiam hoc dato videtur sufficiens probatio, quæ fit per discursum plurium annorum, viuendo in Societate post vota scholarum emissa: finis enim probationis solum est, vt & religiosus sufficienter cognoscatur ad religionem, & ipsam experiat, in tot autem annorum discursu, cum tanta vitæ familiaritate & communitate, satis profectò potest talis persona cognosci ad religionem, tam in moribus, quam in omnibus natura dotibus, aut defectibus: & ipse similiter poterit sufficienter experiri religionem, ergo cessat adæquata causa probationis: ergo non est imponendum tantum onus, sine causa. Eo vel maxime, quod ex parte religiosi, non habet locum talis probatio, iam enim se priuauit libertate relinquendi hanc religionem, & ad ingressum eius per professionem, si præcipiatur, se obligauit, & ideo quantumcunque asperitatem, vel rigorem postea experiat, non potest voluntate sua retrocedere, qui solet esse proprius finis probationis ex parte religiosi: ergo religiosus scholaris Societatis, iam est incapax probationis ex parte sua: ergo nec religio probare illum debet, alioquin non est æqualitas, & est nimia seueritas, præsertim post tam longam experientiam. Tandem si talis probatio adhibetur, concedatur saltem professio proximè post illam: nam qui sentit onus probationis, debet etiam sentire commodum approbationis, si in probatione recte se gessit: at hoc non fit in Societate, sed dicta probatio iuxta constitutiones statim post studia fit, professio vero postea per plures annos differtur: ergo superflua est talis probatio: aut alia profectò adhibenda esset, quæ proximè professionem antecederet: nam tunc debet vltimum iudicium de persona fieri: quod si tunc necessaria non est, profectò neque antea fuerat.

II.
Quid ha-
beat insti-
tutum Socie-
tatis circa
hunc 3. an-
num.

Proponamus in primis, quid circa hoc habeat institutum Societatis, eiusque in hac parte confirmationem: & inde facile constabit vera ratio huius institutionis, & difficultates soluentur. Igitur in examine cap. i. §. 12. solum dicitur, vt *admittantur scholastici ad gradum professorum, vel coadiutorum formarum, vnum adhuc annum, post absolutam suam studia experiant.* In cap. autem 4. §. 16. declaratur illum annum exigere, vt in variis probationibus ad maiorem Deigloriam exerceantur. In 5. verò part. constitut. cap. 1. vocatur simpliciter hic *annus probationis*, & postulat integer vt *adhuc perspectus sit antequam quæ professionem emittat.* & in omnibus his locis dicitur, posse hoc tempus prorogari si superiori visum fuerit. De potestate autem coarctandi hoc tempus, vel omittendi hanc tertiam probationem, nihil dicitur, quamuis neque negetur. Atque hanc institutionem specialiter approbauit Gregorius XIII. in Bulla, *Ascendens Domino*, in qua sic dicitur: *scholares studijs in Societate absoluti, antequam professi vel coadiutores spirituales formati fiant,*

non solum tertium adhuc probationis vltimum annum in deuotionis & humilitatis exercitijs impendant, vt si qua fortasse in re harum vitæ tutum fuerit, per litterarum occupationem interperit, per earundem virtutum frequentiorum exercitationem, ardentem inquis diuini auxilij vocatorem reculescant, sed etiam, &c. Et postea subiungitur, totius instituti, & specialiter eorum, quæ narrata fuerant, confirmatio.

Ex quibus intelligere licet, hunc annum tertium probationis, non postulari tanquam de substantia, vel tanquam omnino necessarium ad valorem professionis: tum quia nec in constitutionibus, nec in prædicta Bulla ponitur aliquod verbum, quod tantam necessitatem indicet: tum etiam, quia cap. præcedent. numer. 12. dictum est, neque integrum biennium esse de substantia professionis, sed solum integrum annum ex vi Concilij Trident. requisitum. Reliqua ergo, quæ ex peculiari Instituto Societatis adduntur, ad necessitatem regulæ pertinent, & vt res debito modo fiat, non tamen, vt facta teneat. Vnde certum est posse Præpositum Generalem, in hoc anno dispensare, & iustis de causis aliquando id facere, quamuis constitutiones sua taciturnitate circa talem dispensationem satis indicant non debere facile concedi. Vnde etiam intelligi potest, quod licet hic annus in rigore iuris debeat esse continuus, iuxta superius dicta lib. 2. cap. 4. numer. 11. de communi anno nouitatus, & ideo frequenter, ac regulariter ita seruari debeat: nihilominus in hoc facilius possit esse dispensatio, eo quod hæc probatio substantialis non est, & utilitas eius potest vtroque modo comparari. Denique ex verbis præsertim dictæ constitutionis, intelligi potest tertiam hanc probationem præcipue consistere in vacatione ab studiis, & actionibus erga proximos, vt Deo ac propriæ perfectioni intentius eo tempore vacetur. Duo enim in prædicta constitutione Gregorij XIII. dicuntur. Vnum est, vt tertium probationis annum in exercitijs deuotionis, & humilitatis consumant, qui ad professionem sunt admittendi. Aliud est, vt in Societatis ministerijs tandiu probentur, quamdiu Præposito Generali, ad suam & Societatis integram satisfactionem videbitur. Supponitur ergo in tertio probationis anno per se loquendo ab his ministerijs vacandum esse, non propter inutile otium, sed propter otium sanctum, quod diligit charitatem vnitatis, & propter propriam mortificationem & sanctificationem.

Hinc verò ratio transigendi dictum annum, in variis instructionibus à Præposito Generali emanatis, ad illos, *Deo vacandi, & spirituali profectui incutibendi*, fines accuratè descripta est, tam pro iis, qui ob exiguum numerum in domo eadem nouitatu probabuntur, quam pro iis, qui annum peragere in domo separata, amicorum, & consanguineorum consuetudine semota, siue coram, siue etiam per litteras: In quam certè domum decem, vt minimum, conuenient sub instructore vno, qui & auctoritate per se valeat, & alias etiam gubernarit: is verò illos omnes in spiritu formandos curabit, vniuersamque instituti Societatis rationem explanabit per statos aliquot cuiusque hebdomadæ dies, ac modos exponet iuuandi proximos salutariter. Inuiungere præterea poterit penitencias, ac mortificationes, inter ipsos tamen priuatiim, quas ad eorum profectum conducere iudicabit, atque ad reuerentiam (si opus erit) ab soluet. Quidquid tamen ad exercitium disciplinam spectat, non nisi consulto Reuerentem, aut Ministro Collegij imponet, si forte separata ipsorum habitatio, pars aliqua Collegij fuerit: Quod si eorum quispiam minus in probando satisfecerit, educendus erit atque in tempus aliud differendus. Anno autem peracto, tam instructores, quam

quàm Prouincialis de singulis Generalem, rectè ne an secus illum obierint, planè informabunt. Hæc est summa earum obligationum, quæ pro tertio probationis anno professionem in Societate nuncupaturis iniunguntur; & in vltima instructione data annò 1601. latius habentur. vide etiam ordinationes contractus autoritate 7. congrega. toto cap. 3.

V. Quibus omnibus tam in præcedenti, quàm in 3. numero attentè consideratis, mihi colligo, propriam rationem huius institutionis, non tam consistere in formali ratione (vt sic dicà) probationis, quàm in spirituali exercitatione, & veluti dispositione ad professionem necessariam. Quam rationem & primariam esse existimo, & per se sufficientem, etiam si nulla alia interueniret, quauis altera ratio de experimento, & probatione omittenda non sit. Declaratur hæc ratio. Supponendo quod sæpe diximus, præsertim lib. 1. cap. 6. Societatem esse religionem perfectè mistam, quæ ita intendit actioni circa proximos, vt etiam principaliter vacet contemplationi, quantum necesse est, vt nihil de propria perfectione remittatur, & ministeria erga proximos cum maiori fructu fiant; ob quã rationem: quauis ordinariè hæc vita Societatis mista sit, nihilominus aliqua tempora specialiter deputata sunt ad exercenda puram vitam contemplatiuam: hoc enim conuenientissimum esse in huiusmodi mista religione D. Thom. apertè docuit 2. 2. q. 188. art. 8. cum dixit solitudinem non congruere religionibus, quæ sunt ordinatæ ad opera vitæ actiue, nisi ad tempus, exemplo Christi, qui, vt dicitur Luc. 6. *Exiit in montem solus orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Inter alia verò, duo præcipue tempora ad hoc genus vitæ exercendum determinata sunt in Societate, vnum est biennium nouitiat⁹, de quo in superioribus lib. 2. cap. 4. diximus. Aliud est hic tertius annus probationis, qui & opportunissimo tempore collocatus est, & nec debuit nec potuit amplius coarctari, vt effectus, qui in illo desideratur, ordinariè possit comparari. Primum enim tempus nouitiat⁹ maius esse oportet, quia in illo spiritus fundamenta iaciuntur, & incipiunt in rebus diuinis se exercere, qui nullum vsum, & ferè nullam illarum notitiam prius comparauerant; postea verò promouentur viri iam instructi, & exercitati in rebus spiritualibus: quarum etiam ampliorem cognitionem & faciliorem vsum per doctrinam, & scientiam scripturarum habere possunt, & ideo vnius anni tempus pro illis sufficiens fuit: illud autem necessarium fuit, quia in nouitiatu, regulariter loquendo, nunquam potest hæc mystica, & spiritualis scientia perfectè addisci, neq; gradus interioris meditationis, orationis, & contemplationis attingi, quantum viris perfectis, vel multum proficientibus necessarium est. Quod autem tunc defuit, raro potest studiorum tempore comparari, imò timendum potius est, ne aliqua ex parte diminuat⁹, quod acquisitum fuerat, vel saltem in tepefcat, vt in prædict. constitutione dicitur, quo etiam sine noxiæ remissioni seu tepiditati obliuiscendi, sexta generalis congregatio canon. 11. parentis Ignatii vestigijs inherens iuniorum fratrum seorsim à reliquis habitandi, & conuersandi morem, iam tunc alicubi introductum, probauit, & in vniuersum deinceps suscipiendum indixit, vt spiritus feruorem in nouitiatu conceptum, sub peculiari spirituali præfecti cura fratres vi conseruarent, atque in dies augerent, atque etiam Generali Præposito instructionem dicto huius conuenientem, vt ederet, commendauit. Itaque opportunissimè cadit hic, de quo loquimur, tertius probationis annus post studia, vt non solum repararetur, si quid fuerat diminutum, sed etiam, vt altiori, & per Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

fectiori modo actus vitæ contemplatiue exerceantur, vt qui antea sapiebat, cogitabat, orabat, & loquebatur vt paruulus, postquam factus est vir suo modo euacuet, quæ erant paruuli, & incipiat nouo modo adherere Deo, mundum despiciere, & seipsum, ac omnia temporalia contemnere. Vnde etiam fiet, vt si scientia prout solet, aliquid elationis, vel ambitionis induxit, altiori cognitione, & consideratione diuinarum rerum expellamus.

Et hæc quidem est talis anni ratio, seu necessitas, comparatione facta ad tempus præteritum; non inuenietur autem minor si oculos ad tempus futuræ vitæ conuertamus. Inquiri enim solet an in hac vita mista, actio debeat præcedere contemplationem, vel contemplatio actionem. Sancti enim Patres interdum docere videntur actionem præmittendam esse. Sic Gregorius 6. Moral. cap. 27, & 28. aliàs 17. & 18. qui contemplationis (ait) arcem tenere desiderant, prius se in campo operis per exercitium probent; & infra: vt videlicet mens prius desides in opere, & postmo sum reficid. b. at per contemplationem. Et ad hoc accommodat figuram Rachel, & Lia quarum prior, vitam contemplatiuam, posterior actiuam, figurauit: Et ideo Lia prius nupta est, sicut prius etiam nata fuerat: & sic mysticè interpretatur verba illa Genes. 29. *Non est consuetudinis in terra nostra, vt minor prius ad nuptias tradamus, quàm maioris.* Eandem doctrinam habet D. August. 22. contra Faustum, cap. 52. & sequentibus: sed oportet aduertere, ex superius tractatis lib. 1. cap. 6. de hac duplici vita, interdum Patres sub actione comprehendere omnem exterioriorem operationem, siue ordinetur ad propriorum affectuum mortificationem, siue ad proximorum beneficentiam corporalem aut spiritalem: aliquando verò vitam actiuam in maiori proprietate sumptam, significare institutum vitæ ad actiones erga proximum ordinatum. Et simili modo contemplatio interdum sumitur latè pro quocunque interno exercitio, orationis, meditationis, aut cuiuscunque veritatis diuinæ considerationis: Interdum verò magis propriè, pro perfectæ eleuatione mentis in Deum, per vniōem charitatis, & sapientiæ, & internam quandam quietem in Deo.

Si ergo tam actio, quàm contemplatio in latiori significatione sumantur, vix possumus inter illas ordinem assignare, sed requirunt inter se induiduam societatem, & vicissitudinem, vt ab actione ad contemplationem, & e conuerso, frequens transitus fiat; quia neque in hac vita mortali possumus semper Deo, & contemplationi eius iugiter inhærere: neque sine propria mortificatione poterit esse mens disposita, vt eleuetur in Deum, sicut egregiè tractat Moyses Abbas apud Calsianum Collat. 1. à cap. 8. vsque ad 13. statim ergo à principio necesse est vtriusque vitæ iacere fundamenta. Quod si velimus vsque ad prima initia descendere, planè videntur sumenda à vita contemplatiua: quia omnis sancta cogitatio ad illam spectat: totius autem salutis initium à sancta cogitatione sumitur, vt est communis Augustini doctrina lib. 2. contra duas epistolas Pelagian. cap. 8. & de Bono perseuerantiæ cap. 8. de Gratia & libero arbit. cap. 7. lib. 2. de Peccat. merit. & remission. cap. 17. & nos latè discussimus lib. 1. de gratia, per varia capita. Sic ergo initium, vel fundamentum cuiuscunque honestæ vitæ, vel reformationis ei⁹ ab interna cogitatione, & consideratione sumenda est. Hac ergo ratione dicimus, vitam etiam hanc mistam per actus vitæ contemplatiue esse inchoandam, ita tamen vt illis statim adiungantur actiones illæ præcipuæ, quæ ad affectuum moderationem, & purgationem cordis ordinantur, per quas homo redditur habilior ad actus perfectionis contemplatiue vitæ: per quos rursus vires assumit ad actiones virtutū perfectius exerce-

VI.

Deinde res
soluta tam
poris futuræ
ad illa ne an
contemplatio
prior in vita
mista

VII.

Eius decisio
h. membris
sumpta
actio &
contempla-
tione latè

exercendas, & ita paulatim proficit in vtroque genere vitæ. In hoc autem progressu indifferenter admiscetur actio erga proximum, præsertim illæ, quæ propriam mortificationem & humilitatem habent adiunctam, & magnam perfectionem contemplationis non requirunt.

VIII.

*Altera de
eius etiam
bimembri
sumpta con
templatione
perfecta.*

At verò si loquamur de cōtemplatione perfectâ, & illam comparemus ad actionem, quæ ad moderationem propriorum affectuum ordinatur, sic debet actio sine dubio præcedere cōtemplationem: quia comparantur, sicut motus, & terminus, seu Quies, vel tanquam dispositio, & forma. Nam in hac etiam vita vera est illa Christi sententia, *Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt*; vtiq; per contemplationem, quam mihi cor mundum obtinere non potest; vt Augustinus exposuit. Ergo actio necessaria, ad mundandum cor omnino antecedere debet; & hoc sensu locuti sunt Augustinus, & Gregorius locis citatis, quauis Augustinus aliquod amplius addat, vt statim dicam. Si verò comparemus hanc eandem perfectam contemplationem, ad perfectam actionem, ad illam scilicet, quæ spiritualis est, & circa illuminationem, & sanctificationem animarum versatur; sic profecto contemplatio huius vitæ antecedere debet actionem. Quod planè sentit D. Thom. 2. 2. quæst. 188. art. 6. cū de hoc genere actiue vitæ dicit, *vnusquis vitæ actiue est, quod ex plenitudine contemplationis derivatur*, sicut doctrina, & prædicatio. Vnde & Gregorius dicit in 5. homil. super Eze. h. quod de profectu viri post contemplationem suam: *edumtibus, dicitur Psalm. 144. Memoriam suauitatis tue eructabunt*. Et in hoc ponit D. Thom. perfectionem talis actionis, quia per eam contemplatio alijs traditur. Et fortasse in hoc sensu dixit Augustinus supra, cū ad hunc statum peruentum est, non solum habere in hoc sæculo speciosam intelligentiā, sed etiam laboriosa iustitiam. Quam laboriosam iustitiam inferius explicat, dicens, *labor enim iustorum maximum fructum habet in eis, quos regno Dei generat, inter multas tentationes, & tribulationes, prædicando Euangelium*; &c. Atque hunc ordinem exemplo vitæ suæ nos docuit Christus, non solum quia ab initio suæ conceptionis summam contemplationem per vnionem Dei habuit: sed etiam quia ante predicationem suam, per quadraginta dies in desertum secessit, vt soli Deo vacaret. Et eundem ordinem voluit ab Apostolis seruari, non solum quia priusquam eos ad prædicandum viuens mitteret, orare docuit, & cum eis sæpius ad orandum recessit, vt ex Matth. 5. & 6. & ex alijs Euangeliorum locis colligere licet; sed etiam, quia discessurus ex hac vita iussit eos sedere in ciuitate, quoad vsque induerentur virtute ex alto, Lucæ 24. Quod ipsi ita intellexerunt, vt ingressi in cenaculum essent perseverantes vnanimiter in oratione Act. 1. Nec breuitas temporis spectanda est, sed exemplum: Ioannes enim Baptista triginta annis prius in contemplatione se exercuit, & postea ad prædicandum exiuit, sunt enim varia Spiritus Sancti dona, quæ singulis distribuit pro vt vult.

IX.

Ratio etiam hoc conuincit, tum quia necesse est, vt prius aliquis in se ardeat, quàm alijs luceat; vt aliàs in Baptista ponderauit Bernardus in sermone festiuitatis eius; quia de illo dixit Christus, *erat lucerna ardens, & lucens*: ardet autem quis per contemplationem, lucet autem per doctrinam; tum etiam, quia valde inordinatum est, vt aliquis doceat, prius quàm discat, vt sæpe iura canonica loquuntur: quæ præcedente cap. retuli. Et egregie ac modellissimè Nazianzen. orat. 1. Hæc (inquit) cū nobiscum ipsi non possint, fuit se constitutus, beneuolus quidem certe, collocutus, præstabilis esse diximus, cū qua dicenda & facienda essent nequiremus,

ea addiscere, quàm nescientes docere. Præclarè enim cum eo agitur: cui vel in profundam sententiā canis sensus veniat, namque vni h. bens, vt viciat. huius in pietate est: ma aduincit esse possit. Nā certe alios docere aggredi, præquam ipsi edocitissimus, valde stultorum, ac temerario aut hominum esse videtur. Vnde inferius concludit, *quæ cū Domini voluptatem nondum, vt videtur dignum est, viderit, &c.* Equus cū nondum & opore, & contemplatione, per omnes Christi appellati. n. i. & virtutis peruenit; &c. Equus cū nondum v. a. auctori ad Dispositionem in monasterio abscondit, nec loqui dicitur, sed paruum sit, & adhuc lacte alatur, adhuc ex suis, qui inter Israelitas non numerantur, nec in Dei castro. casentur, nondum denique tanquam vir Christi cruci ferre queat, laus tamen alacritate animo se Christiano certitipus constitutus parietur? Quauis enim Nazianzenus hæc de munere Episcopali scripserit; tamen per proportionem rectè accommodatur muneri, & actioni professorum Societatis, quatenus quadam participatio illius est, & in illuminando, & docendo alios consistit, & ideo ad illum assumi non debet, nisi qui didicerit per contemplationem, quæ postea docet per actionem. Denique si contemplatio non antecedit, vix aut nullo modo poterit postea tempore ipsius actionis comparari: & ita multo minus poterit ipsam comitari, ac perpetua vicissitudine cum ea misceri; sed relinquet solam Martham ministrare: quod sine magno illius incommodo non erit, quia subtrahetur ei licentia, & opprimeret eam actionis necessitas, vt alius Augustinus dixit sermone 26. de verbis Dom.

Ex hoc ergo discursu concluditur ratio, & ostenditur mirabilis S. Ignatii sapientia in institutis, & instruendis alumnis suis. Prius enim voluit vtriusque vitæ actibus in primo nouitatu sufficienter exerceri tali ordine, vt à fundamentis vitæ contemplatiue per exercitia spiritualia initium funderent, & ex vitæ actiue, illam partem tunc maxime exercerent, quæ ad propriam mortificationem, & virtutum acquisitionem confert: & ideo diximus in superioribus numer. 5. tempus illud, vel omnino, vel ferè tantum esse vitæ contemplatiue: Quod genus vitæ per totum tempus studiorum perseverat; nam (vt etiam declarauimus) totum negotium disciplinæ, & doctrinæ acquirendæ, ad ortum contemplationis magis spectat. Quia verò ille contemplationis modus, non spectat ad perfectum, & summum gradum eius, quauis ad illum possit disponere, ideo constituit, vt prius quàm humilissimi scholares ad operandum in vitæ domini exirent, ad scholam vitæ contemplatiue redirent, vt in ea & consequenter in virtutibus sine quibus illa esse non potest, quoad fieri posset, perficerentur. Ad hunc ergo finem tertii probationis annu designauit, quilibet pro tanti operis dignitate breuissimum tempus videatur; pro fragilitate tamen hominum, & breuitate vitæ iudicandum esse sufficiens. Non enim hoc tempus eo fine designatur, vt in eo tota huius exercitii perfectio comparanda sit, sed vt maiora quædā, & sufficientia fundamenta iaciantur, vt dixit Gregorius XIII. hæc enim definitio, & hęc intentio maxime necessaria est perfectioni huius vitæ. Deniq; vt si quæ sunt orta impedimenta, quæ ab hoc studio animum auertere possint, eo tempore tollantur. Hæc ergo videtur esse propria ratio & finis per se, ac primariò intentus in designando hoc tertio probationis anno.

Hinc verò consequenter fit (quæ est altera principalis ratio huius institutionis) vt hic annus multum deferuiat, & moraliter sit necessarius ad perfectam probationem, & experimentum eorum quibus professorum munus, quali ex officio, & speciali obligatione, in Societate committendū est. Ad hunc enim

enim finem ordinatur, vt cap. præcedent. diximus) totum illud tempus in quo differtur professio: ergo etiam hic tertius probationis annus ad eundem finem ordinatur, & specialiori quadam ratione, tum propter nonnullam maiorem difficultatem; tum etiam propter maiorem virtutis ostensionem, quæ illo tempore desideratur, præsertim humilitatis, ac deuotionis, vt in dicta constitutione Gregorij XIII. dicitur.

XII. Neque contra hoc obstat ratio dubitandi in principio posita. Respondetur enim approbatum ad vnum munus, seu rem vnius ordinis, probari iterum posse ad negotium, vel munus altioris ordinis, quia non sufficiunt, vel requiruntur ad omnia munera, eadem qualitates, vt notauit Panormit. in cap. *Accepimus*, de ætat. & qualitat. num. 6. Quamuis ergo nouitius, dum admittitur ad priora vota, approbatur in scholarem, probari iterum, atque iterum potest in ordine ad statum, & munus professorum, quod longè grauius est. Deinde etiam in ordine ad eundem terminum potest quis iterum examinari, & probari, quando multum temporis intercessit; & præsertim, si occasio aliqua notabilis mutationis, ac diminutionis timere probabiliter possit, & de re agitur, in qua nondum est ius acquiritum, vt sentit Panormitanus suprà: quæ omnia in præsentem concurrunt. Nam præterquam, quod per priora vota scholarium non approbatur quis simpliciter ad professionem, postea intercedit multum temporis, in quo potest timeri feruoris, & deuotionis diminutio, & ideo sic superest ratio sufficiens nouæ probationis in ordine ad professionem, cum in illam, vel ad illam nunquam sit proprium ius acquiritum, nisi ad summum sub tali conditione in constitutionibus expressa.

XIII. Ad replicam autem quod in toto tempore studiorum sit hæc probatio. Respondetur verum quidem id esse, non tamen sufficere tempus illud, tum quia duplex studium ad professionem Societatis supponi debet, literarum scilicet, & spiritus. Hoc autem secundum, nec tempore nouitatus potuit esse perfectum, nec inter studendum literis potuit consummari; & ideo necessarium fuit proprium adiungere tempus, in quo consummaretur. Tum etiam, quia ipsum studiorum tempus, vel occasione præbet nouæ reformationis; propter distractionem, & remissionem animi, circa spiritualia exercitia, quam nimia sollicitudo literarum afferre solet, præsertim incipientium, vel occasionem præbeat nouæ probationis, qui per discursum illius temporis solet magis vniuersaliusque natura, & capacitas, vel in ordinata aliqua inclinatione cognoscit, quam magis probare, vel moderari necesse est.

XIV. Ad alteram verò replicam, quæ postulat quæ ex parte fiat hæc probatio: Respondetur concedendo eo tempore, si propriè loquamur, probari religiosum à religione, non religionem à religio, vt ratio ibi facta ostendit, quæ non solum de hoc tertio anno probationis, sed etiam de toto tempore studiorum verum habet. Ad obiectionem autem de inæqualitate, seu iniustitia, responsum in superioribus est lib. 3. c. 2. à num. 3. ubi ostendimus, non esse iniustum contractum, in quo scholaris approbatus obligatur absolute, & ex parte sua perpetuò Societati, & Societas non ita se illi obligat: nam in hoc ipso contractu intrinsecè includitur, vt Societas possit amplius probare religiosum, etiam ad dimittendum illum, si sibi non satisfecerit, quia nondum illum simpliciter, & ad omnia approbavit, & è contrario ibi etiam continetur, vt religiosus iam non possit amplius religionem probare, qui quando priora vota emisit, illam simpliciter approbavit, vt vitam in ea perpetuò degeret, & ideo scholaris, Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

qui hac mente in Societate viueret, vel tertium annum probationis ageret, vt religionem amplius experiretur, & si diuiniorem inueniret, relinqueret, non esse tuta conscientia, quia iam non habet ius probandi, sed obligationem obediendi, & se disponendi, vt quantum in ipso est, in Societate retineatur, vel etiam intimius admittatur.

Denique ad vltimam tacite respondetur in dict. constit. Gregorij XIII. dum dicitur scholares finitis studiis in Societate, non solum in tertio probationis anno, sed etiam in verbi Des. sacrasum & scholasticarum lectionum, penitentiarum & Eucharistie Sacramentorum ministerium Societati tandem probantur. quando Preposito Generali videtur. Itaque finis studiis non præscribitur tertius annus probationis, eo quod ille sufficiens reputandus sit, ex vi regulæ, vt statim illo finito, professio concedatur. Nam qua ratione cap. præced. ostensum est, non esse tempus definitum ad professionem faciendam, eadè non est in hoc sensu ille annus præscriptus, sed vel positus est tantum pro termino paruitatis, ita vt ad minimū hic annus requiratur, quia per se ac moraliter necessarius, non tantum ad experimentum personæ, sed magis ad præparationem, seu dispositionem conuenientem tali statui, vel certè per determinationem huius anni indicatum est, ex toto illo tempore, quod inter finem studiorum & professionem intercedere potest, vnum saltem annum concedendum esse, vt in eo propriæ perfectioni, & vitæ (vt dicebam) ferè omnino contemplatiuæ vacetur sub speciali cura, & spirituali disciplina religionis, vt num. 4. retulimus, & hic vocatur quasi per antonomasiam tertius annus probationis, quamuis suo modo, totum reliquum tempus vsque ad professionem probationis etiam sit.

XV.

Ad 3. repli-
cam ibidem.

CAPVT III.

Virum specialis forma profitendi in Societate specialem obligationem inducat circa eruditionem puerorum.

SEquitur agendum de secunda parte huius libri, quam ipsius initio proposuimus. Ac pro hoc capite suppono imprimis fieri in Societate veram professionem per vota solennia, quod ex constitutionibus, & Bullis Pontificijs, & ex vsu manifestum est; & ex dicendis constabit. Nec defunt, qui existiment fuisse hoc simpliciter necessarium, vt tota hæc congregatio sit absolute, & simpliciter vera religio, vt etiam refert Henriquez lib. 12. cap. 5. num. 4. lit. T. in commento. Sed hoc in rigore non est verum, vt iam lib. 3. cap. 3. à numero 6. vidimus; tum quia, sicut potest esse verus, & proprius religiosus simpliciter sine votis solennibus, ita potest esse corpus mysticum veræ religionis constans ex solis huiusmodi personis religiosis. Quia religio, vt dicitur, de toto corpore, solum significat corpus constans ex personis verè religiosis vt sic; tum quia satis probabile est, antiquiores fuisse veras religiones, quam vota solennia, vt tomo præced. ostensum est; fuit ergo hoc conuenientissimum, secundum præsentem Ecclesiæ institutionem ad maiorem perfectionem, decorem, & dignitatem huius corporis.

Secundò suppono hanc professionem Societatis includere omnia, quæ sunt de substantia professionis religiosæ in communi, & regulariter addere secundum, aliquid, includit enim traditionem religiosam, quam significant in forma profitenti præscripta 5. p. constit. cap. 3. verb. illa, Ego N. professionem facio. & tria substantialia vota paupertatis, castitatis, & obediencie, quæ in eadè forma statim expresse promittuntur. Addit verò duo. Primū est specialis que-

I.

Suppositio
propositio
huius
capituli.

II.

Suppositio
secunda.

VII.
Prima as-
sertio.
Sua dicitur
auctoritate
Societatis.

Item Pontificalium.

VIII.
Accedunt
rationes
tres.

IX.

Dicendum verò in primis est, ministerium hoc merito à Societate susceperit esse, tanquam vnum ex præcipuis & maioribus curis ac perfectione exercendis. Quod in primis satis persuaderi potest auctoritate ipsarum constitutionum, quam nemo potest facile prætereire, tum propter sanctitatem, & prudentiam auctoris, tum propter usum, & consensum totius religionis, in qua tot viri religiosi & sapientes & prudentes fuerunt. Tum maxime propter approbationem Pontificiam, non solum in generali, sed etiam in particulari. Nam in prima Bulla Pauli III. sic dicitur, & nominatim commendatam habent institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina decem præceptorum, atque aliorum rudium, quæcumque secundum circumstantias personarum, locorum, ac temporum illis congrua videantur. Est enim maxime necessarium circa providentiam huius rei, diligenter præpositum & Consilium invigilare, cum in proximis adificationibus sine fundamentis non possit conjungere, & in nostris periculum sit, ne per quicquid Doctor, ita provinciam hanc, tanquam primo aspectu minus speciosam, forsitan detractare conetur, cum tamen reuera nulla sit fructuositas, vel proxima ad adificationem, vel nostris ad charitatem, & humilitatem simul officia exerceant.

In quibus Pontificis verbis omnes rationes, & sanè gravissimæ attinguntur, quibus assertio posita suaderi potest. Primum enim licet ministerium hoc in se non videatur nimis excelsum, in semine tamen, & virtute est maximum: quia ex eo magna ex parte pendet honestas, & sancta vita fidelium, tum quia fides est fundamentum omnis iustitiæ, tum etiam, quia non solum docetur pueri quid credere debeant, sed etiam quid debeant operari: & in quem finem debeant vitam instituire: quod maxime in principio necessarium est. Nec solum circa hæc illuminantur, sed etiam excitantur, & variis medijs illi ætati accommodatis alliciuntur, & ad opera pietatis incitantur. Deinde occasione puerorum fit, ut etiam homines grandioris ætatis, vel interdum senes, nunquam in rebus fidei antea satis instructi doceantur: alij verò, qui eos obliuioni tradiderant, denuo addiscant. Multi etiam qui grauioribus concionibus interesse non solent, vel eas non satis percipiunt, hoc medio doctrinæ Christianæ solent magis ad penitentiam agendam, & virtutem sectandam commoueri. Vnde cum maior pars hominum rudis sit, & indocta, sperari profectò potest per hoc medium, si convenienter exerceatur, plures proficere posse in fide, & virtute, quam per alia excellentiora, & altiora ministeria. Et ideo cum tanta asseueratione in illa Bulla dictum est, reuera nullam esse fructuositatem erga proximos occupationem; quia hæc prodelle potest omnibus, quibus alia, non verò è conuerso.

Accedit præterea hoc medium esse efficacissimum ad obuiandum erroribus, & falsis doctrinis: & ob hanc causam existimo tam grauius fuisse B. P. N. Ignatio commendatum: quia religionem hanc præcipue contra insurgentes hac tempestate hæreses Deus per eundem Ignatium præparauit. Tandem possemus hoc confirmare exemplis antiquitatis, & sacrorum canonum; sed hæc sufficienter adducta superius sunt lib. 5. c. 5. tractando generatim de eruditione puerorum: nam multa ex illis loquuntur, præcipue de institutione eorum in fide, & rudimentis eius, ut ibi notauimus. Et plane Eusebius lib. 6. Historiz cap. 12. cum de Origene, & Heracla loquitur, dicit eos assumpsisse munus erudiendi iuuentutem in rudimentis fidei. Omnes etiam utilitates, quas ibi ostendimus, habere hanc puerorum eruditionem ex hoc potissimum sperari, ac sequi, manifestum est, & ideo in Concilio Moguntiacò sub Carolo cap. 45. sic Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

dicatur. Symbolum, quod est signaculum fidei, & orationem Dominicam dicere, semper admontant sacerdotes populum Christianum. Cum ergo Societas sit religio sacertorum, merito assumpsit provinciam, non solum admonendi, ut hæc discant, sed etiã faciendi, ea nimirum docendo in omnibus locis & occasionibus, quibus possunt, scilicet in templis, in puerorum scholis ac per vias, & plateas. Vnde in eodem canone subditur, Propterea dignum est, ut filios suos deneget ad scholam sine ad monasteria, sine foras presbyteris, ut fidem catholicam recte discant, & orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant. Vbi specialiter expendo verbum illud, sine ad monasteria, illo enim significatur, etiam religiosos illius temporis non fuisse designatos hoc ministerium instituendi pueros in Christiana doctrina. Expendo etiam illud verbum, ut domi alios edocere valeant: nam per illud insinuat alius modus, quo hæc puerorum institutio ad alios grandiores deriuatur, dum coram his domi reperit pueri, qui in publico didicerunt.

Secundò dicendum est, merito in forma profitendi in Societate explicatum esse hoc ministerium in voto obedientie; quamquam id factum sit, non tam propter nouam obligationem imponendam, quam propter ministerium commendandum. Sumitur hæc assertio ex declaratione eiusdem conflict. p. 5. cap. 3. lit. B. quæ sic habet, promissio docendorum puerorum, ac rudium hominum, iuxta litteras Apostolicas, & constitutiones, non inducit aliam obligationem, quam reliqua spiritualia exercitia, quæ ad auxilium proximorum adhibentur, cuiusmodi sunt confessiones, predicationes &c. in quibus quisque se debet occupare, iuxta rationem obedientie suorum superiorum. Quod autem de pueris docendis in voto sit mentio, ea de causa fit, ut sancta hæc exercitatio penitenti modo sit commendata, & vi deuotius exerceatur propter singulare obsequium, quod Deo per eam in anima unum auxilium exhibetur: & quia facilius oblationi tradidi poterat, & in dissuetudinem abire, quam alia magis præfata. Quibus verbis utraque pars assertionis, eiusque ratio explicata est.

Est autem circa priorem partem de obligatione speciali aduertendum, in prima congregatione generale eiusdem Societatis decreto 134. post electionem, commendari specialiter hoc ministerium professis, & subiungi hæc verba, Patet quidem noster Ignatius iniunctum singulis professis, ut semel per quadraginta dies id facerent. Significat autem congregatio hoc fuisse iniunctum à B. Ignatio, ut perpetuò in Societate obseruandum. Quia verò id non satis erat ibi explicatum, additum est in secunda congregatione decreto 48. post electionem. Quisquis professus post electionem suam professionem iura annuam, per quadraginta dies continuas, vel interpolatos doctrinam Christianam pueris rudibus personis docere teneatur.

Vbi obscurum est, quam vim habeat illud verbum, teneatur. Nam licet aliàs verum sit ordinationes, & regulas huius religionis, non obligare ad culpam, ibi tamen videtur determinari materia propria voti obedientie professorum, quantum ad hanc expressam ordinationem, & ideo videtur verbum illud inducere obligationem in conscientia. Nichilominus certum est, illam ordinationem esse solum directionem quandam ad meliù exequendum, vel inchoandum id quod in prædicta professione exprimitur, nõ tamen esse legem sub peccato obligantem, in nõ neque esse inter alias regulas in tali religione, & ita sunt similia verba in eius constitutionibus explicata, neque etiam esse determinationem materię voti, quia in illo decreto, quoad hanc partem, nulla fit mentio voti; vnde licet finis illius decreti fuerit reducere ad praxim aliquo modo votum illud; non tamen mens eius hanc ponere, ut materiam præceperit. Eo vel maxime quia

X.

Secunda as-
sertio.

XI.

Notatio ul-
terior circa
1. partem
eiusdem as-
sertionis.

XII.

Professos ob-
ligari videtur
ad docendam
doctrinam
Chr. per 40.
dies.

Oppositum
ostenditur
quoad obli-
gationem vi-
goriam.

Utrum votum obedientiae ad Summum Pontificem, quod professi Societatis emittunt, sit solenne votum, ab alijs tribus distinctum.

DVO puncta apparent in hoc voto difficilia. Primum est, quomodo ab alijs tribus, & specialiter à generali voto obedientiae distinguatur. Secundum est, quomodo solenne sit. Ratio dubitandi circa priorem partem est, quia vel hoc votum est distinctum, quod inducat nouam obligationem circa eandem materiam: vel quod obliget ad nouam materiam. Neutrum dici potest: ergo nullo modo distinguitur: nec enim fingi potest alius distinctionis modus. Minor quoad priorem partem probatur: quia materia semel consecrata Deo per votum obedientiae, non est capax nouae obligationis, per aliud obedientiae votum: licet enim materia, aliàs debita, ex praepcepto sit capax nouae obligationis voti, tamen, quae iam per votum promissa est, non est capax nouae obligationis: unde si quis iterum, atque iterum castitatem voueat, non multiplicat obligationem votorum: sed repetit idem votum. vt in tomo 2. visum est: sed per votum obedientiae religiosi obligatur quis obedire Summo Pontifici, non solum ratione iurisdictionis, quam à Christo habet, sed etiam ratione specialis promissionis Deo factae, & Praelatis religionis, quorum supremus est Pontifex, vt in tomo superiori ostensum est: ergo non potest per nouum votum, noua obligatio obedientiae circa eandem materiam superaddi. Neque enim ad hoc sufficit quod per vnum votum distinctius, & expressius promittatur obedientia circa talem actionem, vel ad talem personam, quia implicitum, vel explicitum non variant, neque addunt obligationem voti, vt patet ex his, quae in praecedenti cap. num. 11. dicta sunt de illa expressione docendi Christianam doctrinam, quod non ideo addit speciale votum, vel obligationem. Item patet in religionibus, quae solum implicitè vouent castitatem, & paupertatem, quia non minori obligatione tenentur. Altera item pars minoris probatur, quia per votum obedientiae omnia sunt promissa: ergo non relinquunt noua materia, quae denud per hoc speciale votum promittatur. Dices, votum generale obedientiae per se non obligare ad has missiones. Sed contrà, quia estio fortasse hoc verum sit respectu voti obedientiae facti secundum regulas aliarum religionum, non tamen respectu facti secundum regulam Societatis: unde in ea etiam scholares approbati tenentur his missionibus obedire, si praecipiantur: ergo vltra votum obedientiae generale in Societate factum, ad nullam actionem, vel rem nouam potest obligare hoc speciale votum factum summo Pontifici.

Tandem circa secundum punctum propositum obscurum est, cur hoc votum inter solennia ponatur, aut in quo eius solennitas consistat. Et est ratio dubij, quia solennitas voti addit aliquid effectum, scilicet inhabilitatem, vel incapacitatem aliquam, ex vi iuris positum, praeter omnem illum effectum, vel obligationem, quam hominis promissio secum affert, vt superiori tomo dictum est; hoc autem votum non affert seculo dictum est; hoc autem votum non affert seculo talem effectum, neque aliquid in cludit praeter promissionem. Nec satis dicere esse solenne, quia coniunctum, & simul cum professione fit: nam haec est sola concomitantia, non formalitas, aliàs etiam vota reliqua, quae professi emittunt, vt à cap. 6. videbimus, erunt solennia, quia cum professione fiunt. Quod enim non statim, sed paulo

XIII.
Notatio altera circa partem secundam.

Circa alteram verò partem de commendatione ministerij: notanda etiam sunt citata decreta 1. & 2. congreg. generalis: nam in priori, hoc tam pium exercitium admodum inculcatur ipsis professis: in posteriori verò ipsi Praeposito Generali valde commendatur: ne vllò vnquam tempore illius obliuio in nostris animis irrepat, cum illud in votum nostrum formulam complētum. Ex quibus vltimis verbis intelligitur fructus illius explicationis in formula vouēdi: inde enim factū est, vt cura huius ministerij in professorum animis magis infunderet, & in maiori etiam estimatione habeatur. Et ad hunc etiam finem B. Ignatius similem curam imposuit Rectoribus Collegiorum 4. p. constitut. cap. 10. §. 10. Rector ipse legere aut docere Christianam doctrinam quod agnoscitur debet. Vbi in declaratione additur si impedimentum intercedat, cum Prouinciali esse communicandum, vt per alium fieri possit: idque debere Rectores implere intra primum annum sui muneris, declaratur in 2. congreg. generali cap. 15. vt ergo omnes de Societate ad hoc ministerium magis, ac magis afficiantur tot modis, & signis eius utilitas, & necessitas commendatur.

XIV.
Ad ratiōem dubitandi in num. 4.

Nihil igitur obstant rationes dubitandi in num. 4. postea: nam licet in externa specie, ministerium minus speciosum appareat, reuera est Catholicae Ecclesiae valde necessarium, & quo maioris humilitatis officium: eo maiori religionis commendatione indiget. Nec refert quod parentes, patrini, & parochi, ex officio ad hoc ministerium teneantur: quia generatim loquendo, huius religionis officium, est iuuare in omnibus ministerijs ad salutem animarum pertinentibus eos, quibus ex officio incumbunt: vel qui non omnes suis muneribus satisfaciunt, vt debent: vel quia pluribus existentibus ministris, & coadiutoribus, melius poterunt animi iuuari, & illuminari. Accedit, quod hoc ministerium docendi Christianam doctrinam, habet latitudinem, tam ex parte personarum, quia non solum pueri, sed etiam multi ex adultis hac eruditione indigent; tum ex parte modi docendi, & explicandi rudimenta fidei, ad quod saepe non mediocris scientia necessaria est, & in dogmatis exponendis, & maxime moralibus rebus, quae certè scientia scholares Societatis nondum satis instructi supponuntur: ideoque multum potest in hoc ministerio industria, & sollicitudo, ac doctrina nostrorum religiosorum, maxime prouectorum, Ecclesiae prodesse, prout haecenus per diuinam gratiam experientia demonstrauit. Merito ergo in professione Societatis huius operis specialis, & expressa mentio fit, vt non solum scholaribus: sed omnibus operarijs eius sit commendatum, ipsique professi intelligant peculiari ratione ad suum statum, & officium pertinere, vt declarauimus.

paulo post fiant: parum profectò videtur referre, ut hoc solenne, alia simplicia dicantur, cum moraliter rem considerando quod parum distat nihil distare videtur. Et præterea reddenda est ratio, cur magis hoc votum statim fiat, ut dicatur solenne quam reliqua.

III. Propter hanc difficultatem aliqui moderni scriptores dixerunt, licet hoc votum professorum Societatis laudabile sit, quia abundans cautela non nocet: re tamen vera, ex vi illius voti, non amplius obligari ad obediendum summo Pontifici secundum regulam suam, quam alij religiosi ex vi suæ professionis teneantur. Quin potius asserunt, omnes religiosos inter se esse æquales in hac obligatione obediendi summo Pontifici, in suis obseruantis regularibus: quia omnes illum habent tanquam supremum Prælatum vniuersi cuiusque religionis, à quo pendet omnis obseruantia regularis: ita scripsit Emanuel Rodriguez de regularibus tom. 1. q. 22. a. 6. potestque hæc sententia iuari ex ratione, quam nostrimet Patres in Bullis Pontificiis ad hoc votum emittendum his verbis tradunt. *Quamvis Euangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter proficemur, omnes Christi fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac Christo Vicario subesse: ad maiorem tamen nostræ Societatis humilitatem, ac perfectam vniuersi cuiusque mortificationem, & voluntatem nostrarum abnegationem summo opere conducere indicavimus, singulos nostros vti: illud commune vinculum speciale voto stringi, &c.* Ex his enim verbis colligitur, per hoc votum solum addi vinculum religionis, vltra vinculum subiectionis, quod commune est omnibus fidelibus: at hoc vinculum religionis, omnes religiosi superaddunt, ex vi suæ professionis, ergo re ipsa hoc votum nihil addit nouum comparatione facta ad alios religiosos. Sed ad summum addi potest huic sententiæ, hoc votum addere maiorem quandam certitudinem huius obligationis obediendi Pontifici. Quod enim omnes religiosi ex vi professionis promittant obedientiam specialem summo Pontifici, non est ita certum, quin aliqui Theologi hoc negauerint, ut significat Durandus 2. d. 44. quæst. 5. & quamvis oppositum doceat communis sententia, ut Carthusianus eadem d. 44. quæst. 5. notat & in superiori tomo visum est; id verò sub opinione versatur: igitur hoc votum addit saltem certitudinem obligationis: non tamen obligationem, iuxta hanc opinionem. Nihilominus hæc opinio vera non est, nec consentanea Bullis Pontificiis, quibus hoc votum approbatum est, ut speciale, & omnino distinctum à reliquis. Ut ergo id ostendamus, comparabimus prius hoc votum ad professionem aliarum religionum, deinde ad alia vota seu vincula eiusdem Societatis, in quo fortasse maior difficultas versatur.

Quid addat hoc votum, tribus aliarum religionum votis.

IV. Dico ergo primò professi Societatis emittentes quartum votum obediendi summo Pontifici, & sanctè faciunt, & ad aliquid ex vi illius voti obligantur, ad quod non obligantur reliqui religiosi ex vi professionis suæ: ut conclusionem probemus materia huius voti præ oculis ponenda est: quæ satis expressè proponitur in dictis Bullis Pontificiis, & in Examine cap. 1. §. 5. *Professa Societas* (dicitur) *præter tria vota, votum facit expressum summo Pontifici, ut vicario, qui nunc est, vel pro tempore fuerit, Christi Domini nostri, nimirum ad proficiscendum sine excusatione, non perito viaico, quocumque gentium eius sanctas iussus, inter fideles, vel infideles, ad res, quo ad animarum cultum, & religionem Christianam bonum spectat.* In quibus verbis in primis obseruo, materiam huius voti non

esse totam illam, quæ potest esse materia obedientiæ religiøsæ; etiam secundum regulam Societatis, sed solum materiam missionum, ut patet ex illis verbis, *nimirum ad proficiscendum*, quæ sunt declaratiua, & limitatiua voti, & materiæ eius. & ita in ipsa forma profitendi expressè dicitur. *Insuper pro-missionem specialem obedientiam summo Pontifici circa missiones. Vbi in declaratione dicitur, tota intentio quarti iussu Pontifici huius voti obediendi summo Pontifici fuit, & est circa missiones.* Et additur, hoc modo esse intelligendas litteras Apostolicas, quæ interdum verba generaliora habere videntur, & in sequentibus magis declarantur.

V. Ad præterea in materia huius voti, sub verbo, *proficiscendi*, etiam verbum permanendi, in quacunque mundi parte, vel prouincia, & sub nomine missionis perseverantiam etiam, iuxta intentionem præcipientis, comprehendit. Accommodatum exemplum ad hoc explicandum habemus in cap. *si postquam*, de electione in 6. vbi Bonifacius Pontifex interpretans constitutionem Nicolai Papæ, quæ exigit ut electi ad quædam beneficia Romam proficiscantur pro confirmatione electionis: inquit, *Non solum ut quæ veniat, sed etiam ex sui mente exigit, quod usque ad finem negotium proficiscatur*: sic ergo in præsentem dicimus, votum parendi in proficiscendo, exigit ex sui mente obedientiam in permanendo, vique ad finem negotij, vtiq; iuxta intentionem mittentis huic rei accommodatam, ut statim explicabimus. Ratio etiam hoc conuincit, quia via est propter terminum, inutilis enim esset missio, nisi in termino sisteretur, quantum ad finem, & effectum missionis necessarium est. Unde hic terminus, & quies necessaria in illo, non est quasi finis extrinsecus, qui solet distingui à materia legis, vel promissionis, sed est intrinsecus terminus, à quo pendet tota ratio, & utilitas talis materiæ, & ideo intrinsecè pertinet ad materiam talis voti. Et ita explicari videtur in citatis verbis examinis, ibi, *ad res, quæ ad animarum cultum, &c.* nam vna ex his rebus, maximè necessaria esse potest permanentia in tali loco. Clarè etiam supponitur in 7. p. constit. cap. 1. §. 2. ibi, *residere, vel miti.*

VI. Hinc teritiò addo, non solum teneri professos, ex vi huius voti missiones peragere, sed etiam actiones illas, vel functiones ad quas, seu propter quas mittuntur, fideliter, seu strenuè, quod in ipsis moraliter est, peragere. hoc eodem discursu facile persuaderi potest, quia nomine missionum iuxta verum sensum, & communem vsum loquentium, non intelliguntur solum itinera, vel residentie in aliquibus locis, sed actiones etiam & ministeria, ad quæ huiusmodi itinera, ordinantur. Obedientia ergo circa missiones, quæ per hoc votum promittitur, hæc omnia comprehendit. Et hic est sensus illorum verborum in Bullis Pontificum, speciali ad hoc voto astringi, ut quidquid modernus & alij Romani Pontifices pro tempore existentes iusserint, ad profectum animarum, & fidei propagationem, & quacunque prouincias nos mittere voluerint, &c. Vident ergo non solum ire quò missi fuerint, sed etiam ibi exequi quidquid facere iussi fuerint; verumque ergo est materia huius voti, quantum est ex vi obligationis eius. Quod ideo addo, quia in vtu talis erit obligatio, quale fuerit præceptum, quod actum imponetur. Sape enim potest præcipi alicui ire in Indiam, non tamen præcipi actionem ibi exercendam, sed relinqui secundum institutum. Et tunc si quis obediatur cundo; licet postea sit negligens, vel aliàs peccet malè vtendo suo munere, non peccabit specialiter contra hoc votum, quia præceptum non fuit circa totam materiam illius impositum.

VII.
De fine eius
dem voti sui
materia
eius.

Quartò consideranda sunt verba illa, ad profectum animarum: & fidei propagationem pertinentia, nam substantialiter limitant materiam huius voti, non enim obligamur peregrinari quocunque, ad alios fines, sed solum ad salutem animarum, & fidei propagationem. In examine autem cap. §. 5. videtur hoc ampliari dum dicitur: *Ad res, quæ ad diuinum cultum & religionis Christianæ bonum spectant.* Hic enim finis generaliter esse videtur. Nam ire ad visitanda, v. g. loca sancta Hierusalem, ad diuinum cultum pertinet, & non videtur conferre ad fidei propagationem vel profectum animarum. Veruntamen hæc verba accommodanda videntur ad ea, quæ in Bullis Pontificijs continentur, quia subtilis institutum approbatur, & confirmatur, præcipue, quia in 7. p. constit. cap. 1. §. 1. eodem modo declaratur tota intentio huius voti, scilicet, ut sit, *ad animarum auxilium;* de hoc ergo cultu Dei, & bono religionis Christianæ alia verba intelligenda sunt.

VIII.
Extensio di-
cti finis.

Quoniam omnis alius cultus Dei, possit ad hunc finem saltem indirectè, & remotè ordinari: propriè tamen, & directè sub illo fine comprehenduntur omnes actiones misericordiæ spirituales circa proximum, ut sunt procurare pacem inter Principes dissidentes; subuenire laborantibus in quocunque animæ periculo; seminare fidem, & resistere hæreticis; iuuare Catholicos quocunque spirituali ministerio doctrinæ, aut Sacramentorum. Actiones autem misericordiæ corporalis, ut sunt redimere captiuos, vel similes, licet non videantur directè sub hoc voto comprehensæ, si tamè sint ex his, quæ clericos docent; non videntur excludi, quia omnes possunt ad spirituale profectum ordinari, sicut eas etiã Societatis institutū amplectitur. Actiones verò defendendi Ecclesiã, vel resistendi infidelibus per arma & bella, licet sint opera charitatis, nõ tamè pertinent ad sacerdotes, & ideo clarū est huc non comprehendi, quamuis ab his missionibus non excludantur illæ, quæ sunt, siue in terra, siue in mari adiuuando Christianos milites & duces pro Ecclesiã militantibus: nam hæc immediatè pertinent ad finem spirituale iuuandi animas fidelium, & vltimatè ordinantur ad pacem, & vniuersale spirituale totius Ecclesiæ. Nec obstat, quòd materialis gladius interueniat, cum ille non per religiofos ipsos, sed per milites tractandus sit.

IX.
Collectio di-
ctorum de
materia &
fine huius
voti.

Atque hinc in summa concludo, sub materia huius voti comprehendi omnia spiritualia ministeria, quæ Societas circa proximos exercet; nõ ad omnia illa potest nos Pontifex mittere quocunque velit. Et quia sub missione (vt n. 5. diximus) comprehenditur existentia, seu residentia in aliquo loco, etiam si Pontifex eo non me miserit, potest mihi præcipere, ut ibi cõcioner, doceã, vel aliud simile ministeriū peragã, quia si eo in loco nõ essem, posset me illo mittere in hunc finem: ergo licet ad illud, potest præcipere ut permaneam, & tale ministerium exerceam: & ita in rigore, & sine alia restrictione verum est, quod in Bullis dicitur hoc voto nos attingi, *ut quidquid Romani Pontificis, pro tempore existentes, & illi in ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinet, exequi tendamur.* Quòd si dubium inciderit, an tale ministerium hoc loco, & tempore pertineat ad profectum animarum, vel si solum ad temporalem, vel civilem utilitatem proximorum, ut docere hic Grammaticam, vel Philosophiam; eius rei iudicium penes summum Pontificem sine dubio futurum est: id enim ratio quòd in dubijs pro superiore standum sit postulat: & verba ipsa, quibus materia huius voti explicatur, idem satis indicant.

X.
1. Circum-
stantia ex-

Tandem, ad materiam huius voti spectant aliquæ circumstantiæ grauissimæ, & non parum difficiles. Prima est ut cum mittuntur professi, nullo

expectato, aut petito viatico, ire teneantur. Hæc conditio inter eas, quæ ad votum paupertatis spectant, ponitur 6. p. constit. c. 2. §. 13. *Quando summus Pontifex (dicitur ibi) vel superior profectus, vel o. d. mittere ad laborandum in vinea Domini mittere, n. illam viaticum petere possint, sed libere aliter representent, ut mittantur pro illis (id est, mittentibus) ad maiorem Deignitatem fire videbunt.* Et additur in declaratione, *id est, petitis, vel equites: cum p. m. n. s. vel sine illis, &c.* Vnde videtur hæc obligatio ex ea parte, quia respicit paupertatem, ad votum illius pertinere. Nihilominus tamen, ut pertinent ad circumstantias, & modum missionis, cadit etiam sub votum missionis: nec enim est inconueniens, ut eadem res sub diuersa rationibus, cadat sub diuersa vota, sicut etiam sub diuersa præcepta. Et ita in cap. 1. Exam. §. 5. de Societate professi dicitur, *Faci voti expressum, &c. ad profectum, &c. non petito viatico, & 7. p. constit. c. 1. ubi votū hoc copiosè traditur in §. 3. hæc conditio tantquam illius propria declaratur.* Quocirca quæ occasione viatici, vel ex timore indigentia, missionem detrectaret, cõtra hoc votum directè delinqueret: quia vouet obedientiã circa missiones, iuxta constitutiones & Bullas, quæ ita materiam huius voti declarant. Vnde etiam fit, ut non solum ire, sed etiam residere, vbique locorum debeant professi, non expectato viatico, nec subsidio Pontificis, sed à Deo, & piorum elemosynis, quibus sustentari debent, iuxta paupertatem, quam profitentur.

Secunda circumstantia ponitur his verbis in Pontificijs Bullis; *sine vlla tergiversatione, aut excusatione, illis o. quantum in nobis fuerit.* In examine dicitur, *sine excusatione, & aperte declaratur, hanc ipsam circumstantiam sub voto cadere.* Agens enim B. P. Ignatius de hoc voto ait; *Quo se obedientia Summi Ch. g. Vicarij, sine vlla excusatione, Societas obligat.* Obedientia ergo sine excusatione sub hoc voto cadit. Hæc autem conditio intelligenda est, & iuxta alia loca earundem constitutionum, & secundum rationem rectam. In alijs enim constitutionum locis, & in epistola de obedientia sæpè monemur perfectionem obedientiæ non excludere, quin, si aliqua iusta excusatio occurrerit, superiori debito modo, & reuerentia proponi possit; similis ergo proposito, & iusta excusatio per hanc conditionem non excluditur in præfenti, quia secundum se iusta est, & recte rationi consentanea: neque in alijs obedientiæ operibus illicita, quia est per regulam permittitur: sed ideo potius permittitur, quia recta ratio illam postulat. Imo aliquando illam tacere esset valde contrarium intentioni Pontificis præcipientis & finis eius. Igitur ut vno verbo dicam excluditur per hoc votum, excusatio voluntatis; non rationes: vel certe excluditur excusatio, quæ includit absolutum decretum non eundi, non verò illa, quæ in sola expositione rationabilis impedimenti consistit. Nam etiam cum excusatio videtur rationabilis, nõ licet absolute nolle parere, & hoc modo se excusare, quia si non obstante difficultate proposita Pontificis præceptum vrgeat, illi omnino parendum est ex vi talis voti; nisi euidenter præceptum esset multum, quod non potest præsumi, aut timeri. Et è cõuerso quauis homo ex fragilitate, sine dolo & fraude tergiversaretur, insinuans difficultatem suam, & rogans excusari per ablationem præcepti, cum præparatione autem parendi si Superior non considerat, tunc non est peccatum graue, licet esset imperfectio magna, & fortè etiam peccatum veniale.

Tertia circumstantia huius materie est, ut sit vniuersalis, & indifferens ad omnia loca, & ad omnes gentes cuiuscunque religionis, seu opinionis, sine ad consuetudinem Turcas (dicitur in Bulla) sine ad quosunque alios, &c. *etiam in partibus, quas Indias vocant, sine ad quosunque, &c.*

hereticos, schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles. Nec intellexit Societas (additur in Constitutione) particularem aliquem locum, sed ut per orbem in diversas regiones, & loca spargerentur. Vbi etiam scribitur, & in declaratione magis exponitur, ob hanc potissimè causam Societatem totam decreuisse per hoc votum in potestate Pontificis specialiter se constituere; quoniam cum maius Dei, & totius Ecclesiæ obsequium in proximorum auxilio optaret, & ignoraret vbi cum maiori fructu versari posset, negotium hoc Christi Vicario committendum iudicavit; tum quia illi, ut totius Ecclesiæ capiti, maior cognitio rerum, ac necessitatum totius Ecclesiæ futura erat: tum etiam, quia sperandum merito putavit, distributionem ministrorum Societatis per Pontificem futuram esse optimam, & maiori auxilio Spiritus Sancti factam.

XIII.
Extenditur
dicta circum-
stantia.

XIV.
An recessus
ab aliquo
loco spectet
ad materiam
huius voti.

XV.

Vnde etiam fit, ut ex vi huius voti teneantur professi Societatis, si Pontifici visum fuerit, nullum habere certum domicilium, sed huc illucque discurrere, ac si oportuerit, extra Societatis domos diuturno tempore habitare, eo quod ad bonum animarum expediat. Ita ut hic viuendi modus non sit omnino accidentarius, seu extra latitudinem instituti, sicut esset in alijs religionibus, sed sit per se comprehensus & electus ad finem Societatis: propter quod de professis dicitur in 4. p. Constit. cap. 2. §. 4. lit. B. non habere stabilem habitationem. Et in Examine cap. 4. debere esse paratos ad discurrendum per quascunque mundi partes, prout à Pontifice, vel superiore fuerit iniunctum.

Quæri vero tandem potest, an sub hac materia missionum cōprehendantur non solum actus eundi, sed etiam redeundi, seu recedendi ab aliquo loco, vel etiam negatio non eundi in aliquam regionem; ita ut ex vi huius voti, possit hoc Pontifex præcipere, secluso alio titulo iurisdictionis. Hinc enim videtur non comprehendi, quia in rigore, hæc sunt res distinctæ, ita ut negatio, seu recessus non comprehendantur propriè sub nomine missionis; materia autem voti ad proprietatem verborum limitanda est. Aliunde autem, moraliter hæc considerando, videntur planè, vel esse eiusdem rationis, vel ita connexa, ut non possit alteri sine alio promitti. Respondeo dupliciter posse præcipi recessum ab aliquo loco; primò propter priuationem termini à quo, primariò, ac per se. Secundò propter terminum ad quem, id est, propter accessum ad aliquem locum. Hoc posteriori modo non est dubium, quin recessus sub his missionibus cōprehendatur, quia non potest præcipi accessus ad aliquem locum, quin præcipiatur recessus à quocunque loco alio.

De priori autem modo, videtur res dubia; quia id non pertinet ad missiones. Nihilominus existimo, si sub eadè ratione recessus spectetur, scilicet auxilij animarum: etiam comprehendi sub illa materia, ut si Pontifex reuocet aliquem à loco ubi non est utilis, & fortasse impedit alios, vel etiam nocet proximis, credo teneri ad obediendum, ex vi huius voti, etiam si alio determinatè non mittatur. Ratio est, quia sub nomine missionum, etiam termini earum comprehenduntur & permanentia in illis, ut diximus n. 5. ad hanc autem permanentiam spectat temporis limitatio, & consequenter, non tantum accessus, sed etiam recessus: alius potestas esset diminuta, & valde imperfecta atque exposita multis incommodis. Item quia hoc necessarium admodum est ad salutem animarum, & in rigore comprehenditur sub materia missionum. Item quia intentio constitutionum est, ut hæc distributio professorum Societatis per orbem Pontifici Summo omnino subiecta sit, ut patet 7. p. c. 1. §. 1. in fine, & sæpe alias: hoc autem ita non esset, nisi tam in reuocandis, quam in mittendis personis, haberet Pontifex plenam pote-

statem. Denique cum professi ex vi sui instituti aliqui esse debeant ad fructificandum, eo ipso quod ab aliquo vno loco reuocantur, ad alium virtute mittuntur, siue hoc sit primariò, siue secundariò intentum; & siue ille locus determinatus sit à Pontifice, siue per superiores Societatis veniat determinandus, & siue in eo magis attendatur bonum ipsius religiosi, siue proximorum, hæc enim omnia accidentaria sunt: nam ad materiam huius voti factus est, quod ibi non desit aliqua ratio missionis, ex qua possit maius aliquod auxilium proximorum, & bonum Ecclesiæ redundare.

Atque eodem modo dicendum videtur de non eundo in aliquem locum, vel regionem. Nam hæc etiam negatio dupliciter potest præcipi: primò propter permanentiam in termino à quo, & sic clarum est posse præcipi, sicut de ipsa permanentia dictum est. Secundò potest per se præcipi ad impediendum accessum ad talem terminum: & sic videtur res magis aliena ab hoc voto, sed eodem modo credo ad illud reuocari, si ratio prohibitionis sit utilitas animarum, quia semper hoc pertinet ad distributionem personarum, semperque reducitur talis negatio ad positum oppositum, scilicet, ut Societas in alijs locis occupetur, siue hoc per se primò, siue secundariò sit intentum: satis enim est, quod materia de se talis sit, quodq; per se sit annexa cum materia voti: sicuti ex vi præcepti affirmatiui prohibetur ea, quæ sunt intrinsecè coniuncta, & qui potest actum præcipere, potest etiam præcipere necessaria, ac per se coniuncta actui, siue ipse principaliter intendat negationem, siue minus principaliter. Ita ergo in præsentì dicendum censo. Et hæc de materia huius voti.

Ex quibus infero, & probo in primis, hoc votum pium, & sanctum esse, quæ erat prior pars assertionis positæ numero quarto, quia fit de re optima, & propter optimum finem. Nam per illud nihil aliud intenditur nisi commune bonum Ecclesiæ, salus proximorum, & fidei defensio, ac propagatio, ut in locis citatis constitutionum, & Bullarum, sæpius declaratur, illi autem optimi fines sunt. Quod verò quidam calumniantur, per hoc votum Societate fauorem specialem ab Apostolica sede ambire, cum re ipsa nihil noui voueat, solumq; adulationis causa, & propter humanum respectum, hunc singulare profutendi modum inuenisse. Hæc (inquam) calumnia non potuit esse prudentium hominum, sed eorum qui temerè, & iuxta affectum, & animi dispositionem suam, de alijs iudicant. Cum enim nec ex materia, nec ex fine ipsi voti secundum se, talis intentio, vel suspicio eius appareat, cumque sæpius in constitutionibus recta illa intentio declaratur, & summo Pontifici in Bullis proponatur, quis potest nisi temerè aliam sinisteram intentionem suspicari? Præterquam quod illa ambitiosa intentio, in singulis personis non potest moraliter habere locum, ut per se constat, quia per tale votum, nec magis sunt nota Pontifici, nec aliquid temporale ab illo sperant: intendere autè, ut rota religio sit specialiter sub summi Pontificis protectione, ut ad suum specialem finem ab ipso defendatur, & iuuetur: hoc non esset ambitiosum, sed valde consentaneum rationi, & charitati. Sic enim diuus Franciscus pro se, & religione sua peculiariter promittit obedientiam Honorio III. summo Pontifici, & successoribus eius, ut statim in numero 27. dicitur. Et Bonauentura in Apolog. paupertatis respons. 4. part. 2. articulo primo, ait ratione singularis paupertatis, religionem Minorum, peculiari modo esse commissam curæ Pontificis tanquam filium familias parenti, quæ non est ambitio, sed sancta intentio; licet ergo Societas suo modo hoc intenderet, optimè faceret; quamuis reuera non sit hæc huius voti intentio, sed potest esse fructus, vel effectus, qui ex illo consequatur.

Mate-

XVI.
Quid de non
eundo ad
certum lo-
cum.

XVII.

XVIII.
a. Probatio
ex bonitate
materie.

Item ex bonitate
materie
concedi.

XIX.
Obiectio de
huius voti
inutilitate
distinguitur.

Sic missi
Laym in
Gallia, Bor-
gin in Lus-
itaniam pro
bono Ecclie
sunt alij ex
primis sicut
Ignatius so-
lus.

XX.
Ex vi dicti
voti tenetur
generaliter ex
aque dispo-
sitione Papa
circa mis-
siones.

XXI.
Probatur
distingui So-
cietatem à
monachali-
bus pariter
hoc votum.

Materiam autem esse in se optimam, & dicto fini accommodatam per se notum est: quia ministeria Societatis, sunt per se, & natura sua ordinata ad salutem, & sanctificationem animarum, scilicet prædicatio verbi Dei, & alia, quæ illam comitantur: hæc autem non sunt legitime nisi ab his qui mittuntur, iuxta illud Roman. 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* A nullo autem potiori iure & maiori Spiritus Sancti directione mitti possunt, quam à summo Pastore omnium Christi, ad quem ex officio spectat omnium salutem spirituales intendere. Modus etiam optimus, quo mitti possunt est ex obedientia, quæ est holocaustum Deo gratissimum, & maxime quando voto consecrata est: ergo ex omni capite est hæc materia optima, & optimo fini accommodata.

Dices aliunde videri talem promissionem inutilem, quia Pontifex non potest singulos professos, Societatis cognoscere, ut eos mittat: nec potest his missionibus intendere, alijs gravissimis rebus occupatus. Respondeo primò experientiam docuisse contrarium, nam frequenter hæc missiones fiunt à summo Pontifice, vel in generali petendo personas, earumque determinationem Generali committendo; vel interdum etiam particulares personas, & aliquando etiam ipsum Generalem mittendo, non sine magno fructu, quem hic referre necesse non est. Deinde licet singulares personæ non sint cognita Pontifici, multum refert ipsum scire totam hanc religionem esse huic muneri speciali voto consecratam, & suo nutui obedientem fore in omnibus, quæ ad bonum animarum iusserit. Cum enim ipse sit generalissimus dux totius Ecclesiastici exercitus, vtile illi esse potest habere ad manus auxiliares copias militum, quos libere possit distribuere, prout expedire censuerit. Et ob hanc causam Pater noster beatus Ignatius in 7. p. constituit. cap. primo, §. ultimo. sapientissimè providit ad finem huius professionis melius consequendum, ut præpositus Generalis, cum novum Christi Vicarius in Apostolica sede fuerit constitutus, per se, vel per alium intra annum ab eius creatione, & coronatione teneatur eius sanctitati declarare professionem ac promissionem expressam obedientiam, quam ipsi Societas peculiari voto circa missiones ad Dei gloriam se asseruit. Denique licet Papa non possit omnes professos Societatis cognoscere, aliquos autem præcipuos, & quibus commodius ut instrumentis uti potest, facile potest cognoscere, vel ex fama, vel ex facie, quia Romam sæpe diuertunt, vel multi etiam degunt, & ab his potest de alijs, prout voluerit, notitiam sufficientem sumere: hæc ergo satis superque sunt, ut hoc votum ex ea parte non inutile, sed potius valde utile reputetur.

Non tamen omittam advertere, quia Præpositus Generalis est principalis minister, quo summus Pontifex necessario ordinariè usus est, ad has missiones faciendas, teneri ipsum ex vi sui muneris, & (ut ego opinor) ex vi eiusdem voti, quod ipse emisit, fideliter exequi & ordinare quicquid sua sanctitas in hoc genere iusserit, & iuxta intentionem suam. Hoc etiam significatur in 7. p. constituit. capite primo. §. quarto, ibi; *Superior, iuxta eius (id est, Pontificis) præceptum, eos qui magis conveniunt, & aptiores ad id se videbuntur, designabit.* Et §. 6. ibi; *Qui (scilicet Superior) sanctam intentionem Pontificis in Christi Domini nostri obsequium considerabit.*

Secundo principaliter inferitur, & probatur ex dictis votum hoc specialem inducere obligationem, quam generale votum obedientie aliarum religionum, non includit, quæ erat secunda pars assertionis in numero quarto. Probatur facile ex dictis facta inductione, etenim religiosus monachalis non tenetur, ex vi sui voti obedientie, esse paratus ire in Indiam, vel ad Turcos, quoties iussus à Pontifice fuerit:

nam quoad hoc non magis tenetur illi obedire, quam secularis quispian, quia illud non pertinet ad professionem suam. Suppono autem ex superiori tomo de votis religiosorum, votum obedientie non obligare religiosum ad obediendum in omnibus simpliciter, etiam optima & perfectissima sint, sed tantum in his, quæ ad professionem suæ regulæ spectant directe, vel reductivè: illa autem non pertinent ad monachalem professionem, ut per se constat. Suppono etiam ex omnium sententia, votum obedientie, in quacumque religione, quantum ad materiam suam, non aliter obligare respectu Pontificis, quam respectu prælatorum religionis, quia idem est obedientie votum, & secundum eandem regulam fit, ad summumque gradatione quadà extenditur, & ascendit usque ad summum Pontificem tanquam supremum prælatum uniuscuiusque religionis, ut in fine materie de voto in communi dictum est. Constat autem prælati Carthusiæ, & c. non posse obligare subditum suum ex vi voti obedientie, ac per se loquendo, ut erat in Indiam, & c. ergo neque potest Pontifex hoc titulo id præcipere, Dico, *hic tumulo*, quia non agimus de iurisdictione Pontificis ut Pontifex est, ratione cuius poterit in aliquo casu id præcipere, sicut etiam potest præcipere clerico seculari, sed ille casus & ratio est, & non est ex voto obedientie, quod nunc consideramus.

De religionibus mendicantibus magis potest quis dubitare, quia ex institutione sua aliquo modo ordinantur ad actionem circa proximos: & ideo de illis verisimile est, posse mitti ad Indos ex præcepto obedientie, ut videtur supponere Soto lib. 7. de Iustit. q. 2. art. 4. in fine corporis. Nihilominus tamen absolute, & simpliciter est magni discrimen. Primò, quia religiosus alterius ordinis, etiam mendicantis, solum potest obligari ad migrandum in regiones longinquas, quatenus potest à suo Generali transferri ab una provincia in aliam, propter maius bonum suum, vel religionis, ut latè tractat Nauarr. Comment. 3. de Regular. n. 22. quia cum tota religio sit unum corpus, distantia locorum non obstat, quominus per supremum gubernatorem possit fieri translatio ab uno in alium, quando toti corpori expedit. Professus autem Societatis, ex vi huius voti, mitti potest à Summo Pontifice, præcisè ratione muneris prædicandi, vel alio modo ministrandi proximis in spiritualibus, etiam necesse sit eo tendere, ubi nulla sit Societatis domus, neque provincia, neque moralis spes illius.

Vnde etiam fit, ut ex vi voti mitti possit, ubi perpetuò extra domos, & collegia Societatis habitet per alienas domos, & hospitalia peregrinando: ad quod (ut opinor) alij religiosi ex vi voti cogi non possunt. Et forte in hoc sensu dixerunt aliqui moderni non posse religiosum, etiam mendicantem, præcepto obedientie obligari, ut eat ad Indos: nam id propter obliam distantiam absolute verum non est, quoad hunc autem vivendi, & peregrinandi modum, est probabilè. Maxime verò excusari poterunt, si versari debeant inter ipsos infideles, cum sit probabilè periculum mortis, seu martyrij in tali munere obeundo. Et ideo S. Franciscus in regula solùm dixit, *qui voluerit ire inter Sarracenos, perat licentiam, & c.* indicans aliter mitti non posse, ut notavit Cordub. supra q. 2. in expositione Regulæ S. Franc. c. 10. & Ioannes de Capistrano in suis Constitutionibus cap. 12. Professus autem Societatis, ratione sui voti, non potest hoc titulo tergiuersari, & ita in pluribus casibus obligatur, ratione huius voti, in quibus alij religiosi ex voto obedientie non obligantur. Accedit etiam obligatio in modo eundi: quia viri Societatis tenentur ire (ut sic dicam) expensis suis, id est, sine viatico, & mendicando si oportuerit: alij autem, cum hoc non prohiceanur, non

poterunt obligari cum tanto rigore. Denique professus Societatis, quasi ex officio tenetur esse expositus ad hoc munus, ita vt sine speciali necessitate mitti possit, quia hunc modum viuendi professus est: alij non item, sed ex accidenti, vel communi lege charitatis, iustitiae, aut obedientiae Christianae, vel ob aliquem peculiarem respectum, feruendi suae religioni, vt de tranfitu ab vno loco in alium paulo ante dicebamus ex Nauarro.

XXIV. Hinc vero sumunt aliqui occasionem obijciendi contra hoc votum nouitatem, & singularitatem, imò & temeritatem; nam videtur quaedam praesumptio tot difficultatibus, & periculis, se obijcere. Verum haec obiectio saepe est in Superioribus expedita, vt in lib. 2. c. 4. an. 2. Si enim religio Societatis secundum suum proprium institutum & viuendi modum noua est, quid mirum, quòd aliquod noui etiam proficitur? Quando enim religio S. Francisci paupertatem in communi profiteri coepit, nouum fortasse fuit: profiteri etiam militiam, aut redemptionem captiuorum, nouum aliquando fuit in talibus religionibus. Non ergo omne nouum reprehensibile est, sed quod est antiquitati contrarium, non vero quod pro temporum opportunitate in morem introducit, ad perficienda ea, quae antiqua sunt. Eademque proportionem, de singularitate dicendum est, sicut Societas est peculiaris religio à ceteris distincta; ita etiam habere aliquod proprium & peculiare insigne, quo ab alijs discernitur: iam enim in Superioribus lib. 1. c. 2. ostendimus, vnamquamque religionem habere aliquem scopum, quò peculiariter collimat. In Societate ergo ministerium hoc circa animarum salutem; & specialiter obedientiam Summi Pontificis, est specialis scopus eius, ad quem à Deo vocata est, & ordinata. Quapropter singularitas haec, non humana tantum ratione, sed speciali (vt credimus) Spiritus Sancti gratia inuenta est, ad disseminandam fidem in tot remotissimis regionibus, & ad Ecclesiam à tot haereticorum incurribus defendendam.

XXV. Quauis autem hoc votum sit de re valde ardua, & difficili, & si ad fragilitatem hominum comparatur periculis expositum (id enim non negamus) nò tamen propterea imprudens est, aut temerarium. Primo quidem, quia non humanis viribus, sed Spiritus Sancti gratia implendum creditur, qui enim coepit, & inspirauit illud, ipse perficiet, si per nos nò fletur. nam (vt in Superioribus lib. 1. c. 6. num. 9. & cap. 7. num. 10. diximus) haec est specialis gratia huius vocationis, quae potentior est omnibus periculis, & difficultatibus. Deinde per hoc votum non promittimus nos periculis exponere; nec has, vel illas regiones adire, aut has, vel illas actiones exercere, sed obedire Christi Vicario, quo medio nullum potest esse certius ad non errandum in via Dei. Accedit tandem religionis prouidentia, tum in disponendis & probandis personis, tum etiam in eis eligendis. Et praeterea in Constitutionibus, & Bullis saepe monemur, vt patet in 7. p. constit. c. 1. §. 2. & in Bulla Pauli III. & Iulij III. ne vllus in hanc, vel illam partem mitti procuret, sed se moueri sinat, quamuis se paratum ostendere malum non sit. Ita expendit Greg. lib. 6. epi. 5. c. 169 illud Isai. 6. vbi cum Deus diceret, Quem instruat aut quis, vbi nobis ipse se obtulit dicens, Ego, mitte me. Et illi confert cum Hieremia, qui cap. 1. se excusabat, dicens, A, a, Domine Deus nescio loqui, atque verumque spiritum laudat, quia ex bono affectu proficisci potest. Et quia nec Hieremias restitit, nec Isaias ire contendit prius quam se per altaris calculum purgatum vidit. Ne aut non purgatus (inquit Gregorius) adire quisquam sacra ministeria audiat: aut quem super agria eligit, sub humi iactu spiritus superbe contrahat. Et haftenus de prima comparatione, quā in fine numeri tertij proposuimus.

Quid addat hoc votum, vltra generale votum obedientiae Societatis.

Supereff vt de altera comparatione dicamus ad finem numeri tertij posita, in qua est maior difficultas vt in fine numeri tertij dicebamus, quia votum obedientiae in Societate factum obligat secundum regulas, & constitutiones eius, & ideo ad multa obligat, ad quae alij religiosi, ex vi suae obedientiae non obligantur, vt in superioribus à numero quarto visum est. Videtur ergo obligare per se ad has missiones acceptandas, atque adeo per professionem quatuor votorum, nihil addi in re ipsa vltra obligationem trium votorum substantialium huius religionis. Assumptum patet ex 7. p. cap. 2. & expressius 9. p. constitut. cap. 3. §. 9. vbi dicitur, Praepositum Generalem habere potestatem mittendi omnes sibi subditos, etiam non professos ad qualibet mundi partes, & pro quocunque tempore, ac ministerio pro animarum auxilio. Et in 6. p. cap. 2. §. 13. aequè de coadiutoribus, ac de professis dicitur, cum ad laborandum in vinea Domini mittuntur, nullum vnum petere possunt, sed se liberaliter (dicitur ibi) representent, vt mittantur, prout Pontifici aut superiori ad maiorem Dei gloriam fore videbitur. Vbi plane supponitur, esse aequè obligatos, cum tamen coadiutores hoc votum non emittant. In contrarium autem est, quia hoc votum sit distinctum à reliquis: propterea enim in constitutionibus & Bullis quartum votum appellatur, & professio haec quatuor votorum dicitur: ergo oportet vt distinctam obligationem inducat, aliàs quomodo distinctum est?

Ad hoc imprimis dicitur, siue hoc votum in voto obedientiae Societatis implicite contineatur, siue non, sanctè, & vtiliter fieri. Hoc in primis ostendo exemplo religionis sancti Francisci, qui in principio suae regulae speciale votum obedientiae facit Papae Honorio, & legitimis successoribus eius. Quod exponens Bonauentura in expositione regulae capite primo in fine, ait; Et si totius clerici, & religiosorum vniuersitas teneatur firmiter Apostolico Domino obedire: tamen Sanctus huius debito votum obicit speciale, sciens vobis fortissi ari sacri ordinis vinculum, & meritum geminari. Quod votum (dicunt communiter expostores eiusdem regulae) factum esse à sancto Francisco, non pro se tantum, sed etiam pro omnibus suis fratribus, id est, vt ab omnibus etiā fieri intelligatur, nec enim potest votum per alium fieri cum sit actio personalis, vt libro quarto de voto tractauimus cap. q. 1. sed quia vouent obedientiam secundum regulam, & in ea continetur illud votum ex se, & ideo censentur omnes speciali quodam modo illud votum facere. At illud votum sancti Francisci expressè factum Honorio nò ad plura obligauit illi, quam votum obedientiae generalis suae religionis, & nihilominus illud fieri specialiter, & expressè, valde laudabile fuit, & nunc est in tota illa religione: etiam si non adeo expresse tale votum à singulis fiat: ergo etiam in glorioso Patre Ignatio, & socijs eius, & in omnibus, qui illos imitantur, tale votum digni laude est, siue ad nouos actus obliget, siue nò obliget. Deinde sunt optima ad hoc declarandum verba Concilij Tolentani XI. capite decimo, quae referuntur in caput quatuor d. 23. vbi dicitur expedire vt qui sacris initiatur promittant, & voueant obedientiam, etiam si ex vi status sui canonicis regulis teneatur obstricti, & ratio subiungitur, solum enim plus timere quod singulariter possit, etiam quod generali sponsione concluditur. Deinde esto hoc votum non addat specialem obligationem, nihilominus est specialis reuerentiae, & humilitatis actus: ergo, vel ex hoc capite laudabile est. Atque haec ratio tangitur in praedictis Bullis dum dicitur, Ad maiorem nostrae Societatis humilitatem, ac per-

XXVI.

Arguitur addere nouum aliquod.

XXVII.

Arguitur addere nouum aliquod.

ac perfecti in vniuersisque mortificationem, & voluntarium nostrarum abnegationem, &c. Denique addit nouam & expressam voluntatem illius obligationis, qui est nouus actus meritorius.

XXVIII.

Hinc præterea probabile est, votum hoc, circa eosdem ad⁹ addere maiorem obligationem, quasi intensiuam, etiam non addat extensiuam. Potest autem dici additio extensiuæ duplici modo, vel quia extenditur ad nouos actus: vel quia eidem actui addit obligationem diuersæ rationis, ac virtutis; si ergo supponamus ad has missiones, cum omnibus circumstantiis eius à numero decimo adductis, oriri obligationem ex vi voti obedientiæ Societatis, clarum est per hoc votum expressum non extendi obligationem priori modo, quia non ad nouos actus, nec posteriori modo, quia non est in alia specie virtutis, nisi religionis, neque in ea est alterius rationis, quam voti, quia, ut supra numero primo argumentabamur, generale, vel speciale non mutant specificam rationem obligationis, licet intra eandem speciem possint aliquam diuersitatem habere.

XXIX.

Iam ergo probatur assertio de maiori obligatione intensiuæ, quia specialis promissio videtur intra suum genus maiorem inducere obligationem, ut in citato Concilio Toletano significatur, & glossa sentit in dicto cap. *quinq. an.* Idem etiam significauit Bonauentura in verbis nuper citatis, dicens de illo voto sancti Francisci, quod addidit, & firmitatem & meritum, cum tamen non differret à voto obedientiæ suæ religionis, nisi sicut explicitum ab implicito, seu speciale à generali. Imo licet à reliquis fratribus illius ordinis tale votum non fiat ita explicitum, solum quia in regula ita continetur, ait Corduba dicta questione tertia, grauius peccare fratres minores mandatis Pontificis inobedientes, quam ceteros religiosos. Ita ergo professus Societatis IESV grauius peccabit recusando missionem à Pontifice iniunctam, quam coadiutor, aut scholaris approbatus, licet hi etiam peccent contra obedientiam illam derectando. Aliqui etiam addunt solam multiplicationem voti circa eandem materiam augere obligationem, & consequenter culpam, si transgressio fiat. Vnde Angles questione de voto articulo primo diffcultat. ait, qui in duabus religionibus professus est solenniter castitatem, grauius peccare, si incontinenter viuat, quam qui in vna tantum; quod licet per se loquendo non ita se videatur, quando vota sunt omnino similia, & eiusdem rationis: at in nostro casu est satis verisimile.

XXX.

Nam adiunctis circumstantiis diuersis, quæ in hoc voto Societatis inueniuntur, valde verisimilis probatio ex illis desumitur. Sunt autem hæ circumstantiæ duæ potissimum. Vna est specifica promissio talis materiæ, per quam persona ex officio dicatur ad illud munus, propria, ac peculiari voluntate; inde enim talis obligatio magis voluntaria, & expressiori pacto confirmata est, & ideo auget obligationem intra eandem speciem; cum enim de ratione obligationis sit, esse voluntariam, quo magis voluntaria fuerit, eo erit maior, ceteris paribus. Item prohibitio, quò fuerit expressior, & specialior, eo magis obligat. Vnde etiam probabile est, sacerdotem, qui proprio speciali voto confirmat expressè obligationem seruandi castitatem, magis peccare illam violando, quia contra expressiorem promissionem, magisque voluntariam. Sic etiam dixit D. Thom. 4. d. 3. q. 8. quest. 1. art. 2. quest. 1. ad 2. votum improprium, quod fit in Baptismo, augere obligationem intra eandem speciem, propter maiorem cognitionem, & voluntatem. Secunda circumstantia, quæ in hoc voto considerari potest, est persona cui obedientia per tale votum promittitur, quæ est digna maiori reuerentia, & fidelitate: conilat enim promissionem, ceteris paribus, eo in-

ducere maiorem obligationem, quo persona, cui promissio fit, dignior est: ob quam rationem promissio facta Deo, altiori modo obligat, quam facta homini; Et suo modo etiam, (licet non aequali proportionem,) promissio facta Regi magis obligat, quam facta priuata personæ. Igitur in presenti ex eo, quòd tale votum est expressè, & directè de obedientia præstanda Summo Pontifici, erit maiore obligationis.

Nec refert, quòd tale votum directè fit Deo, nam etiam includit promissionem factam Pontifici, quæ est materia illius voti, & per se magis obligat in suo genere, & facit ut votum sit grauius, & consequenter magis obligans. Nec etiam obstat, quòd etiam votum obedientiæ in generali includat summum Pontificem; quia solum includit sub communi ratione Prælati huius religionis, & num. 21. dicebamus: hoc autem votum directè fit Pontifici secundum se, etiam si verum esset aliis non esse Prælatum alicuius religionis. Quare in hoc voto considerari potest specialis proprietas, quòd cum Præpositus Generalis aliquem professum mittit in virtute huius voti, propriè gerit vices Pontificis, & per speciem potestatem ab ipso datam, exigat promissionem Pontifici factam. At verò quando ipse mittit, vel præcipit aliquid ratione generalis voti obedientiæ, tunc videtur proprio iure, & quasi domino sibi acquiescere. Et hinc etiam fit, ut prius præceptum grauius sit, & magis obliget: sicut eadem lex humana posita à Papa, vel ab Episcopo, licet intra eandem speciem obliget, grauius obligat à maiori Prælati posita, iuris etiam naturæ, & humanileges circa eandem materiam possunt augere obligationem intra eandem speciem, propter respectum ad plures superiores, ob digniores: ita ergo suo modo in presenti.

Vltimo addo, probabiliter defendi posse, addere hoc votum obligationem aliquam, etiam ex parte materiæ; ita ut ad aliquid, vel in aliquibus casibus possit hoc votum obligare professos, in quibus alij, ex vi generalis voti obedientiæ, in rigore non obligabuntur. Hoc ita declarato, quia in primis non inuenio in constitutionibus expressum scholares approbatos teneri ad proficiscendum in huiusmodi missionibus sine viatico, vel illo non petito, aut procurato: nec videntur obligandi per se, & absolute, quia illi non sunt hoc genus paupertatis professi, sed ad summum in casu necessitatis, quando aliter non potest fieri, & aliqui profectio, seu missio necessaria est. Coadiutores autem obligantur ratione voti paupertatis, quòd illos magis obligat. Professi tandem non solum ratione paupertatis, sed etiam ratione obedientiæ, & ita comparatione facta ad scholares, est in professis maior hæ obligatio ex parte materiæ: comparatione autem coadiutorum est maior in eadem materia, sed vinculo noui voti, seu promissionis obedientiæ.

Deinde nec de scholaribus, nec de coadiutoribus inuenio expressum in speciali, quòd in his missionibus sine excusatione obedire teneantur, & ideo videntur posse in aliquibus casibus excusari sine culpa graui, in quibus professi non poterunt: ut si negotium esset nimis arduum, vel cum graui periculo mortis, & ad esset professus, qui æque bene, & sufficienter mitti posset. Certe deberet Superior potius mittere professum, quam alium, quia ille qui ex officio tenetur esse expositus illi muneri in speciali: ergo in eo casu excusatio religiosi non proportionalis, ob magnam rei difficultatem, cui eius persona hic, & nunc non est necessaria, non videtur contraria voto, saltem in rigore præcepti: excusatio autem professi esset contraria, quia expressè vocatur sine excusatione, & tunc eius excusatio, nec rationabilis, nec colorata esset. Hoc autem ea mente dixerim,

dixerim, vt professi suam magnam obligationem agnoscant, non vt alij suam extenuent, & occasionem excusationum assumant, nam praterquam quod illa nunquam erit sine magna imperfectione, vix potest in particulari excusari, si infert rigor precepti, quia non potest moraliter constare priuato religioso de omnibus rationibus, quæ Pontificem, vel Generalem mouent ad ipsum mittendum potius quam alium, vel de impedimentis, quæ circa alios occurrunt, &c. Eo vel maxime quod in propria causa sepe quis fallitur, vel timendo vbi non est timor, vel iudicando sibi iniuriam fieri, se potius, quam alium mittendo. Nihilominus tamen verum censeo, in rigore precepti maiori obligatione, etiam extensiuam, teneri professum ad abstinendum ab excusationibus, & ostendendum se paratum ad has missiones, quauis difficiles, quia hoc totum expressè, & in specie vouet.

XXXIV. Accedit præterea, quod professus, ex vi professionis, pluribus negotiis, & missionibus exponitur, quam alij, quia cum professio dari non debeat nisi hominibus prudentia, literis, & religione conspicuis, eo ipso quod ad professionem admittuntur, quasi iudicantur idonei ad omnia ministeria, ad quæ dotes illæ sunt necessariae. Et similiter cum ipsi professionem acceptant omnibus illis ministeriis se offerunt, prout superior iudicauerit: quare vix iam in eis locum habet legitima excusatio. Alij autem, dum in inferioribus gradibus existunt, merito possunt se ab illis grauioribus missionibus, saltem ex parte rerum, vel negotiorum, ad quæ destinantur, excusari. Ita ergo intelligi potest omnibus modis maior obligatio huius voti, etiam respectu aliorum membrorum Societatis. Et consequenter satis constat non solum conueniens, sed etiam utilissimum, & iuxta suum institutum necessarium fuisse tale votum nostræ Societati. Et ita satisfactum est primæ rationi dubitandi in principio posite.

Concluditur
quæstio in
num. 16. & in
de factu sit
arguere ibi
posita.

XXXV. Ex quibus etiam obiter explicatum est, cur hoc votum fiat summo Pontifici in particulari, & non simpliciter prælati religionis sicut solet fieri generalis obedientie votum. Ratio enim esse potuit iuxta dicta in num. 30. vt hoc votum ex omni parte grauius sit, maioremque reuerentiam conciliet. Item est alia ratio, quia cum finis huius voti, sit vniuersalis Ecclesiæ obsequium, vel auxilium, distributio ministeriorum soli Pontifici vniuersali eius pastori debuit principaliter committi. Præterea factum videtur, vt ipse summus Pontifex intelligeret, se acquirere proprium, & speciale ius in totam hanc Societatem, sibi peculiari modo subiectam: nam licet sola Societas professæ hanc propriam habeat obligationem, cum omnes alij gradus Societatis ad illum supremum ordinentur, vel cooperando illi, vel ad illum homines disponendo, dum talis gradus specialiter deuincitur summo Pontifici, tota religio illi subiecta specialiter euadit. Tandem speciali Dei prouidentia hoc consilium inuictum & intum credimus, vt quo tempore hæretici Apostolicam sedem speciali odio prosequuntur, vna aliqua religiosa familia, eam speciali reuerentia prosequatur, & ideo se totam eius obsequio deuoueat: eiusque supremam potestatem specialiter recognoscat.

XXXVI. Sed quæret hic aliquis, quando teneantur professi qui mittuntur à summo Pontifice, vel à Præposito generali nomine illius, ex vi huius voti obedire sub culpa graui, & an debeant hanc obligationem expectare, vt obediât. Respondeo ad priorem partem, ex parte materiæ ferè semper esse hanc obligationem grauem, quia materia grauis momenti est vnde quantum ad animi præparationem, semper tenentur esse parati, quia ex parte Pontificis semper est potestas præcipiendi. Quoad actuale

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

verò obligationem ex parte modi præcipiendi, seu mittendi rarò imponitur proprium præceptum. Existimo enim, quod de generali voto obedientie cautum est 6. p. conitit. cap. vlt. non imponi præceptum eius, sed simplicem obedientiam, nisi superior in nomine Domini nostri Iesu Christi, vel in virtute obedientie iubeat, id etiam in hoc voto intelligendum esse. Quod quidem quoad missiones, quæ a Generali iubentur, certissimum est, & vsu receptum, quia constitutio illa vniuersalis est, pro omnibus materiis. De missionibus autem ab ipso Pontifice immediate iniunctis, potest quis dubitare, quia ipse non comprehenditur constitutionibus. Nihilominus tamen idem sentiendum est, quia dum his religiosi precipiuntur, intelligitur iuxta modum suarum constitutionum illis præcipere, quando aliud non declarat. Item quia nunquam præsumitur imponi proprium præceptum, donec sufficientibus verbis exprimitur.

Ad alteram verò partem, quamuis Soto lib. 7. de Iustit. q. 2. art. 4. indicet in huiusmodi rebus arduis & missionibus consilium esse expectare proprium superioris præceptum: & fortasse in casu dubio (in quo ipse maxime loqui videtur) ita esse consulendum, simpliciter tamen, ac regulariter loquendo, id consulendum non est, sed potius, vt ad nutum superioris obediatur. Quia licet ratio precepti videatur aliquod meritum addere, tamen illud compensatur, excediturque promptitudine voluntatis, & prius meritum non amittitur, quia voluntas parata est, ad multo magis obediendum præcepto, si interponeretur, & per solam simplicem iniunctionem satis constat subdito de diuina voluntate, vt omnem fructum obedientiæ, & omnem diuinam protectionem, & auxilium eam ob causam sperare possit.

Virum hoc votum sit solenne, & in quo eius solennitas consistat.

Vltimo loco explicandum superest, vtum hoc votum sit solenne, & in quo eius solennitas consistere possit, quod erat secundum punctum in numero secundo propositum, cuius dubitandi rationem ibidem adduxi. Nihilominus negare non possumus, hoc votum esse solenne: nam in constitutione, *Assidue Domini*, Gregorij XIII. primum hi appellantur professi quatuor votorum, quia omnia illa solennia sunt, alias plurium votorum appellari deberent, vt infra à cap. 6. videbimus. Postea verò expressius de eisdem professis dicitur tribus illis substantialibus votis solennibus, quartum similiter solenne addunt speciale summo Pontifici obedientie circa missiones præstandæ ob certiores Spiritus sancti in missionibus ipsi directionem, &c. Et ex constitutionibus in forma ipsa prætendendi satis colligitur, quia eodem tenore, in eadem solenni professione hoc votum cum aliis sit.

Eius autem solennitas eodem modo videtur declaranda, qui in generali voto obedientiæ, proportionem seruata: nam in hoc voto probabile est, totam eius solennitatem consistere in traditione omnino irreuocabili ex vtraque parte, promissioni adiuncta, quam de seipso facit persona profitens, se verè tradens in dominium religionis, sic enim professus Societatis specialiter se tradit in dominium, & potestatem Pontificis, quo ad hunc effectum missionum, ita vt quoad illum non maneat sui iuris, nec propriæ religionis, sed tanquam seruus Pontificis, quam seruitutem tota ipsa religio participat per hanc professionem, quam fideliter per hoc votum seruare promittit. Præterea sicut in solenni voto obedientiæ, ita subditur voluntas religiosi, voluntati Prælati, vt destinat esse sui iuris, atque ob eam rem omnes contractus facti à tali religioso, vel nulli sint, vel rescindi à superiore possint: ita cum

A a a

propor-

proportione, de hoc voto dicendum est: nam in ordine ad missiones, atque adeo in ordine ad habitandum in hoc vel illo loco, ita est professus Societatis alieni iuris, ut quidquid efficere vel contrahere velit, illi obligationi repugnans, validum esse non possit. Habet ergo hoc votum eandem solennitatem, quam generale votum obedientie servata proportione, & ideo de illa nihil amplius dicendum superest.

CAPUT V.

Vtrum professio convenienti modo in Societate fiat.

Vo in modo emittendi professionem considerari possunt. Vnum est id, quod pertinet ad substantiam eius: aliud ad exteriorem solennitatem, & caeremoniam spectans. Vtrumque potest in praesenti brevisimè explicari, quia substantialia huius professionis, iam ferè declarata sunt, accidentalialia, verò sunt paucissima.

De modo substantiali.

I. Ad substantiam, ergo huiusmodi professionis ex parte emittentis illam, supposita legitima receptione, & sufficiente probatione, de quibus supra in lib. 3. cap. 1. & hoc lib. 6. cap. 2. dictum est, supposita etiam debita intentione profitendi, solum sunt verba illa quae habentur in §. p. constit. cap. 3. §. 3. Ego N. professionem facio, & promitto omnipotenti Deo, coram eius virgine matre, & universa celesti curia, ac omnibus circumstantibus, tibi reverendo Patri Generali Societatis Iesu locum Deitamenti, & successoribus tuis, perpetuam paupertatem, castitatem, & obedientiam, & secundum eam, peculiarem curam circa puerorum eruditionem, iuxta formam vivendi in literis Apostolicis Societatis Iesu, & in eius constitutionibus contentam, insuper promitto specialem obedientiam Summo Pontifici, &c. In quibus verbis considerare licet, distinctissimè contineri omnia, quae sunt de substantia status religiosi, ita ut nulla ratione professio magis expressa fieri posse videatur. Nam in ea in primis expressè fit traditio per verbum profitendi, deinde singula vota sigillatim exprimuntur, declarantur, extenduntur, & limitantur: ac denique etiam insinuat totum hoc fieri in religione, per Sedem Apostolicam approbata, dum literarum eius mentio fit.

II. Nihilominus tamen advertere necesse est, non omnia & singula illa verba esse de substantia & valore huius professionis, multa enim ponuntur ad ornatum, vel maiorem decentiam ac deuotionem, ut quòd fiat promissio omnipotenti Deo, quòd coram virgine matre, &c. quòdque fiat Generali & successoribus, in rigore enim satis est, profiteri, & quatuor vota expressè emittere: hoc enim videtur esse in hac religione necessarium, & substantiale, ex mente constitutionum eius. Quapropter adverteri etiam potest, omnia haec verba, quantum ad dictam expressionem votorum, & professionem, sumi per modum vnius continuatae orationis, quae non habet perfectum sensum, donec tota proferatur; ita ut si quis solum diceret: Ego profiteor in Societate Iesu, & promissionem expressam taceret, non fieret professus. Idem censo de singulis votis substantialibus, quod in tribus primis est manifestum, quia sunt de substantia cuiusunque professionis. & in hac religione, nisi explicite fiant, non censentur fieri, unde qui vnum emitteret, professionem non faceret, & ideo nec reliqua duo valida essent, quia non fiunt, nisi ut annexa professioni.

III. De quarto autem posset esse maior dubitatio, si quis post prolata illam formam, usque ad illa

verba, iuxta formam in constitutionibus contentam, nollet ultra progredi, nec quartum votum emittere, an maneret verè professus trium votorum Societatis. In quo mihi breuiter dicendum videtur ex parte sua manere professum, quia supponimus habere intentionem profitendi illo modo, qui per se sumptus sufficit ad quandam veram professionem faciendam: ex parte verò Societatis, dependere huiusmodi valorem ex intentione acceptantis: nam si ille legitime talem professionem acceptet, valida erit, alius verò minime, ut in sequenti puncto declarabitur.

Ex parte igitur Societatis de substantia huius professionis est, ut in manibus alicuius fiat, qui illam possit acceptare, & acceptet: hoc enim est de substantia cuiusunque professionis, quia est veluti contractus reciprocos, ut tomo praeced. tractatum in communem est. Est autem hoc singulare in Societate, ut iure ordinario, potestas admittendi ad professionem, in solo Praeposito Generali sit, ita enim statuitur §. p. constit. cap. 1. §. 2. & p. quæst. cap. 3. in principio. Quia verò in his locis generaliter est sermo de omni admissione, tam ad professionem, quam ad alios quoscunque gradus, etiam novitiorum, & de omnibus dicitur potestatem recipiendi esse apud Generalem, posse tamen per se, vel per alios illam exercere, ideo aliis in locis declaratum est, hanc commissionem admittendi ad professionem ordinariè non debere generatim fieri Provincialibus à Praeposito Generali, sed in particulari ad has, vel illas personas ad professionem admittendas post diligentem inquisitionem, & bonam ac sufficientem informationem de eorum vita, & doctrina, ut patet ex declaratione dict. cap. 3. partis, in lit. A. & ex cap. 2. §. p. constit. in princ. ubi in declaratione additur, in remotissimis Indiarum regionibus, posse facilius generalem commissionem fieri, in cæteris verò locis non facile. Ex quibus verbis intelligere licet posse aliquando fieri hanc commissionem confusè, & in communi pro arbitrio prudenti Generalis, & ideo hoc non pertinet ad substantiam, sed solum quòd potestas sit Praepositi Generalis, vel à Generali commissa. Est autem notanda differentia inter professionem, quae immediate ab ipso Generali acceptatur, vel per alium: nam ipse potest libere acceptare, ut voluerit, alij solum iuxta potestatem sibi delegatam, quia in Generali est hac potestas tota quòta ipsa est, in aliis verò solum quantà datur.

Vnde in casu supra posito de illo, qui ex intentione Generalis accedit ad emittendam professionem, & quatuor votorum, & postea in ipso adhibuit, & accepit non vult emittere quartum votum: dicendum est, si professio fiat coram ipso Generali, in voluntate eius esse illam acceptare, necne? & si acceptet validam esse, quia nihil aliud expectabatur; si verò non lit acceptare, posse id facere, & professionem manere nullam, quia supponimus Generalem accepisse animo acceptandi professionem quatuor votorum: nõ ergo censetur acceptare, donec tota professio finiatur, & ipsa, vel scriptum, in quo continetur, recipiatur, vel saltem taceat, & consentiat: ergo quando quartum votum non emittatur, adhuc manet res suspensa, donec Generalis explicet mentem suam.

At verò si professio admittenda sit per alium, cui demandata solum est potestas admittendi talem personam ad professionem quatuor votorum, non ad acceptandam, potest talem professionem acceptare, quia non est ei commissa illi potestas commissa acceptandi ad alium gradum, nisi ad professionem quatuor votorum: & ideo non potest ad aliquem alium gradum, etiam inferiorem: quia hi gradus non distinguuntur sicut pars & totum, ut qui possit totum, possit & partem, sed distinguuntur, ut quædam tota, seu mem-

seu membra diuersa, inter quæ non potest fieri illatio, vt qui possit vnum, etiam maius generare, possit & aliud etiam inferius. Maxime, quia professio trium votorum raro, & ex magna causa conceditur in Societate: & ideo non potest, is qui ad professionem quatuor votorum approbatus est à Generali, ad professionem trium votorum tantum admitti, sine noua eiusdem Generalis cõcessione. Potest denique ad hoc confirmandum, argumentum à simili sumi, ex iuribus asserentibus, cui mandatur prouideri de integra præbenda, etiam si in Ecclesia sint ram integræ, quam dimidia præbendæ, & ipse velit dimidia esse contentus, non posse de illa prouideri, & cui mandatur dari præbenda certæ quantitatæ, non posse dari præbendam minoris valoris, etiam ipso volente, cap. c. de non sacerdotali, de præbend. in 6. & subiungitur ratio, Non enim huiusmodi mandata (quorum fines diligenter seruari oportet) debent ad casus alios, quàm expressos extendi. Hæc autem ratio, & decisio, cum eadem, vel maiori proportionem in presenti, locum habet,

De modo accidentali.

VII. Circa modum accidentalem, seu solennitatem huius professionis, vel loqui possumus de ea, quæ antecedit ipsam professionem etiam remotè, quæ magis propriè dici potest dispositio, vel de ea, quæ committitur ipsi proficendi actum, & quidem pro antecedere solennitate, seu dispositione ad professionem hanc, multa præscribuntur de iure ordinario Societatis. Nimirum longa probatio, sacerdotium, ætas 25 annum excedens, eruditio prout in c. 1. huius libri tractatum est; proximus verò requiritur defensio thesium Philosophiæ, ac Theologiæ, quatuor argumentantibus, vt habetur p. 5. constitut. c. 2. §. 2. quod retinetur in 4. congregat. decreto 11. quantus verò profectus in iis sciètiis postuletur: ita tandem in 7. congreg. decreto 23. n. 3. statutum fuit. Nemo ad quatuor votorum professionem admittatur, nisi qui sub fine anni quarti deprehensus fuerit tantum eruditionis habere, quantum necessum foret ad Philosophiā, ac Theologiam cum satisfactione docendum, nisi forsitan ad gubernandum, vel concionandum, illustra talenta haberet, &c. vbi etiam rigorosa satis forma examinis præcipitur, quæ ibi videri potest: requiritur deinde à professuris, vt Societatis institutum, ac Pontificias Bullas attentè euoluant in c. 4. examinis n. 41. & a libiorem vt triduo ostentiam mendicentem, vt denique per dies octo ante ipsam professionem exercitiis spiritualibus vacent, de quibus in lib. 9. a. c. 5. agendum erit.

VIII. Iam verò pro solennitate comitante ipsam professionem actum paucissimæ quidem cõgruentiæ, sed grauissimæ, & antiquitati valde consentaneæ in citato loco Constit. p. 3. cap. 3. præscribuntur, idque in Congreg. decreto 36. habetur ratum, atque item in can. 20. vbi primò postulat, vt hæc professio publicè fiat coram domesticis, & externis, qui Missæ sacrificio interfuerint. Quæ circumstantia videri potest essentialis, vt professio non sit clandestina, vt quæ de illa in foro Ecclesiæ constare possit, sed de hoc in tomo superiori diximus, agentes de professione religiosa in genere, omnino seruandam esse hanc circumstantiam propter rationem factam: hætenus verò nullum inueniri ius irritans professionem aliter factam: idem ergo in præsentis dicimus, quia nec in constitutionibus, nec in Bullis Societatis inuenitur speciale ius irritans, vel maiorem necessitatem imponens: & ideo non magis credimus hanc circumstantiam esse substantialem in præsentis, quàm in professionibus aliarum religionum.

IX. Secundò postulat, vt ante professionem præ-

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

cedat Missæ sacrificium celebratum publicè ab eo, qui professionem admissurus est, finitoque sacrificio habens in manibus sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, ad eum se conuertat, qui professionem emissurus est, & ita eius professionem audiat. Quæ cõgruentia sine dubio grauissima est, & magnam reuerentiam conciliat: & licet peculiaris nostræ Societatis esse videatur, in aliis enim religionibus non solet fieri professio tempore Missæ, nec finito sacrificio: non est tamen noua: nam in primitiua Ecclesia ita fuisse vñtatum ex Dionysio intelligimus cap. 6. de Ecclesiæ hierarch. vbi sic inquit, stat quidem sacerdos ante sacrum altare, monasticam impressionem psallens, &c. vbi licet non faciat expressam mentionem sacrificij quod præcederet; verisimile tamen est ita fuisse vñtatum, & hoc significare cum ait, sacerdotem stantem ante altare (vtique sacrificio peracto) mysticam inuocationem super eum, qui professionem emissurus erat, solitum fuisse inchoare, quod ex aliis, quæ ibi subiungit, magis intelligitur, vt statim in numer. 10. exponemus. Denique Societas loco illius inuocationis, solo sacrificio Missæ, & precibus, ac collectis eius contenta est, & illum etiam morem quoad cantum, & psalmodiam non imitatur, quia chorum non proficitur: & in omnibus actionibus suis vniformiter, ac simpliciter procedit, & ad debitam solennitatem sufficit Missa publicè dicta, etiam si absque cantu proferatur: magnamque reuerentiam ac timorem conciliat præsentia Iesu Christi, D. N. in manibus sacerdotis existentis, vt in manibus ipsius Iesu Christi, potius quàm Prælati professio fieri intelligatur.

Tertiò ille qui professionem emissurus est, dicta confessione generali, voce alta professionis formam supra à numer. 1. explicatam, ex scripto legit, vbi meritiò vox alta postulat, vt ab absistentibus de officio, audiri possit, & intelligi: scriptum autem requiritur, tum ad maiorem solennitatem, & certitudinem, vt infra in num. 11. iterum dicitur: tum etiam vt in singula verba formæ, quæ vel substantialia, vel decentissima sunt, fidelius, & securius, proferantur. Sic etiam D. Benedictus in sua regula cap. 5. 8. præcipit professionem in scriptis redigi. Additur autem in prædicta constitutione oportere, vt scripta illa vouendi, per aliquot dies antea fuerit considerata cum diuturna meditatione, & singulari animi, & sensuum omnium collectione, vt in examine cap. 4. §. 41. explicatur. Et ob hanc causam non sunt à sacerdote in huiusmodi actione interrogationes illæ, & exhortationes de sacculi renuntiatione, de perfectione vitæ, ac status talis religionis, & similibus, quæ loco supra citato Dionysius commemorat, quia supponuntur hæc, & per longa probationum tempora esse satis interrogata, & propostita, & per proximos præcedentes dies esse multum præmeditata.

Quartò finita forma professionis, qui eam emit, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumit de manibus eius, qui professionem admittit. Hoc etiam olim seruatum fuisse Dionys. supra testatur, qui 2. p. illius c. 6. ita cõcludit, vbi vero ille, (id est, monachus) ista omnia intente promiserit, diu horum ministeriorum participem efficit. cuius rei causam in fine 3. partis eiusdem capituli sic addit. In fine vero omnium, sacerdos ad diuinam ita instructum vocat communionem, aperte scilicet insinuans, eum, qui sic consummatum est, non modo contemplatorem fore sacramentorum, sed in morem medi ordinis ad communionem accessurum, sed augustiore scientia fretum alio, quàm sanctus populus, modo ad communionem diuinam participationem admittendum. Ac si diceret per hanc communionem moneri religiosum maiori puritate, & consideratione, quàm communem populum debere diuinissimum hoc sacramentum

Aaa 2 tractare,

solennitas etiam non irritans si desit.

X. solennitas etiam non irritans si desit.

XI. solennitas.

Eius ratio ex Dionysio.

*Altera ratio
est eadem.*

3. ex auctoritate

tractare, quæ ratio maximè locum habet in professione Societatis, qui & sacerdotes esse debent, & officium assumunt exhortandi, & disponendi homines ad eiusdem sacramenti convenientissimum usum. Vnde etiam subiungit in clericorum ordinationibus sanctam communionem tradi, non solum quia sacramentum hoc est consummatum, & perfectum omnium sacrarum rerum, quia est summa mysteriorum omnium; sed etiam, quia omnes ordines, suo modo, sunt participes singulari ratione huius sacramenti, ut per illud subleuentur, & perficiantur: ob eandem ergo rationem & significationem in fine nostræ professionis nobis diuinum hoc sacramentum traditur. Addimus etiam, per hanc communionem, diuino quodam modo formari, & stabiliri pactum inter Deum ac Societatem, & professum initium. Nam sacerdos dans Eucharistiam, ostendit se acceptare professionem, & in suam communionem spirituales professum recipere: Deus autem, & Christus seipsum principaliter dans, auxilium suum ad fidem ibi datam seruandam tacite promittit, & pignus singularis præmij postea tribuendi, si ab ea non defuerit, tribuit. Professus autem Christum ipsum suscipiens, eum quasi in fidei usorem adducit, & Deo offert de fide, ac promissione a se præstita seruanda.

*XII.
5. solennitas*

Quinto solet sacerdos scriptam professionem accipere de manibus eius, qui professionem emisit; estque bona consuetudo, in signum acceptationis: quamuis necessaria non sit, nec de ea in constitutionibus fiat mentio: quia satis censetur acceptari professio publicè, & cum illa solennitate illam audiendo, & consentiendo, & maximè (ut dicebam) sacram communionem statim impertiendo. Post hæc etiam sequi solet mutua cum amplexu salutatio, cuius etiam meminit Dionysius his verbis, *Cum sanctis aliis, qui astant viris, ipsum salutant. Per quam salutationem* (ait idem Dionysius 1. 5. p. 3.) *significatur æqualium spirituum sancta Societas, mutuaque & iucunda lætitia.* Et in 3. p. eiusdem cap. 6. ait, *quod si modo quoque, tam sacerdos, quam circumstantes reliqui viri sancti sic dicatum consalutant, sacram intellige Dei præsentium speciem Societatem, qua sibi inuicem cum lætitia, & charitate gratulantur.* Hoc ergo eodem spiritu hæc consalutatio in nostra Societate fit: hæc obseruata differentia, quod Dionysius innuat illam salutationem fuisse fieri solitam ante communionem, in Societate verò fit post finitam communionem, quia illa censetur veluti consummatio professionis: Alia verò quæ demutatione vestium, & tonsione aliisque caeremonijs ibi Dionysius refert & in aliis religionibus iuxta vniuscuiusque modum sanctè seruatur, in hac professione omittuntur, propter rationem supra in n. 8. innuatam, & quia Societas, ut lib. 1. cap. 5. diximus, quoad habitum, & externam speciem vitam proficetur communem. Additur verò in citato loco constit. postea describendam esse professionem, cum omnibus circumstantiis particularibus eius, tam personarum emittentis, & admittentis illam, quam loci ac temporis in libro ad hoc peculiariter deputato ut de rota semper constare possit ad Dei gloriam: similisque diligentia à sancto Benedicto in citato loco regulæ suæ præscribitur, in modo quidem aliquantulum diuersa, quoad substantiam verò & spiritum eadem, in eundemque finem tendens.

De voto simplici non assentiendi relaxationi paupertatis, quoad eligendi Societatis simul in multis votis simplicibus, post solennem professionem emittunt.

Explicatis iis quæ professionem Societatis antecedunt, & comitantur, restat dicendum de illis quæ consequuntur: supponendum igitur est, in Societate obseruari, ut peracta professione, & emissis quatuor votis solennibus, separatim, & non ita publicè neque in Ecclesia, sed in Sacristia, vel alio simili loco coram eodem superiore, vel alio sacerdote, qui professionem acceptauerat, & aliquibus domesticis, imò & externis nonnullis aliquando alia simplicia vota emittantur, quæ in Constit. præscripta sunt. Quorum mentio etiam fit in constitutione Gregorij, *Ascendente Domino*, ut hic mos, inter alia instituta Societatis, expresse & in particulari confirmaretur, ut reuera confirmatus fuit. Illorum ergo vim & rationem in hoc & sequentibus capitulis explicare necesse est. Posset autem prius in communi queri, an oportuerit noua vincula addere, vltra illa, quæ sunt essentialia professioni. Nā hic etiam locum habet frequens obiectio de reituitate, cum alix religiones simile quid non obseruent. Item quia videtur alienum à spiritu Societatis vincula multiplicare: ideo enim in eisdem constitutionibus 6. p. c. 5. declaratur exceptis quatuor votis, nullas constitutiones, aut ordinationes obligare ad culpam, ut vitentur laquei incurrendi diuinam offensionem: ergo eadem ratione videri potest, non debuisse multiplicari hæc vota, vel certe cum ibi non excipiantur, videri possunt non inducere grauem obligationem: quia exceptio firmat regulam in contrarium.

Nihilominus non oportet de hac re quætionem mouere, quia certum est, & indubitatum, hæc vota inducere grauem obligationem, quia habet materiam satis grauem, ut videbimus, & sunt vera, ac propriissima vota, ut ex facto ipso, & locis citatis euident est: obligatio autem grauis per se loquendo, ac seclusa contraria declaratione, quæ nulla in præsentem interuenit, inseparabilis est ab huiusmodi voto. Quapropter in dict. cap. 5. 6. p. non omnis alia obligatio votorum excluditur, sed constitutionum, declarationum, & ordinationum, & ideo necesse non fuit, illa vota expresse excipere. Quod verò de aliis quatuor facta sit mentio, & non de his, facile responderetur, quia hæc in illis virtute comprehensa sunt tanquam annexum principali. Vnde vno quasi actu moraliter loquendo, emitti solent, hoc est, non multo post ipsa solennia. Parum autem refert, quod hic ritus vouendi nouus sit, si bonus est, & ad finem huius religionis necessarius, aut valde conueniens. Quæ autem fuerit ratio huius necessitatis, & conuenientix, melius in particulari in singulis progressu explicabitur. In genere verò dicere possumus, per hæc vota non multiplicari onera, sed cauere, quædam mala, vel incommoda, quæ iure timeri possent, si hisce votis non præcluderentur; & ideo sine periculo fieri, & obseruari possent: atque ita nihil repugnare cum spiritu, ac intentione Societatis in altera constitutione 6. p. cap. 5. innuata.

Quod verò attinet ad votum non admittendi relaxationem paupertatis, initio dubitandi esse potest, quia materia huius voti, ita indeterminatè sumpta, est incerta, & indifferens: ergo non est conueniens sola materia voti. Antecedens patet, quia in illo voto paupertas intelligitur, quoad redditus, vel possessionem

illam in proprium usum, vel ad sacrificium, vel ad fabricam, vel ad aliquem alium finem, prater id, quod ad Collegia, & domos probationis attinet, admittendum: vt in 6. Constitutionum cap. 2. §. 1. lit. A. declaratur. De hac autem relaxatione magna controuersia est, an expediat: nam multi putant melius esse ad perfectionem cuiuscunque religionis, habere conuenientes, ac moderatos redditus in communi; & quod magis est, Concilium Trid. hoc videtur regulariter iudicasse, cum facultatem concessit omnibus religionibus, (Minoribus & Capucinis exceptis) admittendi huiusmodi redditus. Et quamuis nunc generaliter hoc non concedatur, tamen non videtur dubium, quin discursu temporis, possit res ad eum statum deuenire, in quo ad maius commune bonum, vel religionis, vel Ecclesiæ expediat hunc modum viuendi, in domibus professis Societatis mutare, maxime in aliquibus locis, in quibus religio, aut fides plurimum labefacta sit: non ergo fuit cōueniens Societatem professam, nouo obligari voto ad huiusmodi mutationem non admittendam.

IV. Tria breuiter circa votum hoc sunt explicanda scilicet finis, materia, & obligatio huius voti, ex quibus facile patebit responsio ad rationem dubitandi positam. Ad finem huius voti explicandum duo proponit fundamenta B. P. N. Ignatius in dicto c. 2. 6. partis constit. Primum est, paupertatem esse murum firmum religionis, & ideo in sua puritate esse conseruandam; quantum diuina gratia inspirante, fieri poterit. In 10. autem p. §. 5. *propugnaculum religionum*, eam appellat, quas in statu suo, & disciplina conseruat & a compluribus hostibus defendit. Quæ doctrina consentanea est illi, quam tradit D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. paupertatem esse primum fundamentum perfectionis acquirendæ. Quod etiam asseruit S. Bonauent. in Breuiloquio p. 5. cap. 6. dicens, ad integritatem perfectionis primo requiri recessum à malo superbiæ, quod fit per paupertatem spiritus; & idem significat opusculo de reformatione mentis p. 2. c. 16. 17. & 18. & latè in Apologia pro Euangelica paupertate; cuius rei rationes, & causas latè in tomo superiore tractauimus disputando de variis votis paupertatis.

V. Secundum fundamentum est, humanæ naturæ hostem ad hoc propugnaculum, ac refugium debilitandum maxime eniti solere atque ea, quæ à primis fundatoribus bene ordinata fuerant immutare. Quod & experientia ipsa satis notum est, & ex priori fundamento sequitur: nam cum demon nitatur totam destruere religionem, maxime procurare eius fundamentum conuellere & murum, ac propugnaculum eius euertere, quia illo sublato facile poterit tota religio expugnari. Vnde prudenter adnotauit Nauarrus licet votum paupertatis inter tria substantialia religionis infimum sit, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 8. & ex obiecto eius facile constet: & quamuis etiam sit obseruatu facilius, quia facilius est nostra, quam nos ipsos quoad corpus vel animam relinquere, vt dixit Greg. hom. 33. in Euangelia: nihilominus violationem paupertatis maiora nocumenta religionibus attulisse, vel quia frequentior est propter maiorem ex parte demonis impugnationem, eo quod eius malitia, aut minor apparet, aut magis latet, faciliusque proinde dissimulatur, ac permittitur ex parte prælatorum (cum tamen pro castitate maxime pugnet probum, ac pudor; pro obedientia, superior cuius interest vt pareatur) vel etiam quia est maxime accommodata commoditatibus corporis, nam pecunia generale instrumentum est ad omnes illas; vel denique, quia rerum proprietates maxime contra est ordini religioso, qui hinc laditur penitus, & mutatur, vt dixit Alexander III. in Concilio Lateran. p. 49. cap. 15.

Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

Ex his ergo duobus fundamentis concludit S. Ignatius finem huius voti esse, vt quod in nobis scitum fuerit, hac in parte Societati prospiciamus; quod aliis verbis dictum est à Gregorio XIII. in constitut. *Acedente Domino, ad paupertatis quæ regularis instituti murus est, & propugnaculum ad perfectionem tuendam.* Vt enim sustentetur ædificium, & vrbs defendi possit, nihil magis curandum est, quam vt fundamentum firmum maneat, & murus integer, ac illæsus. Et ideo Alexander III. in dict. cap. 15. Cistercienses religiosos vehementer exhortatur, vt domus illa (ait) quæ à prima sua origine in ordine vestro sunt fundata, constituta, & ordinatis terminis sine contentione, loquitur autem de terminis paupertatis. Et eandem sollicitudinem adhibuerunt reliqui Pontifices grauissimas penas imponentes violatoribus paupertatis religiosæ, vt in Superiori tomo vidimus. Et gloriose Patres Dominicus, & Franciscus specialem maledictionem suis religiosis transgredientibus paupertatem à se institutam, reliquerunt, vt Bonauent. in Opuscul. de Christi paupertate, de S. Dominico refert, & de S. Francisco legitur in speculo Minorum.

VI. Vt autem ad secundam partem (id est, materiam huius voti) explicandam accedamus, distinguenda est duplex mutatio paupertatis religiosæ, vna quoad factum tantum, alia etiam quoad ius. Prior habet de se intrinsecam malitiam; nam consistit in transgressione substantialis voti paupertatis religiosæ: posterior verò, per se spectata, non est intrinsecè mala, aut prohibita, quia non fit per violationem iuris, sed per mutationem illius, factam ab eo, qui potestatem habet, vt supponimus. Alij ergo fundatores vel protectores religionum adiunctis penis, aut maledictionibus præcauerant, ne fieret mutatio à religiosis circa paupertatem, quoad factum, id est, quoad custodiam, vel transgressionem paupertatis promissæ: non verò remedium aliquod prouiderunt, ne institutio ipsa talis, vel talis paupertatis mutaretur: & ita videmus plures religiones, fortè sine culpa, quamuis non sine aliqua primi feruoris remissione, rigorem primæ institutionis suæ, quoad obseruantiam paupertatis, per indulta Apostolica temperasse; cui certè indulto, etiam sponte oblato, virginem Claram renunciaisse legitur. Beatus autem Ignatius ad obseruationem paupertatis promissæ duratè eius obligatione, nullam penam, vel maledictionem adiungendam cōsult, præter eas, quæ in iure communi continentur, & alia media, quæ ad generalem regularum, & constitutionum obseruationem prouidit: vt lib. 4. c. 7. vidimus: præcauere autem studuit, ne in iure ipso paupertatis, quod pro Societate statuebat, relaxatio fieret, quod facere non potuit, per comminationem, aut maledictionem, quia talis mutatio (vt dixi) non erat per se mala, & ideo id fecit adiungendo nouam obligationem per hoc votum, cuius materia est, nec procurare, nec consentire, vt relaxatio paupertatis in Societate fiat, etiam eo modo, quo alias sine culpa fieri posset.

VIII. Est simile de voto, quod interdum fieri solet, de non petenda dispensatione circa obseruationem promissæ castitatis: nam mutatio in voto iam facto media dispensatione, non est per se mala; tamen per se loquendo, melius est in voto facto perseverare, & non facile dispensationem petere, & ideo votum illud non petendi dispensationem, & per se bonum est, & distinctam habet materiam ab ipso voto castitatis. Aliud est enim non ducere uxorem; aliud non petere dispensationem, ad ducendam illam. Et fieri potest, vt aliquis violet hoc posterius votum, petendo dispensationem, & non violet votum castitatis: maxime si illa non vtatur. Imò fieri etiam potest, vt neque vtendo illa, agat contra

Aaa 3

votum

VI.
Concluditur
i. punctum
sui finis dicti
voti.

VII.
i. punctum
id est materia
voti eiusdem
voti.

Quid alij
fundat res
propter
tunc prouidit
dixit.
Quid B.
Ignatius.

VIII.
Explicitatur
hac Ignatius
promissam
exemplo.

vorum castitatis; quia licet dispensatio male fuerit petita, concessa tamen valida fuit, & ita abtulit votum castitatis. Et è contrario, posset quis violare votum castitatis, & non aliud votum, non petendi dispensationem; ut si abfque dispensatione duceret uxorem. Ita ergo in presenti, votum hoc, & bonum est & distinctum à voto paupertatis, quia distincta habet materiam. Aliud est enim non habere proprium, nec redditus vel capellanas, & cetera, quae sunt materia voti paupertatis in Societate: aliud verò non admittere relaxationem in hoc instituto paupertatis, quod est optima materia huius voti: tum quia perseverantia in primo spiritu religionis per se melior est, tum etiam, quia relaxatio paupertatis, solet esse occasio cadendi simul à tota observantia rigorosa religionis, ut docuit S. Bonavent. tomo 1. Opusc. in epist. de Reformandis fratribus, & Dionysius Carthus. in Opusc. de Reformatione claustr. art. 17. Distinctio autem inter hæc vota, & eorum materias, eodem signo percipi potest: nam si professus Societatis habeat proprium, & c. peccauit contra votum solenne paupertatis, non tamen propterea violabit hoc votum, quamdiu non assenserit, ut simile quid per modum iuris, seu dispensationis in Societatem introducatur, & è conuerso si præbeat hunc assensum, violabit hoc votum, quamuis nihil contra paupertatem peccet. Vnde etiam obiter intelligitur ratio ob quam soli professi hoc votum emittant: quia nimirum ad illos pertinet præcipue Societatis gubernatio, & illi soli habent suffragium in Congregatione generali, in quo sola posset huiusmodi alteratio fieri: & ideo professos obligando, satis fecit in hac parte Societati prouisum.

Cur professi
hoc votum
nuncupent.

IX.

3. punctum
id est obligatio
huius
voti exponitur.

Est obligatio
pure negatiua
an nihil fa-
ciendi contra
paupertatem.

Obiectio di-
lucetur.

Atque ex his facile erit tertium, quod proposuimus explicare: qualis scilicet obligatio ex hoc voto nascatur: omne enim votum obligat ad executionem suae materiae: materia autem huius voti est, non admittere relaxationem circa paupertatem in Societate institutam: ergo ad hanc observationem obligat. Vt autem hæc obligatio exactius declaratur, & dubitationes, quæ insurgere possunt, expediantur: ponderanda sunt verba, quibus materia huius voti in Constitutionibus proponitur. Nam in 6. p. cap. 2. §. 1. sic dicitur, *Promittant se ad inuolutionem constitutionum, in his, quæ ad paupertatem pertinent: nihil facturos, nisi magis restringendam iudicarent.* Vbi primum expendo hoc votum pure negatiuum esse, quia non obligat ad aliquid agendum, sed tantum ad non agendum, ut planè constat ex illis verbis, *Nihil facturos.* Non ergo peccabit contra hoc votum professus, qui viderit alios procurare huiusmodi relaxationem, & non restiterit, aut dissuaserit, quamuis possit: quamuis enim in illa omissione possit peccare contra charitatem suæ religioni debitam; quomodo etiam posset in simili casu peccare non professus, qui hoc votum non emisit; non tamen transgreditur hoc votum, quia per illud non obligatur ad impediendum, vel resistendum, sed tantum ad non agendum. Quod si quis obiciat: quia non resistens cooperari censetur in moralibus, argumento cap. quante, de sentent. excommun. ibi, *eos delinquentibus fauere interpretamur, qui cum possint, manifeste facinorosi desinunt obuiare.* Respondetur in primis, id procedere in casibus in iure expressis, & ita declaratis, qualis est, in illo textu. Deinde quoad culpam apud Deum, solum habere hoc locum iuxta mensuram obligationis, quam aliquis habet ad impediendum, vel resistendum. In presenti autem hæc promissio, vel obligatio eius, qui non extenditur ad huiusmodi actionem, & ideo, qui illam omittit, non censetur moraliter cooperari.

X.

Quid autem sub illa negatione, *nihil facturos comprehendatur*, in declaratione sic exponitur, quod

nunquam assentietur ad immutandum, quod ad paupertatem in constitutionibus pertinet: nec in consensu totius Societatis congregatae, nec per seipsum vlla ratione id curando. Ex quibus verbis colligo duas actiones in genere prohiberi, ex vi huius voti: prima, ac præcipua est, si contingat in Congregatione generali de hoc puncto tractari, nunquam ferre suffragium, ut paupertas relaxetur, quod suffragium decessum est, & ideo circa illud maxime urget obligatio: nam si ibi obseruetur, quidquid antea præcesserit, non multum nocebit Societati, quia nulla poterit fieri mutatio, regulariter loquendo. Propter periculum autem, quod imminere posset, additur, seu prohibetur secunda actio, quæ est, quacunque ratione procurare, ut talis relaxatio fiat, vel à Societate admittatur: & in in Bulla *Ascendente Domino*, additur, *se nunquam quaerant acturos, vel consensuros*: quod tamen intelligo de consensu cooperatio, & dante auctoritate, vel efficacia aliquam huiusmodi mutationi: nam verba illa ex constitutionibus sumpta sunt, & iuxta illas sunt interpretanda; itaque per illam negationem prohibetur omne consilium, seu suffragium, etiam consultium de tali relaxatione faciendi, & à fortiori omnis positivus fauor, aut procuratio, non autem sola permissio.

Statim verò oritur dubitatio, an sit contra hoc votum, iudicare in aliquo euentu esse expediens talem relaxationem facere. Nam si licet interius ita sentire, licebit & verbis id proferre, & actionibus procurare: nam per se bonum est, & melius id velle, & desiderare, quod religioni magis expediens iudicatur, nec votum potest hoc impedire, quia impediret maius bonum. Quod autem illud iudicium possit esse licitum probatur, quia potest esse verum, nam ut in num. 3. obiciebamus, tanta esse posset mutatio in rebus humanis, ut omnino expediat ad maius bonum religionis habere redditus in communem, vel aliquid simile. Respondetur posito illo casu, cessare huius voti obligationem, exemplum est in voto de non petenda dispensatione, posito enim, quod validum sit: ut lib. 2. de materia voti cap. 11. n. 6. attigimus, & si alij, quos sequitur Sancius lib. 4. de voto cap. 8. à num. 20. non admittant, planè non obstante absoluta eius forma si casus occurrat, in quo pensatis omnibus prudenter iudicetur melius, & gratus Deo esse petere dispensationem, cessare obligatio illius voti, iuxta communem sententiam Doctorum Richard. in 4. d. 38. art. 9. q. 3. supplem. Gab. ibi q. 1. art. ult. Anton. 2. p. tit. 11. cap. 2. §. 9. ad fin. Sorb. lib. 8. de iustit. q. 9. versus finem, Syluest. votum 2. q. 14. Angel. votum. 3. n. 20. ita ergo in presenti. Ratio autem generalis est, quia votum tantum esse potest de meliori bono, ut in citato lib. de voto c. 7. dictum est, & ideo non potest esse impedimentum maioris boni: ergo etiam in presenti, non obligat votum quando eius materia ita mutata est, ut seruari non possit, sine impedimento maioris boni. Neque oportuit hoc in ipso voto explicari, quia hæc conditio generalis est omni voto, ut scilicet eius obligatio cesset, eo ipso quod materia eius, vel inutilis facta est, vel maius bonum impediens. Vt autem hoc sine scrupulo fiat oportet, ut sit evidens, & certa mutatio illa facta ex parte materiae: nam in dubio melior est conditio ipsius voti, cum de absoluta promissione certò constat.

Non videtur tamen fore contra tale votum, in casu talis dubij, rem ipsam agitare: ac discutere, & rationes dubitandi, in utramque partem proponere, & quid verisimilius, aut probabilius appareat, proferre: nam supposita prædicta dubitatione, hæc omnia non solum per se honesta sunt, sed etiam necessaria ad commune bonum, ut in simili dubio videtur periculum alicuius maioris incommodi rectius religionis. Vnde etiam addo in simili euentu, quod rei

Fei veritas, & necessitas non possit certo, & euidēter cognosci, non fore contra votum totam dubitationē, & rationes eius Summo Pontifici proponere, vt ipse statuat, quod toti religioni melius esse iudicauerit: quod etiam securus hęc, si prius ab ipso facultas petatur, vt non obstante tali voto possit vnusquisque quod sentit, vel opinatur, libere proponere.

XIII. Occurrit verò statim dubitatio illa, scilicet, an obliget hoc votum nō solum ad non petendam etiam relaxationem, sed etiam ad nō admittendam illam motu proprio à Pontifice concessam. Duplīter autem potest hoc à Summo Pontifice concedi, scilicet præcipiendo, vel indulgendo. De priori modo nulla est quæstio, quia obediendum omnino est præcipienti Pontifici. Dices, Pontifex vt Pontifex non habet ius præcipiendi in his materiis, quæ pertinent ad consilium; vt est autem supremus prælatus religionum, nihil potest præcipere contra regulam, maxime, quæ voto firmata est: ergo in eo casu non tenebimur obedire tali præcepto. Respōdetur materiam illam esse capacem præcepti Pontificis, vt Pontifex est; si supponamus hic & nunc prudenter iudicari talem paupertatem esse nociuam, vel impeditiuam maioris boni talis religionis, in ordine ad finem sibi præstitutum; nā licet profiteri, aut non profiteri paupertatem, absolute loquendo, nō sit materia præcepti, sed consilij, supposita tamen professione religionis seruare in eo statu hunc, vel illum modum paupertatis potest esse materia præcepti Pontificis, quia potest esse medium moraliter necessarium ad commune bonum talis status à Pontifice in Ecclesia Catholica approbati, sicut posset Pontifex à principio approbare talem religionem cum hoc modo paupertatis, & non cum strictiori, vel laxiori, & à fortiori posset prohibere, ne quis talem statum profiteretur, nisi sub tali paupertate, vt per se constat. Ita ergo postquam semel approbauit religionem cū vno genere paupertatis, potest mutatis temporibus, illam approbationem reuocare, vel mutare, prout expedire censuerit, & consequenter prohibere, ne deinceps quis talem statum profiteatur nisi sub tali paupertate. Tenebatur ergo religio parere huiusmodi præcepto, quod iustum præsumitur, quamdiu oppositum euident non est, maneatque à Summo Pontifice quatenus talis est, quia ad illum sub hac ratione spectat religionū instituta approbare, vel mutare, continetque in virtute illud præceptum, vel dispensationem voti, vel declarationem quod cum talibus circumstantiis nō obliget. Imò supposita hac declaratione, vel manifesto fundamento eius, posset Summus Pontifex, etiam vt supremus prælatus religionum illam mutationē facere, & sub obedientiæ virtute præcipere, quia nō esset contra votum, nec propriè cōtra regulam, sed esset rationalis mutatio regulæ, ad meliorem totius regulæ obseruationem ordinata.

Quid si attendatur ut est prælatus religionum.

XIV. Dicunt etiam aliqui, posse Pontificem, vt supremum religionis prælatum, irritare hoc votum suo arbitrio, & consequenter præcipere relaxationem paupertatis, admittendo dominū, v.g. in domibus Societatis. Sed mihi valde probabile est non posse Pontificem hoc votum irritare, quia est votū quodammodo de substantia talis status, vel certè per se annexum illi: vota autem huiusmodi non possunt irritari à Prælati religionū. Item quia in potestate irritandi, quoad materiā, vel obiectum, nō videtur excedere, per se loquendo, Summus Pontifex Præpositum Generalem cuiusunque religionis respectu suorum subditorum, quia ex eadem traditione, & ex eodem voto obedientiæ, nascitur illa potestas: certum est autem non posse Præpositum Generalem irritare hoc votum: ergo nec Pontifex. Item quia alias posset pro sua voluntate, sine alia iusta causā, hoc

votum tollere, quod incredibile est, quia est contra intentionem vouentium, & totius religionis, quæ nunquam voluit, quoad hanc partem, tribuere alteri potestatem dominatiuam. Sicut etiam non est verum simile posse Pontificem irritare suo arbitrio, & sine causā votum abstinendi à carnibus, & lacticiis, quod religiosi minimi emittunt. Addo insuper etiam ablato hoc voto, non posse absque legitima causā præcipi Societati professæ, vt admitrat dominium, quia illud est contra votum solenne paupertatis, cuius obligatio auferri non potest, sine causā legitima: necesse est ergo, vt virtualis dispensatio, vel interpretatio intercedat, quæ non potest esse sine causā iusta, vel cogente. Vnde quia talis causā rara est, & difficilis ad æstimandum, ideo Pontifex raro, vel nunquam talia præcepta religionibus imponit.

Alio ergo modo potest hoc Pontifex concedere indulgendo sicut Concilium Trid. sess. 25. cap. 3. de Regularibus, concessit ferè omnibus religionibus, vt possent habere bona immobilia etiam quibus antea non erat permittum. In eo autem casu dubitari potest, an si Pontifex nunc similem concessionem faciat Societati professæ, possent licitè professi illam acceptare sine transgressione huius voti. videntur enim nō posse, quia promittunt se nunquā, quacunque ratione acturos, aut consensuros in huiusmodi relaxatione: ergo cū tunc non cogantur acceptare: nec licitè consentire possunt. Sicut qui vult non petere, neque accipere dispensationem voti, non potest licitè illam acceptare, etiam si Pontifex illam concedat.

Nihilominus probabilius censeo: hoc votum nō obligare professos Societatis ad non acceptandam illam Pontificis concessionem. Quod in simili casu videntur sensisse Patres secundæ congregationis generalis, quando cesserunt illi concessionem Concilij Trid. nam id fecisse videntur, non ex necessitate, & obligatione prioris voti, sed quasi denuo illud confirmantes, vt significant illa verba canone 21. Congregatio totius Societatis nomine, cessit cuiusque iuri promouendi ex concessione Concilij Trid. Habebat ergo ius non cedendi, si vellet. Et infra, vt iuxta nostras constitutiones, & vota, quæ post professionem emittuntur, in professis, ac ipsorum domibus paupertatem retinere, quæ verba indicant quali nouam voti confirmationem spontaneam, ac merè voluntariā: & ideo in actis eiusdem Congregationis, præpositū refertur, an placeret decreto Concilij renuntiare: & ab omnibus responsum esse, Placet. quæ verba indicant non obligationem huius voti, sed ex amore perfectionis id fecisse. Præterea supra ostensum est, verba illa, nunquam acturos, vel consensuros, iuxta mentem constitutionum interpretanda esse: in constitutionibus autem solum ponitur pro materiā huius voti, non procurare villo modo, neque esse causam huius mutationis: ergo acceptare illam, si à Pontifice fiat, non est contra hoc votum. Neque est contra verbum illud non consensuros, nam ibi est sermo de consensu cooperatiuo in actionem, seu negotiationem huic voto contrariam, cuiusmodi esset suffragium in Congregatione, acceptatio verò hæc, neque est consensus cooperatiuus, sed receptiuus, vt sic dicam: neque etiam est in actionem voto contrariam: sed in eam tantum, quam summus Pontifex auctoritate sua efficere potest. Tandem id ostenditur retorquendo exemplū adductum: nam si quis voueat præcise, non petere dispensationem, aut non procurare licentiam ad aliquid faciendum; & superior suo nutu offerat dispensationem, vel licentiam, non est contra votū illam acceptare, quia minus est acceptare, quàm petere, & obligatio voti non est extendenda ultra rigorem verborum, nisi aliud certò constet de intentione vouentis. Ita ergo est in præsentī.

XV.

1. sensus est in eadem quæstione.

Arguitur in partem neg.

XVI.

Partis affirmantis prædictæ à simili.

Probatur 1. a. deluendo argumentum: sum. præc. danti.

Probatur 2. retorquendo exemplum partem negantem.

XVII.
Instantia
contra pro-
positum dicta
occurritur.

Dices ergo si Societas professâ nunc velit uti cõ-
cessione factâ à Concilio Tridentino, posset id fa-
cere, sine læsione huius voti. Respondetur negando
sequelam, quia res non est integra, neque in eodem
statu, postquam enim Societas celsis illi privilegio,
virtute confirmavit votum solenne eiusdem pau-
pertatis, non obstante illo; & in eodem sensu pro-
fessi sunt eandem paupertatem successores omnes,
& consequenter per hoc votum promittunt pau-
pertatem illam, quam sic professi sunt, illam cõ-
servare, nihil ex parte sua innouando, quod ad re-
laxationem pertineat; reuocare autem cessionem
factam, præsertim postea à sede Apostolica cum re-
liquo instituto toties confirmatam, esset magna
relaxatio; & ideo sine dubio esset contra hoc vo-
tum. Secus autem erit si vel summus Pontifex,
vel aliud Concilium generale in futuro tempore
denuo similem facultatem faciant, nam tunc ha-
bebit Societas eandem libertatem renuntiandi,
vel acceptandi illam, quam habuit secunda Con-
gregatio generalis, circa decretum Concilij Tri-
dentini.

XVIII.
Quæstio.
3. quorum
bonorum
paupertas
non rela-
xanda.

Posset præterea circa hoc votum dubitari, an ob-
liget solum circa paupertatem professorum, & do-
morum professorum, vel etiam circa alia, quæ per-
tinent ad paupertatem scholarium, Collegiorum,
& domorum probationis, & ratio dubitandi sumit-
ur ex verbis illis declarationis cap. 2. 6. p. Innouare
quod ad paupertatem atinet, est relaxari ad redditus, vel
possessionem vllam in proprium vsum, &c. Constat autem
hæc solum pertinere ad domos professoras. Imò hinc
oritur dubium, an hoc votum solum obliget ad nō
procurandam relaxationem quoad hæc bona im-
mobilia, non verò circa omnia alia, quæ in pauper-
tatis vfu Societas obseruat, vt lib. 4. à cap. 7. vidi-
mus. Respondeo breuiter obligationem huius vo-
ti, extendi ad totam materiam paupertatis, prout
cadit sub votum in Societate factum, in quocun-
que gradu seu statu illius factum sit. Hoc satis expli-
catum est in dicta constitutione Gregorij XIII. illis
generalibus verbis, Nunquam acturos, vt quæ in consti-
tutionibus Societatis circa paupertatem ordinata sunt,
immutentur. in Constitutionibus autem; tam sunt
ordinata, quæ pertinent ad Collegia, & domos pro-
bationis, quàm cætera. Et ratio reddi potest, quia
professi non tantum hoc promittunt propter seip-
sos, vel domos suas, sed pro tota Societate, cuius
cura, & præcipua gubernatio illis incumbit. Vnde
quod in prædicta declaratione dicitur, ideo est,
quia illa est præcipua, & magis propria materia vo-
ti paupertatis in Societate. In 10. autem p. constit.
§. 5. additur, non accipere stipendia pro nostris ministeriis,
& non applicare redditus Collegiorum ad utilitatem do-
morum: quatenus ergo hæc vel alia pertinent ad

dictum vo-
tum simplex
est.

C A P V T VII. De voto non ambiendi dignitates, quod professi So- cietatis emittunt.

I. Forma, sub qua hoc votum à professis Societatis
emittitur, ita habet: Præterea promitto nunquam me
acturum, vel prætersurum, ne indirecte quidem, vt in ali-
quam prælationem, vel dignitatem in Societate eligar, vel
promouear. Promitto præterea nunquam me curaturum,
prætersurumve, extra Societatem, prælationem aliquam,
vel dignitatem, præscripta est hæc forma in 1. & 3. Cõ-
gregatione generali, & sumpta est ex 10. cap. const.

§. 6. & eisdem ferè verbis probatur in constitutio-
ne; Ascendente Domino, sæpe citata: Neque præteritur
(dicitur ibi) ne indirecte quidem, vt in aliquam præla-
tionem, vel dignitatem intra vel extra Societatem eligatur.
De hoc igitur voto nulla est controuersia, quin li-
citum, & sanctum sit, vt expresse docuit D. Thom.
2. 2. q. 185. art. 2. ad 3. & ib. Caiet. & Soto lib. 10. de
Iustitia q. 2. art. 2. ad 3. Antonin. 3. p. tit. 20. c. 2. §. 6.
& ratio est: quia tale votum euidenter est de melio-
ri bono.

Vt autem hoc explicetur, aduertendum est, quæ-
sitionem esse inter Theologos, an appetere Episco-
patum, vel procurare illum (& idem est cum pro-
porione de qualibet alia prælatione) illicitum sit,
quam citati Doctores ibidem tractant, & plures re-
fert Henric. in sua summa lib. 10. cap. 32. n. 3. in com-
mento; sentientque id esse illicitum, ac pertinere
ad ambitionem, vel præsumptionem; quod etiam
docent Card. in Clem. in plerisque de elect. q. 7. Abb.
in cap. non est de voto num. 9. idemque in huiusmodi
Augustinus 19. de Civitate, cap. 19. dicens, In his s. p-
rior sine quo populus regi non potest, & si administratur, vt
debet, tamen indecenter appetitur. & Chrysostomus lib.
3. de sacerdotio parum à principio, cum multa cõ-
memorasset Episcopo necessaria, subdit, inter quæ il-
lud præcipuum, sacerdotum animam honoris illius desideria
vndeque vacare. & infra sibi obiciens illud Pauli; Si
quis Episcopatum desiderat, &c. respondet, At ego nepe-
rius ipsius, sed dominationis ac potentie desiderium piti-
lens esse dixi. Quod eleganter prosequitur ambitionis
pericula exaggerans. Idem verò hom. 3. in Acta, cū
ita ipsiusmet Episcopatus periculum extulisset, vt
paucos ex eis saluaret, & alia similia dixisset, subdit,
Hæc loquor nō vt vobis pudorem incutiam, sed vt vestram
cōhibeam cupiditatem: quem enim consensum adhibere pro-
curaris vel per te ipsum, vel per alium? quid tu o. n. i. i. i. i. i.
illum, qui tibi fuit auxilio? quid habebis quod exaspetes &
hom. 66. in Math. tractans illa Christi verba, Prin-
cipis Gentium dominantur eorum, Marc. 10. ait, illis o-
stendisse Christum, gentium mores esse prima que-
que appetere. Tyrannica (inquit) hæc passio est, & non
nunquam eximios etiam viros perturbat: quapropter cum
vehementiore castigatione indigent, acius etiam in sin-
gulis comparatione gentium tum neminem ipsorum animam re-
tinens: nam qui primatum querunt sibi ipsi dederunt, i-
gnorantes hoc se pacto in infamia detradere. Similia habe-
tur in imperfecto hom. 35. inter alia, Quicunque desi-
derat primatum in terra, inueniet confusionem in caeli, vt
iam inter seruos Christi non sit de primatu certamen. Et in-
frà, Voleu. Dominus duorum fratrum ambitionem exco-
guere, & decem discipulorum inuidiam, introduxit diffiden-
tiam inter Principes mundiales, & ecclesiasticos, ostendens
quia primatus in Christo, neque ab aliquo appetendus est non
habente, neque aliter inuidendus est non habenti. Hæc autem
& similia dicuntur à sanctis Patribus de appetitu prælationis
prælationis, quatenus in ea honor, excellentia, & decore
superior potestas spectatur, & concupiscitur: nam
hoc modo talis appetitus, & omnis præteritio, quæ
ex illo procedit, malitiam habet ambitionis, & va-
næ præsumptionis.

Si ergo votum sumatur, quatenus coeret hoc il-
licitum & inordinatum appetitum, manifestum est, & d. 1. q. 1.
esse optimum, & religioni valde expediens. Primitus
pater, quia abstinere ab huiusmodi vicio, optimū
est: ergo promissio de cauendo hoc vicio, etiam est
optima. Nec refert quod per se, & ex diuino, ac na-
turali iure teneamur vitium hoc fugere, tum
quia ea etiam, quæ per se bona, & necessaria sunt,
laudabiliter Deo vouentur; vt tract. 6. est osten-
sum in lib. 2. de voto cap. 3. tum etiam vt augeatur
obligatio; quia fortasse in huiusmodi negotio
inordinatio tantum esset venialis culpa, quæ in-
terueniente voto, erit mortalis: tum denique quia
ad aliquod amplius obligat hoc votum, quā ad
vitam.

vitandum id quod per se malum est, vt statim dicam.

IV. Secundum autem probatur, quia nullum vitium potest esse magis perniciosum communitati, præsertim religioſæ, & ſpecialiter Societati. Ex hoc enim vitio inuidiæ, diſſenſiones, contentiones, calumniæ, quæ ſunt peſtes cuiuſcuſque communitatis, oriuntur; vt ſumitur ex Baſilio in conſtitutionibus monaſt. c. 10. & ex Auguſtino 5. de Ciuit. c. 12. & ſequentibus; & ex Philoſophis Plutarcho in moraliſ lib. de Auditoris officio, ante medium. Et ideo Plato in Gorgia, quem laudat Euſebius lib. 12. de Præpar. Euangel. c. 4. dixit, Nemo ſponte ad gubernandam Rempublicam accurrat. Quod ſi hoc verum eſt de ſeculari Republica, multo magis de Eccleſiaſtica; cuius gubernatio ad ſpirituale bonum ſubditorum ordinatur. & ideo Leo Papa epiſt. 83. aliàs 53. c. 1. reſertur. c. miramur. 61. d. non ſolum eos grauiter reprehendit, qui Episcopatum ambiunt, ſed etiam qui ambientes eligunt: Non eſt hoc (inquit) conſidere populis, ſed nocere; nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen: in regibus enim præſidentium, ſalus eſt ſubditorum: & ubi eſt inſolentia obedientiæ, ibi eſt forma doctriinæ. Principatus autem quem aut ſeditio extorſit, aut ambitus occupauit, etiamſi moribus, aut actibus non offendet, ipſe tamen initij ſui eſt pernicioſus exemplo: & difficile eſt, vt bono peragantur extra, quæ malo ſunt inchoata principio. Quæ grauiffima ſententia maiori quadam ratione locum habet in Congregatione religioſa, tum quia non ſolum ſalus, ſed etiam perfectio ſingularum, ex vita, & exemplo præſidentis magna ex parte pendet: tum etiam, quia totum religionis bonum ex obedientia pendet, quæ ex ambitione maximè perturbatur. Nam, vt dixit Simachus Papa in Synodo Romana cap. 1. quos amor dominationis inuadit: etiamnum Eccleſiaſtica diſciplina ſuauiter reſpicere. & ideo dixit idem Pontifex epiſt. 1. c. 5. cum hic exceſſus in laica conuerſatione culpetur, quis dubitat quin religioſis ac Deum timentibus, incutiat opprobrium habetur in cap. nullus itaque. 3. q. 1. Et rationem explicuit optimè Bonifacius 3. p. in cap. quorundam, de electionibus in 6. Quia religioſus ambiens dignitatem, ſuæ profeſſionis oblitus, incipit retro reſpicere. Denique nihil profeſſionis, imò & virtutis viam ita impedit, ſicut ambitio; eſt enim, vt ſcripſit Bernardus ſer. 6. in Pfal. Qui habitabat, ſubtile malum, ſecretum virus, peſtis occulta, doli artiſex, liuoris patrens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum arugo, tinea ſanctitatis, exacerbat cordi uni: ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. Qui etiam legi poteſt epiſt. 42. & 126.

V. Ob hanc ergo cauſam, tanta ſollicitudine præuenit B. Ignatius, vt huic vitio in Societate viam omnino præcluderet, mediante hoc voto ſpeciali profeſſorum, quod illis maximè conueniens fuit, quia & intrâ Societatem præcipua gubernatio ad eos pertinet, & extrâ Societatem illi eſſe poſſunt, ad huiusmodi dignitates aptiores Et propter hanc etiam cauſam potuit eſſe in hac religione votum hoc magis neceſſarium, quàm in aliis: quia facilis poterat hoc vitium eam impetere, eo quod profeſſi eius futuri erant, quoad fieri poſſet, literis eruditi, & ad Eccleſiaſtica quæcunque miniſteria idonei, & in eis plurimum exercitati, vnde etiam facile conſequi poterat, vt inter Principes, & Prælatos Eccleſiæ familiariter verſarentur, illiſque grati, ac beneuoli exiſterent: quæ omnia & multa alia, quæ ab vnoquoque conſiderari poſſunt, facile poterant ambitionis motus excitare, vel etiam promouere, niſi quantum eſt ex parte inſtituti, hoc remedium eſſet adhibutum: quod non ſolum vtile eſt poſt profeſſionem, quando ipſum votum emittitur, ſed etiam à principio hiſ, qui in nouitatu inſtituuntur: quia ſtatim hoc ſpiritu imbuuntur, vt concipiant ni-

hil eſſe magis contrarium fini, ad quem in hac religione tendunt, quàm inordinatum ambitionis affectum: ac proinde etiam factum eſt, vt nulla in re ſuperiorum prouidentia magis inuigilet, quàm in hoc vitio à Societate exterminando, tum prælaturas intra religionem, ſoli generali committendo; vt lib. 10. c. 3. dicitur: tum etiam cum debita reuerentia procurando ne electio alicuius extra religionem à Pontifice intentata, ad effectum veniat, vt non ſemel cum diuina gratia perfectum eſt, & in hiſtoriis Societatis legitur; quoad ipſum verò generalatum vna inter alias perpetuitatis eius cauſas, redditur in 9. p. cap. 1. in declarat. lit. A. quod longius recedet omnis cogitatio, & occaſio ambitionis, quæ huiusmodi officiolorum peſtis eſt: ſi certis temporibus eſſet eligendus.

Addendum verò viterius eſt, per hoc votum, non ſolum prohiberi id, quod per ſe, & natura ſua malum eſt, ſed etiam aliquid de ſe indiſſerens, quodq; iuſto aliquo titulo honeſtari poteſt. Quamquam enim appetere prælationem propter excellentiam, & poteſtatem, malum ſit; appetere illam propter fructum aliorum, & propter vigilias, & labores eius non eſt ex ſe malum, imò potiùs habet ſpeciem boni, dicente Paulo, ad Timotheum 3. Qui Episcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Ex quo ſit, vt procurare Episcopatum; ſi fiat ex moderato affectu, propter dictum honeſtum finem, & cum aliis circumſtantiis debitis, non ſit malum ex natura rei, & aliquando fortalle poſſet eſſe meritorium, ſi Episcopatus vel prælatio multum haberet laboris, & parum honoris, aut temporalis vtilitatis, & ideo pauci; vel nulli eſſent, digni qui illum acceptare vellent. Per hoc igitur votum, non ſolum obligantur profeſſi Societatis, nō procurare prælationem, extra vel intra Societatem ambitioſa, vel turpi intentione, aut pretentione, ſed etiam ſi ea pretentio aliquo titulo vel colore honeſtari videatur. Hoc conſtat ex ipla forma vouendi, nunquam me acturum, curaturum, aut pretenturum; quæ verba indiſſerentia ſunt ad prætenſionem aliàs licitam, vel illicitam: ſicut qui abſolute vouet caſtatem, nō ſolum promittit abſtinere ab illicitis actibus venereis, ſed etiam à licitis matrimonij. Neque obſtat quod in 5. 6. 10. p. conſtit. dicitur, erit ſummum momentum, vt perpetuū felix ſtatus Societatis conſeruetur, diligentiffime ambitionem malorum omnium in quauis re publica, vel congregatione matrem, ſubmouere, &c. Dicimus enim, licet hic ſit principalis finis huius voti, non tamen eſſe ad æquatam materiam eius, quia ad illum finem cōſequendum medium conuenientiſſimum fuit, omnino præcludere aditum ad huiusmodi dignitates querendas, vt ſtatim in eadem conſtitutione additur: non præcludetur autem aditus, moraliter loquendo, niſi abſolute omnis prætenſio, abſtrahendo à licita, vel illicita prohiberetur: nam tunc omnibus aperta maneret ianua, vt rationabiles cauſas ſuæ prætenſionis conſingerent.

Atque ita patet ratio huius tam vniuerſalis materiæ: & addi poteſt alia, quia quauis interdum poſſit quis bona intentione, & ex rationabili cauſa, prælationem aliquam prætereſſe, tamen id moraliter loquendo, rariffimum eſt, & multis periculis expoſitum, ideoque ſimpliciter loquendo, melius eſt ab omni tali prætenſione, ſiue licita, ſiue illicita in vniuerſum abſtinere. Eſt ergo illa accommodata materia voti & Societati valde neceſſaria. Conſequentia ſatis patet ex dictis. Antecedens verò, & per ſe notum moraliter videtur, & conſentaneum eſt teſtimonijs Patrum, quæ nu. 2. adduximus, & quæ ſtatim afferemus. Solum ſingi poſſet caſus in quo non ſolum eſſet licitum, ſed etiam neceſſarium ex præcepto naturali, vel diuino præla-

Vide Riſa-
dan & Or-
landin. c. 12.
quod lon-
gus recedet omnis cogitatio, & occaſio ambitionis, quæ huiusmodi officiolorum peſtis eſt: ſi certis temporibus eſſet eligendus.

VI.
Aſſerit.

VII.

prælationem procurare propter spirituale salutem proximorum: ut si ponamus illam maximè periclitari, & non esse aliam personam, quæ possit, aut velit ei subuenire. Hic tamen casus adeo extraordinarius est, ut cogitari potius valeat, quam timeri; quia ad pastores Ecclesiæ spectat his necessitatibus providere, per quam providentiam sufficeret potest subueniri necessitati populorum, absque prætensione, & negotiatione alicuius personæ; quæ prætensio regulariter potius impedit, quàm iuuat, quia reddit personam suspectam, & in foro Ecclesiæ minus dignam. Ut enim dixit Gregorius lib. 7. epist. 110. & habetur 1. q. 7. cap. ult. *sicut u, qui inuitatus renuit, quasi res fugi, factus est aliaribus ad-mouendus: sic qui ultro ambit, vel importune s'ingerit: est proculdubio repellendus: nam qui s'cinitur ad aliorum con-scendere, quid agitur nisi v'scendendo decrescat, & ascendendo descendat?* Similiaque sumi possunt ex Clemente I. epist. 1. & ex Concilio Aurelian. II. tempore Vigiliij cap. 1. Quia ergo hoc regulariter est malum, vix admitti potest casus, in quo tale medium sit necessarium ex charitate, ad subueniendum proximis.

VIII.

Esto tamen contingere possit, propter illud non oportuit exceptionem in voto facere, sed hoc relin-quere generali regulæ, & naturæ voti, cuius obligatio cessat, quando tanta sit mutatio in materia. Vnde admissio tali casu, solum id faceret, quod ad subueniendum proximis ex parte sua sufficeret: quale esset dare notitiam Pontifici, vel ei cui cura incumbit, de necessitate proximorum, sese ad labores offerendo, quantum ipse voluerit, vel expedire iudicauerit; tunc enim locum habet, quod Gregorius ait 1. p. Pastoralis cap. 7. prædicationis officium nunquam laudabiliter appeti, id confirmans exemplo Ilaie cap. 6. qui cupiens prodesse proximis Domino quarenti quem mitteret, ultro se obtulit, dicens: Ecce ego, mitte me, & c. s. subdit, tunc esse posse laudabile Episcopatum quærere; quando per eum ad supplicia grauiora peruenire posse non dubitatur: & ideo, ait, dixisse Paulum, *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*: quia illo tempore hoc dixit, quo is qui plebibus præteat, primus ad martyrij tormenta ducebatur.

IX.

Quæstio. 1. An hoc votum solo affectu violetur. Approbatur patetne g.

Quæret verò aliquis, an desiderare, vel appetere prælationem sit contra hoc votum? ubi etiam exponendum erit, quid significet illis verbis, *directe, vel indirecte*. Atque adeo quæ actiones censeantur prohibita ex vi huius voti. Primum ergo dicimus, solo affectu, & appetitu interno desiderare prælationem, esto sit alioqui malum, & prohibitum, non esse huic voto contrarium. Probatur, quia desiderare, quandiu in hoc sistitur, non est *prætendere, procurare, aut agere* aliquid ad obtinendam dignitatem: nam per hæc omnia verba explicatur aliquis influxus, vel causalitas circa effectum obtinendi dignitatem: per solum autem desiderium nihil causatur, neque applicatur aliquod medium, quando intra limites desiderij homo continetur: tota autem materia huius voti explicatur per illa verba, *agendi, procurandi, aut prætendendi*: ergo in illa non comprehenditur præcisus actus desiderandi: ergo per illum solum non violatur votum, per se loquendo. Quod ideo addo, ut excludam scandalum, quod sibi ipsi (vt ita loquar) quispiam inferre potest, exponendo se morali periculo frangendi votum: quia difficile est, post conceptum desiderium non efficere aliquid ad implementum eius: præsertim oblata occasione: nam hac ratione posset iam tunc inchoari læsio voti, sed hoc rarum erit, nisi desiderium sit vehemens, & de morali periculo, per aliquod experimentum iam constet.

X.

Deinde assero facere aliquid ex hoc desiderio, quod solum ordinatur ad maiorem capacitatem,

vel dignitatem ipsius desiderantis, nondum videtur esse etiam indirecta prætensio, & ideo conuenienter non videtur violatio huius voti, dummodo negotiationem aliquam circa alios non inuoluet. Vt v. g. fludet quis diligenter ut sit magis capax prælationis intra, vel extra Societatem, & ex eius desiderio in eo munere laborat: non existimo certe peccare illum contra hoc votum, etiam si coram Deo ambitiosus sit, & ea ratione studium ad culpam ei imputetur apud Deum, quemadmodum qui ex interna hæresi induceretur ad studendum pro impugnanda fide, nondum censeretur expressisse latam hæresim contra leges Ecclesiæ. Ratio verò est, quia licet interius, & apud Deum id sit prætendere prælaturam, non tamen exterius, & apud homines: quando autem per hoc votum promittimus non prætendere, & c. intelligitur de prætensione humana, cum aliqua negotiatione, & inductione eius, qui possit prælationem dare. Et explicatur in hunc modum: quia aliud est obiectiue tantum posse alium mouere ad sui electionem: aliud verò, per aliquam actionem moralem effectiue illum mouere ad exercitium actus dandi prælationem (vt sic dicam.) Hoc posterius est in vniuersum prohibitum ex vi huius voti, ut ex verbis adductis constat: non autem prius: quia illo modo excitare, seu mouere alium ad meam electionem, seu conferendam mihi prælationem, est quidem effectus necessario consequens ex ipsa scientia, aut virtute, ac similibus dotibus, & ideo illud per se non prohibetur voto. Quæuis autem intendere hunc effectum propter se, scientiam autem, & virtutem propter ipsum, malum sit, nihilominus per hoc votum illa praua intentio per se non prohibetur, quia hoc votum directè est declarationibus externis, ut ex verbis eius declaratum est. Confirmatur tandem, quia aliter explicatur hoc votum moraliter esse valde periculosum, generaretque plures scrupulos, quia intentio hominis facile mutatur, & difficile cognosci potest: ideoque non fuisset expediens voveneri, non habere hanc, vel illam intentionem, in actionibus de se bonis & necessariis religioni.

Magis dubitari potest, an sit contra hoc votum ostentare, aut fingere virtutem apud Generalem, aut alios, qui ad hæc promotionem iuuare possint, solum ex affectu captandi prælationem. Videtur enim ex dictis in 1. confirmatione numeri præcedentis, hoc non esse contra hoc votum, quia hoc non est moraliter agere: sed solum est obiectum ipsum ornare, & aptum reddere ad excitandos alios, saltem per imaginem virtutis. In contrarium verò est, quia votum obligat ad non procurandum directè, nec indirectè: quid autem est indirectè procurare: hoc non est? Item quia si hoc non esset contra votum, etiam procurare ex dicta intentione, ut alius me laudet apud superiorem, seu bonam informationem tribuat, etiam falsam, non esset contra hoc votum: quod planè est absurdum, quia illa est magna ambitio indirecta. Sequela autem parer, quia talis laudatio, vel informatio solum est obiecti propositio: non est autem inductio, nisi in quantum ab ipso obiecto fieri potest.

Respondeo ad dubitationem videri quidem ostentationem illam prætensionem indirectam: quam res non caret dubitatione, quia ratio in dicta confirmatione facta non caret difficultate, & præter hunc possunt esse alij modi prætensionis indirectæ, ut est, v. g. obsequiis, aut beneficiis benevolentiam apud aliquem procurare, ex intentione patientiam ad obtinendam prælationem, quamvis hæc intentio omnino non declaratur, quia talis declaratio iam redderet prætensionem directam, quæ non requiritur ad violationem voti. Deinde procurare apud Generalem vel alios bonam famam, seu

seu estimationem, per aliorum informationem, etiam est ambitio indirecta, quando ex dicta intentione fit: quia nullus est efficacior modus negotiationis in huiusmodi rebus. Et ideo sub nomine prelationis propriissime comprehenditur. Vnde si talis intentio explicetur, est prelatio maxime directa: quando autem laetetur, est indirecta (formalis enim prelatio interior, semper est in se directa, solumque dicitur indirecta, quando aut ipsa externa prelatio, aut ipse prelatens nobis illam non exprimit formaliter, vt ex 1. 2. suppono) quod censetur verum, non solum quando informatio falsa est, sed etiam quando est vera, quia eodem modo procedit ratio facta. Nec refert, quod procurare bonum nomen, aut famam apud alios, per se non fit malum, neque ambitio; nam satis est quod sit de se indifferens, & quod relatum ad talem finem sit tacite seu indirecte pretendere prelationem. Et in hoc est differentia inter hæc duo, procurare virtutem, aut scientiam, vel procurare immediate existimationem virtutis, aut scientie apud alios: nam primum est per se bonum, & ideo per hoc votum non prohibetur, etiam si possit male fieri ex prava intentione operantis; secundum autem ex se ad summum est indifferens, & solitarie spectatum, seu absque positiva ordinatione ad bonum finem, statim contrahit speciem quamdam ambitionis: & ideo continetur sub actionibus indirectis, quæ per hoc votum prohibentur fieri ex tali intentione; & ob eandem rationem id apparet probabilius de hypocritis, seu fitione virtutis; quia talis etiam actio, præ se fert speciem ambitionis, & non pertinet ad virtutis operationem, sed ad ostentationem eius; ideoque facta ex prædicta intentione, indirecta prelatio est, & consequenter huic voto repugnat. Considerandum autem est, hæc non semper esse peccata mortalia in indiuiduo, vel propter leuitatem materiam; vel quia intentio illa subreptit, & non est satis deliberata, vel certe quia non proprie imperat actum, sed solum illi adiungitur, & circa illum versatur, vt circa obiectum tantum, & ita vel eius malicia est merè interna, vel certè prout exterius prodit, leuis est.

Interest in
der procurare
virtutem
vel scientiam
et carum
ostentatio-
nem.

Temperatur
data resolu-
tio.

XIII. Superest verò adhuc explicandum, quid nomine prelationis, & dignitatis in hoc voto intelligatur, & an hæc duo idem importent. Cum enim tam in Constitutionibus, quam in Bulla Gregorij hæc duæ voces semper distinguantur, videtur profecto aliquid diuersum significare: & quidem extra Societatem, non est difficile hæc duo distinguere: nam prelationis nomine intelligi potest Episcopatus: dignitatis verò nomine Cardinalatus: nam cum per se non habeat ordinariam potestatem iurisdictionis, videtur magis proprie, ac frequentius dignitatis nomine, quam prelationis significari. Non existimo tamen limitari votum ad hæc duo, sed comprehendere in vniuersum omnem prelationem, & dignitatem Ecclesiasticam, quæcunque illa sit, siue hæc nomina significant res distinctas, siue tantum ad maiorem explicationem posita sint; omnis enim prelatio videtur esse dignitas, licet fortasse non cõuertantur: quia dignitas iurisdictione carens, non censetur prelatio. Non est autem ita facile in hoc sensu declarare, quid intra Societatem nomine dignitatis significetur, quod diuersum à prelatione sit. Nam per prelationem omnes intelligunt significari munus superioris habens ratione sui iurisdictionem propriam, & spirituales in subditos, siue ordinariam, vt sunt monachi Generalis, Prouincialis, Præpositi, & Rectoris Collegij aut domus probationis, siue delegatam, vt vicarij generalis, Commissarij, aut Visitatoris, nam reliqua ministeria inferioris gubernationis sub Rectoribus, seu Præpositis localibus, vt est officium Magistrj nouitio-

Quid prela-
tio in Socie-
tate.

rum Ministri, &c. non possunt proprie, & in rigore prelationes appellari, nec secundum ius commune, argumento cap. quatuor, de verborum significatione. Nec etiam iure speciali Societatis, quia in Constitutionibus solum appellatur officialis Rectoris 4. p. c. 10. §. 7. vnde ordinariam iurisdictionem non habet, sed quantum ei committitur à Rectore, vt expresse dicitur in examine cap. 4. §. 31. adiuncta declaratione. Idem patet à simili ex his, quæ de alijs religionibus mendicantibus tradunt Syluest. verb. Prælatus, q. 2. & Angelus eod. verb. in principio.

Ad explicandum autem nomen, dignitatis, intra Societatem, in primis vt possumus declaratione Sixti V. in motu proprio, quo similia verba in alio motu proprio de illegitimis declarauit, dicens, nomine dignitatis, in religionibus, non comprehenduntur ministeria concionandi, aut docendi, vel legendi, neque etiam gradus Magistrj, aut Doctoratus. Ita ergo in præfati dicendum videtur, hæc omnia, & similia, quæ magis sunt oneris, quam honoris (vt ibidem dicit Pontifex) sub hoc voto non comprehenduntur: nam licet verum sit declarationem illam Sixti, ex intentione eius, datam esse solum pro materia subiecta illegitimorum, de quibus loquebatur; nihilominus ex illa sumitur validum argumentum à simili, & à paritate rationis. Quocirca probabile mihi est, intra Societatem illa duo verba eandem rem significare, neque inueniri propriam dignitatem, nisi prelationem ipsam, quia reliqua omnia sunt magis officia onerosa: atque ita post hæc scripta receptum est à septima Congregatione decreto 4. 4. ex mente P. Claudij, nimirum in Societate, nec dignitatem à prelatura distinguere, neque assistentium munus esse dignitatem, quod si officia alia à prelatura habent honorem adiunctum, & non est tantus, qui sufficiat ad rationem dignitatis, & magis est ob dotes, seu qualitates, quæ supponuntur, vel ostenduntur in personis, quam ex ipsis muneribus. A fortiori verò idem de Consultoribus Prouincialis erit dicendum.

Possent tamen esse contra hoc votum pretendere in Societate dignitatem aliquam extraordinariam, vt, g. habere quasi iure proprio, & personali suffragium in Congregatione generali, extra omnem modum, & titulum in constitutionibus præscriptum: aut procurare nomen aliquod, & modum dignitatis, ratione cuius habeat confortium aliquod in regimine cum aliquibus specialibus prærogatiuis, prout esse solent in aliquibus religionibus, iuxta suam consuetudinem, vel obseruantiam magistrj ordinis, definitores, aut alij post aliqua officia grauiora emeriti, ac priuilegiati. Hinc etiam satis verisimile sit, acturum contra hoc votum, qui vacante generalatu, prætenderet in Congregatione prouinciali, fieri se electorem Præpositi Generalis in generali Congregatione: nam licet illud non sit munus perpetuum, aut stabile: nihilominus iuxta consuetudinem Societatis est res valde gravis, & participatio quædam iurisdictionis supremæ pro illo tempore in hac religione, & circa potissimum actum, qui in ea esse potest. De electione autem in Procuratorem non est eadem ratio, quamuis non careat scrupulo, propter suffragium decimum, quod habet cum Præposito Generali in Congregatione procuratorum, ratione cuius, & quia in eorum votam suam prouinciam repræsentat, sufficiens dignitas censeri potest, quæ intra Societatem esse possunt.

Vltimò inquiri potest, quam poenam incurrat is, qui votum hoc in Societate violat. Ad quod ex eisdem constitutionibus respondendum est, in quorum 10. p. 6. pro his qui extra Societatem dignitatem ambiunt, nulla poena designatur fortasse quia

XIV.

Quæ munus
non reputatur
dignitas
in Societate.

XV.

Quæ possunt
reputari.

XVI.

Quæ non
de poena
violantis
hoc votum.

Exponitur
consensus.

illud peccatum magis priuatum est; & non ita nocet corpori religionis. Pro his autem, qui intra eandem Societatem, directè, vel indirectè prælationem procurant, ponitur poena incapacitatis, & inhabilitatis ad quamvis prælationem: quod intelligi respectu id est, de prælatione intra eandem Societatem; usurpantur enim verba iuxta subiectam materiam. Et poena hæc non incurritur ipso facto, sed post sufficientem probationem, atque adeo post sententiam saltem declaratoriam criminis. Itaque enim intelligo illa verba, *Incapaces, & inhabiles, ad prælationem, quamvis habeantur ij, de quibus probari posset, quoddam ambigunt.* Non enim de sola potestate, seu possibilitate intelligendum hoc est, ita ut satis sit delictum esse probabile: sed de potestate redacta ad actum; ita ut quis sit conuictus de crimine, de quo oportet, ut per sententiam constet. Atque ita expressius declaratum est p. 8. constit. cap. 6. §. 2. cum declaratione A. ubi specialiter sermo est de ambitione Generalatus; & augetur hæc poena, quia non solum imponitur inhabilitas passiva, ut eligi possit, sed etiam actiua, ut possit eligere; non solum pro ea vice, sed etiam perpetuò, ut declarant illa verba. Nec in eam congregationem, nec in aliam unquam admitti possit. Requiritur tamen ibi ad huiusmodi poenam, ut prius aliquis de tali ambitione conuictus sit: & in declaratione A. exponitur ad totam hanc poenam incurrendam, necessarium esse, ut probationes tales sint, ut rem ipsam, seu veritatem sufficienter ostendant: nam si solum efficiant probabilem suspicionem, illa non satis erit ad poenam inhabilitatis neque, ut aliquis suffragij iure priuetur, licet aliud remedium adhibendum sit, ne illa persona tunc eligatur, tanquam minus idonea, minusve digna.

XVII. Quod genus poenæ ac prouidentia, satis est consentaneum, & rationi, tum, ut in eo quis puniatur, in quo deliquit, tum etiam, quia per ipsam ambitionem fit quis indignus prælationis, ut rectè dixit Panorm. in cap. per inquisitionem, de electione n. 5. & propterea est poena hæc satis consentanea sacris canonibus, ut videre licet l. q. 6. c. ult. ubi Gregorius ait, sicut is qui mutatus renuit, questus refugit, sacris est altariibus admoendum: sic qui vltro ambit, vel importunè se ingerit, est proculdubio repellendus. Similem poenam imponit Leo Papa epist. 82. cap. 8. Episcopo ambienti altioris Episcopatum, nam propria sede illum priuari iubet, habetur 7. q. 1. cap. si quis Episcopus. & idem refertur ibi cap. si quis de ordine, ex Concil. Meldensi cap. 30. & alij plene similes videri possunt in Synodo Romano II. sub Symmacho cap. 3. cap. si quis Papa d. 39. & in Concil. Romano sub Innocentio II. & cap. Apostolica, 8. q. 1. & concordant etiam iura ciuilia, ut patet ex l. sancimus. C. ad legem Iuliam repetundarum, quam refert etiam Gratianus l. q. 7. cap. sancimus, & plura de hac materia videri possunt in Simanquas lib. 2. de Republica cap. 9. 10. & seq. Ioannes Matienzo in Dialogo Relatoris 4. cap. 4. Alexander ab Alexandro li. 3. cap. 17.

CAPVT VIII.

De alio voto non acceptandi dignitatem aliquam extra Societatem, nisi præ iussu superioris ad id cogente, quod professus Societatis edixit.

I.
Explicatur
tertium vo-
tum simpli-

tertium votum simplex quod fit à Professis Societatis vltra ea, quæ diximus in præcedenti ca. de prælationibus extra Societatem, includit partem aliam, quæ sub his verbis profertur. Nec consenturum in mei electionem quantum in me fuerit, nisi conatus

obedientia eius, qui mihi præcipere potest, sub potestate. Per quæ verba amplificabitur prius votum, & quasi nouum votum emittitur, eiusque materia prælationem omnem, & dignitatem extra Societatem comprehendit, eam vero in tit. c. nomine Episcopus significauimus, quia in illo facilius cernitur difficultas huius voti, ut videbimus; & inde facile potest doctrina ad reliquas dignitates applicari. Quoad prælationem vero intra Societatem, non fuit conueniens facere huiusmodi ampliationem, quia intentio instituentis, seu fundatoris non fuit, ut prælationes intra Societatem non habeantur, hoc enim repugnaret gubernationi ipsius Societatis, & ideo non oportuit promittere illas non acceptas, sed solum non prætere. Fuit autem intentio eiusdem instituentis ut extra Societatem omnino non habeantur quoad fieri posset, & ideo voluit, ut professi obligarentur, quantum possent, ad non acceptandas illas. Non potuerunt autem obligari simpliciter, & absolute, quia non possunt licite resistere præcepto superioris, & votum esse debet de re licita. Extra casum autem præcepti possunt liberè non acceptare & ideo potuerunt etiam obligari ad non acceptandum in omni casu non præcepto.

Hinc verò oritur difficultas: quia votum non solum esse debet de re licita, seu non mala, sed oportet ut sit de meliori bono, sed hoc votum est de re quæ impedit maius bonum, non igitur est validum nec conueniens votum. Minor probatur primò, quia melius est obedire simplici verbo Prælati quam expectare rigorosum præceptum eius. Ita enim distinguit obedientiam perfectam à necessaria D. Bern. lib. de Præcepto, & dispensat. cap. 12. & seq. & D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 5. ad 3. & docuit etiam Ignatius 6. p. constit. cap. 1. §. 1. nosque in lib. 4. agendo de obedientia perstrinximus. Ergo nouere non obedire Prælato, nisi rigorose præcipienti, est votum impeditum maioris boni: effertur hoc votum reprehensibile in quolibet religioso respectu sui Prælati. Simile autem videtur esse in præfenti; nam per hoc votum tollitur libertas obediendi Pontifici simpliciter mandanti accipere Episcopatum, donec cum rigore præcipiat. Quod par ratione est contra perfectionem obedientiæ debita Pontifici.

Secundò potest etiam alio modo hoc votum impedire maius bonum: quia interdum erit maius Dei obsequium acceptare Episcopatum, etiam si Pontifex non præcipiat: ergo si votum impedit tunc acceptationem, impedit maius bonum: ergo imprudenter fit cum illa generalitate, sed limitatio esse debuisse non acceptandi nisi ubi certum esse maius Dei obsequium. Antecedens patet, quia considerato obiecto, & circumstantiis, quæ occurrere possunt, dubitari non potest, quin sæpe contingere possit casus, in quo maius sacrificium Deo sit acceptare, quam repudiare Episcopatum, ut etiam constat ex dictis in præcedenti capite. Non est autem necesse ut in omnibus his casibus Pontifex adiungat præceptum, quia hoc pendet ex libera voluntate eius, & variaz rationes occurrere possunt, ob quas nolit absolute præcipere, licet valeat, sed tantum offerre. Imò aliquando potest accedere: ut acceptare Episcopatum sit materia consilij, & non præcepti, quod proinde non possit etiam à Pontifice imponi. Quia status adeo perfectus non potest præcipi, sine graui necessitate: potest autem consuli propter maius Dei obsequium, maioremque perfectionem proximorum: ergo contra consilium, & maius bonum est ligari voto ad non acceptandum Episcopatum, nisi ex præcepto superioris.

Et confirmatur ex cap. 1. d. 85. ubi Gregorius Papa Crisostomus

de quodam Archidiacono ad Episcopatum electo, ut cognosceret an dignus esset, inter alia iubet inquiri, si tactis sacrosanctis Evangelii, sicut nobis nuntiatur, esset iustus, etiam praeterit, nunquam si ad Episcopatum accederet. Vbi significatur tale iuramentum fuisse illicitum, ideo enim de illo inquiri iubetur, ut glossa ibi notavit. Non est autem verisimile iuramentum illud adeo fuisse temerarium, ut factum fuerit de non acceptando Episcopatu, etiam si iuste praeciperetur ob necessitate: ergo intellexit Gregorius non fuisse prudens, & licitum iuramentum illud, etiam si absolute fieret de non acceptando Episcopatu etiam tunc quando licet potest non acceptari. Vnde Glossa ibi sentit hoc iuramentum, etiam in eo sensu intellectum, esse peccatum veniale. Quod in eo principio fundari videtur, quia tale iuramentum (& idem est de voto) repugnare potest charitati, vel saltem perfectioni eius: nam, ut dixit Gregorius cap. in Scripturis, 8. quæst. 1. Si quis, qui valet, omnipotentis Dei ius tenuerit, & ostendit se pastorem suum minime amare: Vbi Glossa dicit mortaliter peccare, qui Episcopatum sibi oblatum non recipit, si se dignum credit, quod confirmat ex cap. proxime precedenti, vnde Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 10. dicit merito contemni ab Ecclesia, & in opprobrium haberi eum, qui electus ab Ecclesia, ministerium evangelicandum tenet, & qui curam lucrandorum refugit alio um. Et ideo dixit idem Augustinus 19. de ciuitate c. 19. negotium iustum suscipiendum esse ex charitate, si imponatur.

V. Denique confirmatur, quia intentio illa, in qua diximus fundari hoc votum, videtur esse contraria maiori bono Ecclesie, & ideo non esse consentaneum ordini charitatis: ergo & votum, quod ab ea procedit, non potest esse charitati conforme. Antecedens patet, quia maius bonum Ecclesie est, ut viri sanctiores, & doctiores ad Episcopatus assumantur, quam quod inferioribus ministerijs occupentur, iuxta illud Innoc. III. in cap. Lucæ, de Regularibus, si ut minus bonum mino ibi non praepositur: ita communis utilitas specialis viris astringitur, sed hoc impeditur intendendo, & procurando, ut professi Societatis, etiam si religiosissimi, & doctissimi sint, ad Episcopatum non assumantur. ergo, &c.

VI. Propter hæc, & similia argumenta non defuerunt moderni auctores, qui votum hoc improbare ausi fuerint. Citatur Gutierrez de Iuramento confirmatorio 1. p. cap. 72. num. 5. & 8. & eodem modo referri possunt auctores dicentes, esse illicitum iuramentum non accipiendi Episcopatum; quod tenet Nauarr. in summa cap. 12. num. 16. cum Angelo verbo iuramentum 5. n. 3. & Syluest. iuram. 2. quæst. 7. & iuram. 4. quæst. 1. Anton. 2. p. tit. 10. cap. 6. §. 4. Soto lib. 8. de iust. q. 1. art. 7. ad secundum, eam vero sententiam tenet expressè Palacios in 4. d. 38. disput. 1. ante medium versic. Sed quid si liquet lege vocet (scilicet non esse Episcopum) ut eximiat praepositi casum nunquid culpabile tunc esset votum? Respondet, Idem arbitror esse culpabile, quia casus praepositi casus est in hac materia: satis est quod poterit esse salubre gregi Christi, quod hic, vel ille sit Episcopus, ideo non licet salubritate gregis Christi impedimentum esse ferre. Hæc ille. Fauet etiam idem Syluester verb. Episcopus, q. 3. in fine, quatenus dicit esse peccatum mortale non acceptare Episcopatum; non solum quando speciali præcepto Superioris quis cogitur, sed etiam absque præcepto, si probabiliter credat, quod per alium equè bene prouideri non potest, quia est contra fraternam charitatem.

VII. Nihilominus vera, & certa sententia est, votum hoc esse laudabile ex obiecto suo. Nobis etiam indubitatum est Societati esse valde laudabile, & opportunum. Prior pars sumitur ex D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 2. d. 3. ubi sic inquit, Accipere Episcopatum non est de se necessarium ad salutem, sed sit necessarium Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

ex superiori præcepto: huius autem, quæ sic sunt necessaria ad salutem potest aliquis impedimentum licet apponere antequam fiat præceptum. Loquitur autem de impedimento voti non acceptandi Episcopatum, de quo in argumento obiecerat. Vnde subiungit in solutione. Qui autem votum emittit de non suscipiendo Episcopatu, si per hoc intendit se obligare ad hoc, quod ne per obedientiam superioris prælati accipiat, illicitum vult, si autem intendit ad hoc se obligare, ut quantum est de se, Episcopatum non querat, nec suscipiat, nisi in minime necessitate, licitum est votum, quia vult se facturum, quod hominem facere debet: & quodlib. 5. art. 22. in corpore, & ad 2. generaliter sentit melius esse non acceptare Episcopatum, quam acceptare; quandoque necessitas ex parte præcipientis non agnoscitur. Sequitur hanc sententiam Richardus quodlib. 3. quæst. 21. Syluest. verb. electio 1. quæst. 19. & 20. Idem sentiunt Antonin. Caiet. & Soto citati superiori capite num. 1. item Cordub. in Summa Hispana q. 154.

Fundamentum principale huius sententiae esse debet, quia propositum non acceptandi Episcopatum, quandoque id fieri possit sine culpa, optimum est, & consequenter est aptum ut voto confirmetur, vel aliter (& in idem redit) quia non acceptare Episcopatum, ex suo genere melius est, quam acceptare, quandoque utrunque licet, & ideo est apta materia voti. Consequentia per se clara est. Assumptum verò præter citata loca sumi potest ex D. Thom. in 4. d. 29. art. 4. ad 4. ubi reprobat opinionem dicentem Papam non posse præcipere alicui, ut accipiat Episcopatum: quia hoc posset perire Ecclesiæ, si sic ordo. Nisi enim alius quis pesseret cogi ad suscipiendum regimen Ecclesiæ, Ecclesiæ conservari non posset, cum quandoque illi, qui sunt domini, hoc nolunt suscipere nisi coacti. In quibus verbis supponit hoc esse laudabile. S. etiam Bonaventura super regulam, cap. 2. circa medium, loquens de religiosis, quia Episcopale officium assumuntur, ait, si ideo ab Ecclesia, huiusmodi inuitabile necessitate suscipiant regimen animarum, non sunt reputandi ab ordine egressi: si quantum in ipsis est, semper appetant in sinu ordinis conseruari. Quod si non vocati ad Episcopalem gradum, nec coacti ad eundem aspirant, ut fugiunt arduas pauperum, & ordinis rigorem, credo eos in illius partem cessuros, qui dixit, si deo in moni testamento, in lateribus Aquilonis. Vbi considerare possumus Bonaventuram duos tantum ordines posuisse, scilicet, vel eorum, qui coguntur, vel eorum qui male affectant, & procurant Episcopatum; cum tamen possit addi certius, eorum, qui vel non illicite, vel nullo modo Episcopatum quarunt, tamen oblatum acceptant, etiam si non cogantur. Cum tamen eos solum defendat, qui coacti inuitabili necessitate regimen suscipiunt, planè sentit alios omnes, à religionis affectu aliquo modo deuiare; atque adeo simpliciter melius esse non accipere episcopatum nisi prædicto modo.

Suaderi autem id præterea potest antiquiorum Patrum sententijs. Augustinus enim 19. de Ciuit. c. 19. necessitatem requirit, dicens, Negotium iustum suscipis necessitas barbarum, quam sarcinam si nullus imponit, veritatem contemplantur, vandum est. Quod maxime dicere potuit propter sarcinam Episcopalem: de qua idem August. epist. 148. ad Valerium. Et habetur c. ante omnia d. 40. dixit nihil esse in hac vita, & maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, & periculosius Episcopi officio Greg. etiam 1. p. Pastoralis cap. 6. eius humilitatem laudat, qui regiminis culmen ex corde fugit, & cum sibi imperatur, inuitus obedit. Multaque similia sumi possunt ex cap. 7. sequenti, & ex eodem lib. 6. epist. 5. & habetur in cap. in scripturis, §. q. 1. sunt etiam ad hoc propositum grauisima Imperatorum verba in L. si quinquam, 39. C. de Episcopis, & clericis, castus & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus, ut quocunque locorum peruen-

VIII.
Fundamentum
est votum
prædictum.

IX.
Accedunt
pro eadem
parte dicta
(antiquorum).

nerit omnia vitæ integritate purificet. Tantum ad ambitum debet esse sepositus, ut queratur cogendus, rogatus recedat, inuitatus effugiat, sola illi suffragetur necessitas excusandi. Profectum enim indignum est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus inuitatus; veroque quantum in ipso est, nam absolutus consensus necessarius est, saltem supposito præcepto.

X. Tertiò asserre possumus ad hoc confirmandum antiquorum Patrum exempla, qui quantum valuerunt dignitatem Episcopalem recularunt, qui varijs medijs vsi sunt. Primum est admirandum potius quam imitandum, huiusmodi est; quod de Marco Euangelista refert Hieronymus in prologo ad Marcum, qui in Glossa ordinaria circumfertur, amputasse sibi pollicem, ne Episcopus fieret; sed ille prologus & falso ascribitur Hieronymo, ut in emendatioribus libris Hieronymi tom. 7. ante commentaria in Marcum, annotatur: & ibi etiam narratio illius facti omittitur; & in lib. de scriptoribus Eccles. in Marco, nihil huiusmodi insinuat. imò ea, quæ simpliciter narrat, videntur cum illa historia repugnare. Nicolaus autem de Lyra dans eundem illi narrationi dicit non amputasse sibi totum pollicem, sed partem aliquam, quæ non fuit sufficiens impedimentum, ut Episcopus fieret. In quo non rectè diuinat, nam si amputauit sibi pollicem ne Episcopus fieret; potius credendum est tantum abscidisse, quantum ad impediendum Episcopatum sufficeret; præsertim, quia etiam partem abscindere, de se malum esset: si autem aliqua ratione excusari potest, tam in toto, quam in parte excusari debet. D. igitur Thom. 2. 2. q. 185. art. 2. ad 3. responder Marcum non peccasse nolendo Episcopatum, imò in hoc exemplum eius esse per se laudabile: medium verò illud per se non fuisse licitum; credibile autem esse ex instinctu Spiritus Sancti Marcum eo vsu fuisse. Quòd si hoc verum est optimè, & veluti per quandam exaggerationem docuit nos Spiritus S. quantum illi placeat intentio & desiderium fugiendi Episcopatum.

XI.

Simile exemplum est, quod de Antonio Anachoreta refert Lyra supra ex lib. qui dicitur Paradisus, nam cum quidam ciues vellent eum rapere, & constitueri Episcopum, ferro secuit sibi aurem sinistram, dicens, in lege diuina esse prohibitum, ne quispiam aure præcisâ Episcopus fiat; sed mirum est tam inigne factum fuisse ab Athanasio omissum in vita Antonij. Si autem verum est, intentio probanda est: medium autem minime, sed excusandum, vel propter ignorantiam, vel per instinctum Spiritus S. Fortasse autem Lyra loqui voluit de Ammonio monacho; de quo factum hoc refert Palladius in historia cap. 12. Socrates lib. 3. historiae cap. 30. qui addit cum Ammonius non obstante defectu auriculæ, cogeretur Episcopatum accipere, iureiurando se obstrinxisse, si vim inferre sibi conarentur, linguam quoque excisurum. Socrates verò addit Euagrium Ammonium perstrinxisse quòd auriculam præcindendo facinus fecisset, seque coram Deo reum ipse peregisset, quam culpam nō negauit Ammonius; sed cum idem Euagrius etiam aufugeret, eo quòd ad Episcopatum esset electus, illi respondit Ammonius: *At tu Euagri non putas te penas daturum, quòd lingua propter nimium tui amorem excisa, gratia, quæ donata est tibi, minime vsus sis.* Hoc igitur modo sancti illi viri pro euitanda dignitate Episcopali, & in alium reiicienda inter se certabant. Mirabilia etiam sunt illorum sanctorum exempla qui cum hominibus resistere non possent, quin Episcopi fierent, à Deo mortem impetrarunt, prius quam Episcopatum accipere cogerentur. ita referunt de S. Nilamone Sozomenus lib. 8. historiae, cap. 19. & Nicephorus lib. 13. cap. 17. & de S. Goare refert Vandelbertus lib. 1.

vitæ eius cap. 14. & 15. habetur apud Surium tom. 4. die 6. Iulij, & Vincentius in speculo historiali, libro 22. cap. 13. & sequentibus.

Præter hæc verò sunt alia frequentia etiam sanctorum exempla, qui modo magis humano, quam præcedentes, atque (ut sic dicam) morali & imitabili quantum potuerunt, electioni suæ ad Episcopatum, vel fugiendo, vel se occultando, vel precibus obsecrando, vel alijs modis resistunt. Ita refertur de Gregorio Nazianzeno, Basilio, Martino, ac Cypriano, Ambrosio, & Augustino, Chrysostomo, Gregorio Magno, Antonino, & Laurentio Iustiniano, Malachia, & alijs, de quibus videri potest Surius in historijs de vitis eorum; & specialiter Ambrosius de seipso, id refert in epist. ad Vercellensem Ecclesiam; refert etiam Rufinus lib. 2. historiae cap. 11. & Socrates lib. 4. historiae cap. 25. tripart. lib. 7. historiae cap. 8. & habetur in cap. Valentianus, d. 63. Augustinus etiam de se idem significat epistol. 148. ad Valerium, & habetur in capit. ante omnia, d. 40. ac videri etiam potest in serm. de communi vita clericorum, ubi de se dicit, *Adhuc timebam Episcopatum, ut, quoniam ceperat iam esse alius momenti inter seruos Dei fama mea, in quo loco factum non esse Episcopum, non illo accedem. Cauebam hoc & agebam quantum poteram, ut in loco humilis seruaret, ne in alio periclitarer. Sed vti dixi: Domino seruis contradicere non debet; indicans tunc solum solum acceptasse, quando intellexit esse Dei voluntatem. Idem de D. Gregorio intelligi potest ex lib. 1. epistolarum epist. 3. 4. 7. 25. 26. 29. & 30. in quibus valde dolet de Episcopatus onere sibi imposito, & de amicis conuenit quòd de illo tanquam de bono aliquo ei gratularentur. In epist. autem 31. subdit, *Homo nescit ad apprehendendum locum prociac insistere, neque ad repellendum contumacem debet inueniri: vnde indignus ego ad suscipiendum Episcopatus onera iussio omnipotentis Dei vestraque me voluntati subditi De Laurentio etiam Iustiniano ad rem nostram considerare possumus quòd quantum potuit, episcopatum recusauit, donec resistere non potuit Eugenio Papæ ter iubenti, ut refert Bernardus Iustinianus in vita eius cap. 4. in fine. Denique hæc etiam spectat, quod de se refert Clemens 1. epist. 1. resistisse se Petro volenti se Episcopum creare, donec ab eo audiuit; *Si periculum peccati timeas, suscipere refugis Ecclesie gubernacula, certus esto quòd amplius peccas, qui populum Dei, velut in fluctibus posuimus & periclitando, cum inuare possis, subterfugis, tu tantummodo habens considerationem, & non quod in communi omnibus expediat, providens.***

Quibus etiam addi possunt eorum exempla, qui non solum affectu conati sunt, sed etiam effectum Exempli obtinuerunt ne Episcopi herent, quanuis à summis Pontificibus inuitarentur. Quod de S. Bernardo, & sancto Thom. de Aquino & alijs, nostræ etiam & sanctæ Thom. de Aquino & alijs, nostræ etiam religionis hominibus, celebratum est, legique potest apud Hieronymum Platum lib. 1. de bono lastus relig. cap. 38. Alij denique semel obtentam dignitatem, postea repudiarent. Cælestinus V. Pontificatus renunciauit, ut colligitur ex cap. 1. de renunciat. in 6. Petrus Damianus Cardinalis, & Episcopatum reliquit, quanquam ob eam rem grauis poenitentia ei fuerit à Summo Pontifice imposita, quam ipse acceptauit, tamen in defensionem facti sui apologeticam epistolam ad Gregorium VII. scripsit, quæ habetur in Bibliotheca sancti. tom. 3.

Vltimò probatur ratione assertio posita. Quia licet Episcopatus sit status perfectissimus, superponit tamen, non confert perfectionem; per se loquendo, cum tamen illam requiratur, ne illum accipiens se multis periculis exponat; ergo loquendo ex obiecto, quandiu homo potest sine peccato Episcopatum recusare, melius faciet illud.

lum recusando, quam acceptando, saltem moraliter, & ut plurimum loquendo: ergo votum non acceptandi in tali casu ex suo genere optimum est; consequentia est clara, quia votū de meliori bono laudabile est. Antecedens patet, quia non acceptare, in ordine ad propriam salutem est securius, & quoad propriam æstimationem sui ipsius, est humilior, & à propria præsumptione maxime distans: ergo ex his capitibus hoc melius est, magisque consentaneum perfectioni. Aliunde verò sufficienter prospicit quis utilitati aliorum, si paratus est illud onus accipere, quando vel charitas, vel obedientia obligaverit: ergo. Ut autem vim huius rationis exponamus, declarare oportet sufficienter, materiam huius voti, quoad illam exceptionem, nisi ex obedientia eius, qui præcipere possit, in illa enim sola, tota difficultas versatur.

XV.
Hoc Societas
votum
comprehendit
etiam præ-
ceptum cha-
ritatis, &c.

Et in primis certum est, ibi non solum excipi præceptum positivum humanum: nam licet Papa non præcipiat sub virtute obedientiæ, si alia via certò constaret iudicio prudentum, præceptum charitatis obligare ad suscipiendum illud onus in bonum proximorum, propter aliquam urgentem Ecclesiæ necessitatem, non est dubium; quin casus ille non comprehendatur sub hoc voto, nec re ipsa; quia votum non potest obligare contra charitatem, nec ex intentione vouentis. Nam absolute excipitur obedientia eius, qui præcipere potest sub pœna peccati, tunc autem intercedit obedientia Dei, qui sub reatu culpæ præcipere potest: ergo casus ille sub dicta exceptione comprehenditur. Et à fortiori comprehenditur quilibet casus, in quo contingeret diuinam voluntatem speciali signo, & miraculo manifestari, ut cum antiquis sanctis interdum factum est: nam illud vim quandam specialis præcepti diuini habere videtur. Deinde si necessitas Ecclesiæ, aut proximorum non sit tanta, ut charitas ipsa per se obliget sub peccato acceptare Episcopatum, satis videtur cuiusque alteri necessitati, vel utilitati proximorum subuenire, obediendo superiori præcipienti acceptare Episcopatum: at hoc modo magis vitantur omnia incommoda, & pericula: ergo sufficienter fit illa exceptio. Maior patet, quia magis pertinet ad curam superioris cura boni communis, quam inferioris: item magis nota potest illi esse utilitas communis, & necessitas talis personæ in ordine ad illam: facilius denique, & sine suspitione, vel periculo inordinati affectus potest idem superior in tali causa iudicium ferre: ergo per potestatem, quam ipse habet præcipiendi alteri, ut acceptet Episcopatum, sufficienter subuenitur communi bono. Minor declaratur: quia dum non interuenit præceptum diuinum, vel humanum, homo simpliciter manet liber ad acceptandum, vel respuendum onus Episcopatus: & ideo si illud acceptet, semper videtur propria voluntate, vel honorem accipere, vel periculum se exponere, quæ in Episcopatu maxima sunt, ut August. dixit epist. 148. & Gregorius 1. p. pastoralis cap. 8. & Chrysost. hom. 35. Imperfecti vnusquisque etiam in propria causa non est rectus iudex, & ideo quandiu quis à superiore non cogitur, vix potest prudenter iudicare, melius sibi esse, maiusve Dei obsequium acceptare, quam renuere Episcopatum.

XVI.
An compre-
hendat etiam
simplicem
iussione
superioris.

Dices fieri posse, ut superior iudicet, & declaret melius esse, maiusque Dei obsequium acceptare Episcopatum, nolit tamen rigorose illud præcipere, sed solum simpliciter ordinare: ergo tunc non obligabit votum non acceptandi, quia non acceptare non esset tunc de meliori bono. Respondet ali-quis concedendo totum, neque hoc esse contra formam emittendi illud votum, eo quod casus ille etiam videatur comprehensus sub illa exceptione, nisi

Franc. Suar. de statu relig. Tom. 1 V.

coactus obedientia eius, qui potest præcipere, cum illa ordinatio sit simplex quædam obedientia, ab eo imposita, qui potest præcipere, quanuis actu nolit cum rigore præcipere, & talis obedientia possit etiam dici inducere coactionem quandam religiosam, sicut iuxta ordinarium vsum religionum, per simplices ordinationes, & obedientias suo modo cogantur religiosi parere; etiam si non interueniat obligatio sub pœna peccati. Sed huic responsioni obstat Declaratio 9. p. constit. cap. 4. lit. B. vbi de Præposito Generali dicitur: Si Pontifex ordinet eum sumere aliquam dignitatem, non tamen ita absolute imperando, ut ostendat se velle eum ad tale officium admittendum obligare, non posse illam admittere sine consensu Societatis, nec Societatem posse consensum præstare, nisi obedientia Sedis Apostolicæ per præceptum, quod ad peccatum obliget, illam compulerit. Et idem repetitur cap. 5. eiusdem partis in fine, & lit. E. Idem ergo est sensus prædicti voti, & exceptionis, quæ in illo fit.

Respondendum ergo, quanuis regulariter non expediat proprium præceptum superioris expectare, sed melius sit simplici eius ordinationi, & voluntati obedire: nihilominus in aliquibus rebus grauioribus, in quibus, vel periculum animæ, vel affectus proprii honoris, aut commodi timeri potest, consultius esse non moueri, nisi ex proprio præcepto superioris. Notauit hoc Soto lib. 7. de iustitia, q. 2. art. 4. vbi cum definiisset cum D. Thoma, & communi sententia, melius esse facere aliquid ex voto, quam sine illo: obijcit sibi, quia sic melius esset religiosi expectare rigorosum præceptum superioris, quam promptè ad nutum eius obedire. Respondet autem in communibus, & ordinariis rebus non ita esse; Quando autem res (inquit) ardua est, eademque dubia, ut ad Indos navigare, aut regimini onus suscipere, aut quid simile, consilium est, ut monachus non iniussus, suo proprio iudicio tales subeat provincias, sed præfetti mandatum præstet. Quæ doctrina confirmari potest ex alia in lib. 4. c. 14. num. 19. tradita D. Gregorij lib. 35. Moralium cap. 10. aliàs 13. vbi dicit, obedientiam, per quam aliquid prosperum, id est, humano affectui consentaneum præcipitur, debere nihil habere de suo, & ponit exemplum, cum locus superior imperatur. Habet autem de suo, significat idem esse, quod ex proprio desiderio illum suscipere, & non potius iniussu ac nolentem illum acceptare. Et postea Moylis, & Pauli allatis exemplis, concludit, Præuente ergo viroque ducum infracta virtute instituitur, ut si obedientia patriam apprehendere veraciter nitimur, prosperis huius seculi ex sola iussione, aduersis autem, etiam ex deuotione, militemus. Quæ ferè verba transtulit auctor sermonis 5. ad Fratres in eremo, sub nomine D. Augustini, & habetur etiam in cap. sciendum, 8. q. 1. Optimèque præfenti instituto inferuit: nam si quæ obedientia videtur habere aliquid de suo, maxime ascendere ad culmen Episcopatus, præsertim in persona religiosa, quæ non solum honorem, & potentiam acquirit, sed etiam subiectionis, & paupertatis vsum effugere videtur.

Sed instabit aliquis ex D. Thom. 2. 2. q. 104. a. 2. ad 3. nam licet hoc verum sit, secundum id, quod exterius apparet, secundum tamen Dei iudicium, qui corda rimatur, potest contingere, quod etiam in prosperis obedientia aliquid de suo habens, non propter hoc sit minus laudabilis. Ergo etiam in præfenti, quanuis non interueniat proprium præceptum, sed per solam significationem simplicem voluntatis Pontificis moueatur quis ad acceptandum Episcopatum, & ideo dicatur talis obedientia habere aliquid de suo, non propterea erit coram Deo talis obedientia minus laudabilis, si reuera non intendatur proprius honor, aut commodum, sed sola obedientia diuine voluntatis. Quod maxime habebit locum, si præcedat prudens

Bbb 2 iudicium,

XVII.

XVIII.

iudiciū, quod hic & nunc melius sit, & gratius Deo, acceptare Episcopatum, ut contingere potest, etiam seclusa obedientia: ergo multo magis poterit id iudicare accedente simplici ordinatione obedientiæ, etiam si non sit proprium præceptum: ergo tunc non poterit obligare votum, cum non possit impedire maius bonum. Et confirmatur, nam si illa doctrina vniuersaliter vera esset, etiam esset consultius intra religionem non acceptare prælationem, vel aliquod officium honoris, nisi ex riguroso præcepto superioris, & si timor periculi spectetur, non esset acceptanda missio ad Indos, nisi rigurose præciperetur: quod est contra consuetudinem Societatis, in qua hæc conferetur magna imperfectio, & votum non aliter acceptandi huiusmodi officia, conferetur inutile, ac nullius momenti: ergo.

XIX.

Respondeo argumentum conuincere, doctrinam illam non esse ita generaliter intelligendam, ut in omni huiusmodi materia obedientiæ, in qua homo aliquid habet de suo, ratione honoris, aut commodi, vel etiam in qua periculum, aut difficultas inest, necessarium semper esse, aut melius superioris præceptum expectare, aut expediens esse, id vouere: nam reuera non semper id verum est, quia ob alias circumstantias potest esse melius, magisque expedire maiorem promptitudinem in his obedientijs ostendere, in rebus enim moralibus non possunt ex consideratione vnius tantum circumstantiæ, vel proprietatis, generale iudicium ferri, sed omnia expendere necesse est. Doctrina ergo illa Gregorij ad præsens applicata, ita intelligenda est, ut obedientia, quæ aliquid habet proprii commodi, ex genere suo non sit expendenda, nec desideranda, imò neque admittenda sine præcepto, nisi in particulari ob speciales rationes aliud expediat. Quam doctrinam cum Soto nos etiam extendimus ad eam materiam obedientiæ, in qua multum est periculi proprii nocimenti spiritualis.

XX.

Sed in hoc est præterea considerandum, aliquando esse in materia obedientiæ hoc genus difficultatis, & periculi, sine admitione honoris, vel alterius temporalis commodi, ut est in missione ad Indos (quo exemplo vtitur Soto) & talis obedientia facilius acceptari potest, sine præcepto riguroso: quia nihil habet de suo, & ideo verisimilius est, solum in ea expectari voluntatem superioris, quæ licet simpliciter tantum proposita sit, est optima ratio obediendi, & per se loquendo, sufficit ad excludendum timorem difficultatis, aut periculi, spe diuini auxilij, ob cuius amorem talis obedientia suscipitur. Quod maximè verum habet in ea religione, quæ ex proprio instituto, & vocatione his ministerijs incumbit: nam sperandum est gratiam vocationis non defuturam, ad ea pericula superanda, quando pura intentione, & ex voluntate superioris locum Dei tenentis, & de ipso subdito, & conditione eius, sufficientem notitiam habentis, suscipiuntur. Quin potius in tali religione, non solum optimum consilium est promptitudinem ostendere, acceptando huiusmodi obedientiam, verum etiam quodammodo præueniendo illam, ostendendo animum propensum, vel saltem indifferentem, si superior expedire iudicauerit. Quod tamen non est ita in his ministerijs, quæ de suo aliquid habent, ut est prælatio, seu locus regiminis: nam in his, nunquam consultum est ostendere animum paratum, aut indifferentem, ne dum propensum, quia semper imminet periculum, ne homo seipsum potius, quam diuinam voluntatem querat. Et signum à posteriori esse potest, quod promptitudo in prioribus obedientijs alios ædificat, in posterioribus autem minime, sed potius ex se scandalum infert.

XXI.

Est autem vltius consideranda differentia inter prælationem intra, vel extra religionem; quod ex-

tra multo plus habet de suo, quam intra, & contra-
rio verò intra minus habet periculi, quam extra-
religionem. Et præterea generatim loquendo, neces-
sarium est religioni, ut aliqui intra illam præla-
tionem habeant: quod autem extra illam, ad digni-
tates assumuntur, nec necessarium est ad eius gub-
nationem, ut per se constat: nec regulariter est illi
commodum; quia per hoc privari potest meliori-
bus, vel doctioribus religionis ad sua ministeria, vel
ad propriam gubernationem aptioribus, quod e-
gregie ponderat Gregorius, & habetur in cap. Hinc
est, 16. q. 1. præcepit etiam (scilicet Francorum Rex) ut
eiusdem monasterij Abbas nunquam ad Episcopatum digre-
deretur, ne forte occasione Episcopatus Abbatia aliquod detrimentum
pateretur; nimirum priuando se bono pastore, ut
glossa ibidem magis exponit. Ex his ergo differen-
tijs nascitur, ut regulariter non sit expediens, neque
opportunitum religioni, quod eius religioni non ac-
ceptent intra illam prælationem, nisi riguroso præ-
cepto compellantur, quia hoc nimium difficile red-
deret ordinariū regimen religionis. Satis ergo est,
quod se non faciles, sed potius difficiles ad illa mi-
nisteria ostendant, cum ea moderatione, quam pri-
dens ratio, & intentio maioris obsequij diuini di-
stauerit. At verò extra religionem regulariter, & ex
genere loquendo, consultius, ac melius est non ac-
ceptare prælationem, nisi ex obligatione præcepti,
quia ibi interueniunt omnia, quæ hanc obediendi
rationem postulare possunt, quia illa materia mul-
tum habet de suo, simulque habet coniunctum
magnum periculum, & aliunde non pertinet ad
propriū spiritum, vel ministerium religionis, nec
ad ordinariū regimen eius, nec per se conuenit
verum ac spirituale religionis commodum, & ideo
in ea acceptanda meritò ostenditur tota difficul-
tas, quæ licet ostendi potest, quod sit expectando
propriū superioris præceptum.

Quod si hoc verum est de quacunque religione, XXII
speciali profectò ratione in Societate certissimum
est. Primò quidem, quia ratione sui instituti ac mi-
nisterij maximè indiget doctis, & religionis opera-
rijs, quibus priuaretur, si inuitati ad Episcopatum,
vel dignitates, facile, & sine cogente præcepto illas
acceptarent. Quia ratione vtitur B. Ignatius p. 10.
§. 6. Secundo, quia in hac religione, quo plus esse po-
tèst periculi ambitionis, eò necessarium fuit omnes
occasionalis eius omnino præcludere: & ideo conue-
nienter decretum est, ut non solum dignitates non
procurentur, sed etiam ut propria sponte, quoad
fieri possit, non acceptentur, ut in eodem loco con-
stitutionum dicitur. Tertiò, quia moraliter, ac re-
gulariter loquendo, profecti Societatis docti, & re-
ligiosi vtiliores erunt Ecclesiæ in suo humili statu
permanendo: & ministerio Societatis fideliter exer-
cendo, quàm Episcopatus acceptando. Quæ ratio
confirmari potest sententijs, ac testimonijs S. Do-
minici, & S. Francisci, de quibus refertur cum simul
essent ab Ugolino Cardinali inuitati, eisq; illi dixisset
conueniens fore, si episcopatus suis fratribus se-
lectioribus conferrentur: ambo responderunt se
nunquam in eam rem consensuros: addiditque S.
Dominicus, *Fratres mei sublimem statum prædicatorem ha-
bent statum, si illum valeant estimare.* D. autè Franciscus
subiunxit, *Fratres mei ideo Minores vocantur, sed propria voca-
tionis submissione contenti, melius Ecclesiæ vtilitatem inferant
valeant.* Et B. Ignatius his & alijs similibus verbis,
& rationibus Paulum III. induxit, ut Societatis in-
stitutum in hac parte illæsum cōseruaret, ut in eius
vita legitur apud Ribad. l. 3. c. 14. in editione Latina;
& idem tandem confirmavit Gregorius XIII. in
constitutione, *Ascendente Domino.* viderique possunt
quæ pro hac re luculenter scribit Nicolaus Orlandus
in lib. 6. Annalium Societatis. Ex

XXIII. Ex his ergo facili est responsio ad rationes dubitandi in principio positas. Ad primam enim & principalem rationem respondetur, hoc votum nunquam impedire maius bonum, sed simpliciter loquendo esse de meliori bono. Ad primam autem probationem iam in n. 17. responsum est, licet regulariter non sit expectandum rigorosum præceptum superioris ad obediendum, nihilominus in tali materia propter speciales eius condiciones, & propter peculiare etiam rationes pertinentes ad maius commune bonum, melius esse non acceptare sine præcepto. Ad secundam autem probationem in primis dicitur, difficillimum esse fingere casum, in quo secluso præcepto Pontificis, caritas, ex se non obliget ad acceptandum Episcopatum, & nihilominus sit melius & opus consilij illum acceptare. Cum enim ex solo obiecto hoc non sit consilius, maxime comparatione facta ad statum religiosum, ut in superioribus probatum est, & sumitur ex cap. per tuam, de voto, oportet ut ob aliquam grauem Ecclesiæ necessitatem illud iudicetur melius. Hanc verò necessitatem, seu gradum eius, ita definire, seu distinguere, ut sufficiat ad efficiendum opus consilij, quod tale non erat: & non ad obligandum ex charitate, valde difficile apparet in præsentia materia, in qua, non acceptando Episcopatum, consilium, non proprio commodo temporalis, aut corporalis, sed spiritualis, acceptando vero, timeri potest, & proprium periculum spirituale, & deceptio in iudicio, propter naturalem affectum honoris & excellentiæ. Vnde cum alias tota hæc dubitatio auferri possit, si superior præcipiendo interponat auctoritatem suam, nunquam videtur superesse casus in quo sit melius, & consilius acceptare, quam non acceptare, secluso præcepto.

XXIV. Accedit specialiter, quod aliunde etiam intercedit communis ratio totius religionis, ad cuius spirituale commodum maxime necessarium fuit, ut circa hoc esset aliqua lex definita, iuxta quam liceret Episcopatum acceptare, & non alias, quia alias unusquisque suo arbitrio fingeret necessitatem acceptandi, & facile unusquisque induceretur ad iudicandum id esse melius, & maius Dei obsequium. Ad hoc ergo vitandum incommodum, nulla melior potuit præstigi regula, quam ut expectetur superioris præceptum: nam per hoc, & commodo religionis consilium, & cuiusque necessitati, quæ in Ecclesia esse possit, sufficienter subuenitur, ideoque quandiu Pontifex non interponit præceptum suum, nec certa & euidens est obligatio charitatis, securè potest professus Societatis, iudicare, sibi non esse melius Episcopatum acceptare, non solum quia semper timere potest propriæ salutis periculum, ut alias indicauit D. Thom. 2. 2. q. 185, art. 2. & ibi Soto l. 20. de iustitia, quæst. 2. art. 2. Sed etiam, quia ad maius bonum Societatis ita expedit: quod etiam est bonum commune, cui secundum ordinem charitatis magis tenetur prospicere membrum Societatis, quam commodis externorum fidelium, quorum cura magis pertinet ad Prælatos Ecclesiæ. Eo vel maxime, quod professi Societatis, in suo statu permanentes possunt Episcopos inuare, & hoc modo satis subuenire necessitati fidelium, vel cuiusque utilitati, licet Episcopi non sint; ideo nunquam coguntur iudicare esse maius Dei obsequium, Episcopatum acceptare, si præcepto non obligentur.

XXV. Ob hanc ergo causam, merito votum illud in prædicta forma emittunt, & post factum illud votum, iam non solum licet possunt, sed etiam tenentur iudicare esse maius Dei obsequium non acceptare Episcopatum, quandiu non præcipitur. Quod si in particulari occurrat casus, in quo res videatur dubia, supposito voto tollitur omne dubium, quia votum est certum, & in dubio ius illius præfertur. Imò

Franc. Suar. de statu relig. Tom. I. V.

etiam talis videatur esse casus in particulari, in quo secluso voto videretur clarum, & certum esse melius acceptare Episcopatum, factum iam voto, acceptandum non est, sine præcepto; tum quia votum generaliter factum est: tum etiam, quia nulla est necessitas aliter faciendi, cum facile sit Pontifici præceptum ponere, si omnino vult, ut acceptetur. Exemplum est in Patriarchatu Æthiopie, aut Episcopatu Iaponensi, in quibus multum est oneris, & laboris, parumque honoris, & nihil ferè temporalis commodi, propter quod videri poterat bonum, & optimum opus esse illud acceptare, iuxta verba Pauli 1. ad Thimotheum 3. sic intellecta à Gregorio 1. p. Pastoralis cap. 8. & nihilominus etiam hi Episcopatus acceptandi non sunt à professo Societatis sine præcepto, ut aperte supponitur 10. p. constit. lit. A. ibi, Nec tamen in Patriarchatu & episcopatibus Æthiopie admittendis resisti potuerit. Ergo etiam in illis, quantum est ex parte Societatis, resistendum est.

Ad confirmationem ex c. 1. d. 85. respondetur, XXVI. forte Archidiaconum illum absolutum iuramentum, sine vlla exceptione accepisse, & ideo temerè iurasse, vel cerè, quanuis ille non peccasset iurando, D. Gregoriū voluisse quod iuratum fuerat obseruare, quia nulla forte erat necessitas cogendi per præceptum Archidiaconum illum ad accipiendum Episcopatum; non cogente autem alia necessitate melius, & consilius erat iuramentum seruari. Quocirca sententia Glossæ ibi citata, asserentis esse peccatum mortale non acceptare Episcopatum, si is cui offertur, se dignum credit: non est vera, nisi quando sub præcepto imponitur, vel tam euidens est necessitas, ut charitas ipsa obliget. Et ita sunt intelligendi Gregorius, & Augustinus ibi citati, præsertim quod Augustinus in priori loco contra Faustum solum loquitur de ministerio euangelizandi: in alio verò loco de ciuit. requirit ut cura, & negotium proximorum ex necessitate imponatur. Gregorius autem tum ibi, tum alijs locis sentit, neminem debere reputare se dignum, nisi ex iudicio, & præcepto superioris; ut videri licet lib. 1. epistol. c. 10. & l. 3. c. 10. & l. 10. epistol. 5. & idem sentiunt D. Thom. & alij auctores supra citati.

XXVII. Ex quo etiam patet responsio ad ultimam confirmationem; iam enim declaratum est, quomodo ex hoc voto non impediatur commune bonum Ecclesiæ, quia vniuersalis eius pastor, semper retinet ius suum præcipiendi, quod ad illud commune bonum expedire iudicauerit; & alioqui etiam per hoc votum procuratur spirituale bonum, non solum particularis personæ vouentis, sed etiam totius religionis: quod in maius totius Ecclesiæ bonum redundat. Alia, quæ circa hoc votum desiderari possunt, tractabuntur commodius circa finem capituli sequentis.

CAPVT IX.

De voto alio, quod professi Societatis emittunt, audiendi consilia Generalis, si in Episcopos eligantur.

Quia non obstante voto superius explicato, contingere potest, ut professus Societatis cogatur Episcopatum suscipere, pro huiusmodi euentu curam habuit B. P. Ignatius adhibendi aliquod remedium, quo, & salutem professi sic electi, & maiori vniioni eius, cum Societate, maioriq; proximorum edificationi, cõsuleret. Et ob hanc rem statuit, ut qui professionem in Societate emittunt, votum aliud sub hac forma addant. Promitto, si quando acciderit, ut hac ratione in Presidem alicuius Ecclesiæ promouear, pro cura, quam de anima mea salute, ac recta muneris mihi impositi administratione gerere debeo, me eo loco, ac numero habiturum Prepositum Societatis Generalem, ut nunquam consi-

Bbb 3

Inm

lum audire detractum, quod vel ipse per se, vel quilibet alius de Societate, quem ad id ipse substituerit, dare mihi dignabitur. Consilij vero huiusmodi ita me paritum semper esse promitto, si ea meliora esse, quam qua mihi in mentem venerint, iudicabo.

II.
Puncta tria
circa idem
votum, ac
primum de
intelligentia
eius.

Ad explicandum igitur huius voti sensum, tum vtilitatem, tum tertio obligationem, in primis supponendum est, religiosum professum ad Episcopatum assumptum, eo ipso manere exemptum à propria obedientia suæ religionis. Nam licet solenne obedientie votum non tollatur, nec irriteretur, aut propriè dispensetur: eius enim obligatio manet solum in ordine ad summum Pontificem; eximitur nihilominus talis persona à subiectione omnium Prælatorum talis religionis: iuxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. q. 185. & 186. retrobique art. 3. ad 3. communiter receptam, & in tract. 8. lib. 3. explicatam, & sumitur ex cap. vnicò 17. q. 1. vbi dicitur, monachum factum Episcopum à iugo regulæ monasticæ absolui, & consequenter ab obedientia Prælatorum suæ religionis. Et sanè meritò, quia constitutus est in altiori gradu, iuxta cap. nisi cum pridem, de renuntiatione. Hinc ergo fit, ut professus etiam Societatis factus Episcopus, non teneatur parere consilij Generalis Præpositi Societatis, & ideo votum non in hoc sensu fit, ut ex vi illius teneatur talis Episcopus obedire consilij Societatis, quod in 10. p. constit. §. 6. explicatur his verbis. Non quod habeat, qui Prælati est, aliquem de Societate superioris loco. Et in ipsa forma vouendi satis declaratur.

III.
An episcopus
solvatur que
ad obedientiam
præstat
quam Papa.
Quid lo
quendo ex
natura rei.

Fortasse autem aliquis obiter inquireret an in hoc sensu potuerit tale votum fieri, aut ordinari? Respondeo breviter, ex sola rei natura, non videri per se, & intrinsecè malum: nam ille, qui ratione iurisdictionis superior est, potest quoad proprias actiones, voluntariè se subdendum se obligare Deo, saltem per votum, etiam si non intercedat promissio humana; quanvis hæc etiam non videatur repugnare. Nec videtur deesse in tali voto, seu materia eius, ratio melioris boni, saltem in ordine ad spirituale bonum vouentis: quia ibi exercetur religio, & humilitas, & obedientia, sine alicuius incommodo, vel iniuria. Nihilominus tamen iure Ecclesiastico non videtur hoc licitum, sine licentia Papæ, cui soli reliqui inferiores Episcopi immediatè subijciuntur: pertinetque hoc ad dignitatem Episcopalem, & ideo non possunt particulares personæ in hoc cedere iuri suo, nec voluntariè promittere, aut retinere obedientiæ obligationem ad alium inferiorem hominem, à qua ipso iure, seu facto, ex vi talis status, & in honorem suæ dignitatis absoluuntur. Atque hoc maxime procedit de obedientia in his actionibus, quæ pertinent ad regimen animarum: nam illarum cura ipsi Episcopo, & non alteri extraneo demandata est: & ideo non potest ipse ita se constituere sub alterius voluntate, quoad ea, quæ ad hoc regimen spectant, ut ab illa omnino pendeant: quia hoc esset quodammodo immutare ordinem, & regimen à Pontifice præstitutum. Et ob hanc causam prudenter B. P. Ignatius, non solum nolit per hoc votum obligari professum Societatis factum Episcopum ad obediendum Præposito Societatis, tanquam superiori: verum etiam neque ad sequendum iudicium, seu consilium eius: quia hæc esset virtualis quædam obedientia, per quam Episcopale regimen ad Præpositum Societatis reduceretur, eique quodammodo subderetur: sed solum voluit, ut tunc teneretur tale consilium sequi, quando iudicaret esse melius.

IV.
2. Punctum
de vtilitate
huius voti.

Hinc verò nascitur difficultas circa secundum, quod propositum est, scilicet, quanam sit vtilitas huius voti: videtur enim esse nulla: quia si quis nolit consilium Præpositi sequi, vel non sit affectus ad

eam rem, quam ille consulit, facile sibi persuadebit, illud consilium non esse optimum, & regulariter loquendo semper inueniet, qui contrarium consulat: parum ergo, aut nullius vtilitatis, videtur esse hoc votum, & aliunde potest esse occasio dubiorum, & scrupulorum in his, qui fuerint timorata conscientia: in alijs verò potest esse occasio dissensionum, & odiorum. Nihilominus duas magnas vtilitates in hoc voto inuenit B. Ignatius, quas his verbis explicauit. Quod sponte in Dei conspectu vult ad id faciendum obligari, quod ad diuinum obsequium melius esse mediteretur: quodque placeat esse aliquem, qui sibi cum charitate, ac libertate Christiana, ad gloriam Dei, & Domini nostri proponat, 10. p. constit. §. 6.

Ut autem à posteriori parte incipiamus, per se factis notum est, quantum indigeant hi, qui præsunt aliorum consilij, & rectis admonitionibus eternum Aristoteles script. 3. Pol. c. 3. prudentiam virtutem esse eorum propriam, qui imperium obtinent, quia illis & maxime necessaria est, & ferè ad rectè gubernandum sufficit, quia dixit Xenophon in Cyropædia l. 1. HominiBUS imperare difficile non est, si qui prudenter agat: prudentibus enim vltro paretur. Vnde S. Chrysostomus serm. 15. in epistolam ad Ephesios, Nihil ad rerum (inquit) administrationem ita necessarium est, atque prudentia. Rectum autem, ac sanum prudentis iudicium maxime pendet ex sapientis consilio: nullus est enim hominum, qui sibi sufficiat, & præsertim in tanta rerum varietate, ac difficultate, quanta in publica administratione occurrit. Quod exemplo Moysis accipientis consilium fœderi sui ostendit Deus Exod. 18. vt notauit Philo lib. de creatione Principis ante medium, dicens, Relatum est hoc in sacra volumina, vt haberent, quod imitarentur posterorum Principes, ne aspernentur consiliarios, quasi possint ipsi displicere omnia, cum ne Moyses quidem aspernatus sit.

Quod si hoc verum est in quocunque regimine, multo magis in animarum gubernatione: quam esse artem artium, dixit Innocentius III. in cap. cum per de reate, & qualitate. Et ideo Chrysost. lib. 3. de sacerdotio, dixit, Et si quis magnam perpetua viam religionem, pietatēque præsiterit, ne hunc quidem eligere statim audeam (scilicet ad Episcopatum) nisi magnam etiam animi prudentiam, religionē huiusmodi continentiam habeat. Magna pars autem huius prudentiæ est, aliorum vti consilij. Nam, vt rectè dixit Bernard. epist. 55. cuncti sapientes solent in rebus dubiis plus alieno, quam proprio iudicio credere, & qui aliorum facile ambigua, quæque eludant, in suis consueuerunt scrupulis hesitare. Vnde epist. 28. ad Ardutionem promotum Episcopum, Paulum (inquit) imitari curato, in honorificando ministerium tuum, honorificabis autem grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum honestate: hæc sunt, quæ officium Episcopale maxime nobilitant, & ornant. Omnia fac cum consilio, non tamen omnium, nec quorumcumque, sed tantum bonorum. Et ideo Clemens Papa epist. 3. & refertur de 38. cap. vlt. Episcopum monet, vt nec propter senectutem, nec propter generis nobilitatem, omittat accipere vtilia, & salutaria consilia, præsertim à paruulis, & minus eruditis. Quod se ita esse obseruasse testatur Augustinus epist. 75. ad Auxiliolum, dicens, Si tibi, quam iuste fuit Dominus reuelatum, nequaquam iuuenilem artem tuam, & honoris Ecclesiæ rudimenta contemno. En adsum senex a iuueni cœlestis, & Episcopus tot annorum à Collega nondum amicalis paratus sum discere. Gregorius autem lib. 11. epistola 29. & habetur 84. d. inter alia grauitè reprehendit Episcopum, quod consilia sapientum, & recta suadentium, nulla pateretur ratione suscipere. Radentium autem tetigit Aristoteles 3. politic. cap. 12. quia facilius est multis videre oculis, quam duobus tantum. Accedit quod non solum consilia rerum agendarum, sed etiam, quæ per modum admonitionum, de præteritis factis dantur, necessaria sunt his,

his, qui gubernant, raro autem inveniuntur, vel Principes, qui admoneri patiantur, vel fideles amici, qui veritatem, omnia adulatione, sincere consulant. Hæc est ergo prima utilitas huius voti, per quod proponit, qui illud emittit, tam consilium, quam admonitionem admittere de rebus sibi maxime necessarijs, & à persona, de qua moraliter certum est, cum charitate, & prudentia hoc officium esse obiturum.

VII. Altera verò utilitas est, quia non solum obligatur talis persona, ex vi huius voti ad non detrectandum audire huiusmodi consilium, sed etiam ad exequendum illud, si melius, & gratus Deo esse iudicauerit. Quæ conditio prudenter, vt dixi, addita est, quia non debuit Episcopus, qui iam non est Prælati Societatis subditus, vel iudicium suum iudicio Præpositi submittere, vel agere contra iudiciū suum, si aliud melius esse iudicauerit, quam quod Præpositus consiluit. Neque ob eam rem est parui momenti votum illud, quia non ordinatur ad illuminandum intellectum (vt sic dicam) sed ad firmādam voluntatem circa id, quod melius est, satisque magna obligatio est, qua homo adstringitur ad faciendum id, quod ad diuinum obsequium melius esse intellexerit. Nec refert, quod iudicium facile flectatur in aliam partem, si voluntas in eam propensa sit, tum quia sæpe res adeo est clara, & manifesta, vt intellectus non possit tergiversari, vt si consilium detur de scandalo vitando, de cura, & vigilantia erga suum munus, & rebus similibus: tum etiam, quia ad hoc ipsum hoc votū deseruiet, vt quis timeat infideliter procedere, & proprio affectu excecari. Cumq; hoc officium charitatis sit, & inter personas, quæ, & religione, & doctrinā, perspicue fore credende sunt, non est cur magna perturbatio, vel conscientia, vel animi ex eo timenda sit. Nam licet ex parte admonentis libertas necessaria sit, verbis placidis temperanda erit: & licet consulenda sint, quæ profitentur, ita tamen vt delectent suadenda sunt.

Altera utilitas ex iudicio dicitur.
Satisfactio pugnatio- nis. in n. 4.

VIII. Tandem ex his explicatur facili, quod tertio loco est propositum in numero secundo de obligatione huius voti. Nam in genere ad duo obligat. Primum est, non detrectare audire consilium, quod vel Præpositus Societatis per se, vel alius ab ipso substitutus dare dignabitur. Dicitur autem detrectare, quando, vel omnino nolit tale consilium audire, vel certe quando tam acerbe illud tulerit, vt sibi multum displicere significet: nam hæc est non solum virtualis, & indirecta, sed moraliter loquendo, satis etiam expressa detrectatio. Vt autem votum ad hoc obliget, necesse est, consilium esse de materia accommodata tali voto. Non enim promittit professus Societatis, si ad eum statum peruenerit audire consilium Præpositi in rebus v. g. temporalibus, secundum se spectatis, vt sunt, v. g. quæ pertinent, vel ad res familiares, vel ad temporalium bonorum administrationem, vel etiam ad studia literarum, sed in his tantum, quæ pertinent vel ad propriæ animæ salutem, vel ad debitam Episcopalis muneris administrationem. Hæc enim duo in ipsamet formula vouendi explicantur, & in persona Episcopi ita sunt coniuncta, vt inter se separari non possint: nam integritas præsentium salus est subditorum, vt dixit Leo Papa epist. 85. cap. 61. Et illa etiam duo ad diuinum obsequium, quod per hoc votum intenditur, sufficiunt; reliqua enim omnia indifferentia sunt, nisi ad prædictos duos fines ordinentur, sub qua ratione, ad materiam huius Voti pertinere poterunt.

IX. Similiter (quod ad alteram partem attinet) non promittit professus absolute facere in omnib; quod melius est, sed in parendo huiusmodi consilijs, ita vt licet per se, nihilque à Societate admonitus, iu-

dicet aliquid esse melius ad diuinum obsequium, non statim tenetur ex obligatione voti, illud facere, esset enim onerosa valde, & periculis exposita obligatio: nec verba ipsius voti adeo generalia sunt, sed ad prædicta consilia limitata, quæ etiam sic moderata, non est parua obligatio, & ideo in huiusmodi consilijs præstandis, & non multiplicandis magna prudentia & consideratio necessaria est; raro enim fieri debet, nisi in his rebus, quæ ad diuinum obsequium, vel magnum animarum fructum videbuntur necessaria.

Quæri verò potest obiter, an sicut professus factus Episcopus, tenetur audire consilia Societatis: ita etiam teneatur Societas illum admonere, & hanc veluti curam animæ, & muneris illius suscipere. Respondeo non teneri speciali aliqua obligatione, præter eam, quæ pertinet ad legem charitatis, quæ maiori quadam ratione, seu potiori ordine obligare potest circa talem personam, vt potest magis Societati coniunctam. Quod autem nulla obligatio alterius rationis intercedat, probatur, quia non conuenit Præposito Generali ratione sui officij, quia iam talis persona non est illi subdita: nec ratione alicuius voti, quia nullum emittit, & in forma vouendi supra posita in num. 1. solum professus promittit audire Præpositum, &c. de obligatione autem Præpositi nihil dicitur. Neque etiam tenetur ratione alicuius constitutionis Societatis, quia id. part. constituit. §. 6. (vbi solum de hac re tractatur) nulla obligatio ei imponitur. Imò in declaratione lit. A. expressè dicitur, Non tamen obligatur Societas ad hoc munus suscipiendum quandoque alicui ex ea Episcopatus esset admittendus; imò libera manet, vt id oneris & relinquere, & assumere possit, vbi multum refert ad Dei obsequium iudicaret. Fuit autem hæc declaratio facta occasione Patriarchatus Æthiopiæ, in quo casu, & similibus multum referebat scire gradum huius obligationis ex parte Societatis: quia hæc admonitio fieri debet, vel per ipsummet Præpositum Generalem, vel per alium de Societate ab ipso designatum: nam licet in prædicto loco constitutionū solum dicatur, consiliū esse debere Præpositi Generalis, vel alicui, quæ ille sibi ad hoc substituerit; tamen in ipsa forma vouendi, quam retulimus, quæ ex prima, & tertia congregatione generali sumpta est, expresse declaratur, hunc substitutum debere esse de Societate. Vnde in Episcopatu Æthiopiæ, vel aliarū prouinciarum multum distans, cum hæc admonitio non possit immediate per Generalem fieri, oportet aliquem de Societate cū Episcopo mittere, vt hoc munus loco Generalis præstaret, quod esset Præposito, & Societati graue onus, si ad hoc ex speciali obligatione teneretur & ideo prudenter animaduersum est, nullam esse in Societate de hac re obligationem.

Duo verò alia supersunt dubia circa hoc, & præcedens caput. Primum est, an obligatio horum votorum se extendat ad Summum Pontificatum; ita vt professus Societatis contra hoc votum agat, illum ambiendo, nec possit eum acceptare, nisi per præceptum cogatur, & euectus ad illud munus, adhuc teneatur consilia Præpositi audire, & exequi, si meliora iudicet. Et ratio dubitandi esse potest, quia forma vouendi absoluta est; de quacunque præstatione extra Societatem. Duobus autem modis potest hic casus contingere. Vnus est, iuxta ordinariam consuetudinem Ecclesiæ, si aliquis de Societate prius Cardinalis, postea eligatur ad Pontificatum. Alius erit extraordinarius, vt si religiosus Societatis nullam extra illam habens dignitatem immediate (sicut olim fiebat) in Pontificem eligatur.

In prior casu supponitur illa quæstio non præmittenda, an scilicet professus Societatis semel iam factus Episcopus, vel Cardinalis, ad hoc obli-

X.
Dubium 1. An etiam contra teneatur Episcopus societas sustinere.

XI.
Dubium 2. An idem votum intelligatur etiam de Papatu.

XII.
Quæstio. Præstand

dubium iuxta
priori casu.

getur superioribus votis ad non procurandam aliam maiorem dignitatem, vel prælationem, vel non acceptandam illam, nisi præcipiatur. Ad quam respondendum videtur affirmatiue. Primum, quia religiosus factus Episcopus, tenetur ad obligationem religiosi status, quæ Episcopali non repugnet, ut in tomo superiori visum est; sed est peculiaris obligatio religiosi professi Societatis non procurare dignitates, & non repugnat seruari in illo statu Cardinalis: ergo. Secundum, quia hoc votum absolute fit, & est natura sua perpetuum, ut indicant illa verba formæ: *nunquam me curaturum, præsensurum, aut consensurum, &c.* & non extinguitur per superiorem dignitatem, quia neque ex natura rei hoc sequitur, neque iure aliquo est cautum: ergo durat obligatio eius.

XIII.

Nihilominus dicendum est, hanc obligationem cessasse per subtractionem materiæ, qua materia huius voti non est ambitio vel procuratio dignitatis absolute sumpta, sed respectiue, id est, respectu eius, qui adhuc permanet in puro statu religiosi Societatis, ita ut sensus huius voti sit, non procurandi, vel acceptandi transitum à religione ad talem dignitatem: semel autem facto transitu, euacuata est materia voti, quia omnis alius transitus iam non est eiusdem rationis. Vel potest aliter explicari (& in idem redit) ex voto virginittatis supra tract. 6. lib. 5. de voto c. 6. n. 14. explicato, diximus enim quod si tantum fiat, de non violando claustrum virginittatis, obligationem terminari ad primam vicem, ideoque semel amissa virginittate, tale votum non obligare, tale enim videtur esse in presenti hoc votum, de non mutando (ut sic dicam) tali modo statum religiosum: & ideo obligatio eius ad primam vicem terminari videtur. Quod si ita est, facta semel mutatione, cessabit talis voti obligatio. Quod autem ita sit, suadent in primis verba illa constitutionis, *Promittant ad nullam extra Societatem prælationem, vel dignitatem obtinendam, se quidquam acturos, neque ad sui electionem, &c.* nam hæc verba in rigore indicant primam promotionem; nam postea, iuxta modum loquendi iuris, potius dicitur translatio, quam electio, maxime inter Episcopatus, extra Summum Pontificatum, sed hoc euidentius declarant verba sequentia: *sed unusquisque videat, qua ratione animarum salutis, iuxta nostram professionis humilitatem, & submissionem inferre possit.* Hæc enim verba declarant, hanc obligationem solum respicere illos, qui in sua humili professione adhuc perseuerant. Quod tandem confirmat ratio, quæ subiungitur, *Ne Societas his hominibus, qui ad propositum sibi finem sunt ei necessarij, priuatur:* postquam ergo iam aliquo priuata est, nihil quoad hanc partem de illius obligatione curat. Et quauis ad hæc omnia responderi possit, hunc fuisse finem, vel rationem motiuam illius voti, materiam autem vniuersaliorem esse, quia sic indicant verba, quæ absolute, & perpetuo videntur obligare personam, ideoque priorem partem esse retinendam, tanquam tutiorem, & virtuti, ac religioni magis fauentem: nihilominus in rigore iuris, posterior hæc sententia vera videtur, & satis persuaderi his, quæ diximus. Nam reuera intentio instituti fuit, continere suos professos intra se, & in suo statu; de his verò, qui iam sunt extrà, licet aliquando intra fuerint, non ita curat. Neque est tanta curandi necessitas. Denique licet prior sententia videatur quodammodo securior, hæc est benignior, & ideo in materia onerosa, & ad minimum speculatiue incerta, satis securi, & aliunde securior, quia pauciora vincula imponit, & euitat pericula, quæ faciliora sunt in eo qui iam ad dignitatem conscendit.

XIV.

Reponitur
iam dubium
postea in

Ex hac ergo resolutione, ad priorem questionem in numero 11. responderetur in dicto casu Episcopum, vel Cardinalem Societatis, non peccare contra hæc vota, procurando aliam maiorem dignitatem, vel

acceptando illam absque obligatione præcepti: quia illa non est materia horum votorum, ut num. 13. declaratum est. Et ita constat, Summum Pontificatum, prout ordinariè fit electio ad illum, non pertinere ad materiam illius voti, quia semper supponitur persona in eo statu, in quo iam non obligatur per tale votum. Vnde obiter à fortiori colligo professum semel factum Episcopum non teneri ex vi huius voti renunciare vnquam Episcopatu, vel ad hoc petere facultatem, etiam si moraliter certus sit, fore concedendam; tum quia mutato statu cessat obligatio huius voti, ut dixi, tum etiam, quia ille non vult non perseuerare in Episcopatu spontaneè, absque vi præcepti, sed solum non acceptare illum sine præcepto. Quocirca, non solum si intelligat esse melius, verum etiam si moraliter sibi persuadeat esse necessarium ad suam salutem dimittere talem dignitatem, non peccabit contra hoc votum, id non procurando, sed peccabit contra propriam charitatem. Tandem autem aduerto, in his casibus posse aliquod remedium adhiberi mediante voto in hoc cap. explicato: nam in eis poterit talis prælatus admoneri à præposito Generali, ut aliam dignitatem non ambiet, vel etiam, ut se à periculis eripere procuret, relinquendo quam habet: cui consilio tenebitur ille parere, ex vi huius voti, si ad maius Dei obsequium, maioremque suæ animæ salutem pertinere iudicauerit, iuxta ea quæ diximus num. 8.

Iam verò superest quæstio de alio modo, quid scilicet dicendum sit, si contingat professus ab humili statu religionis immediate ad Pontificatum eligi, vel electione procurare. Tunc enim videtur virgere ratio facta in n. 11. quia persona est capax talis obligationis, & votum absolute fit de omni prælatione, & dignitate. Et quæ pars valde probabilis, ex quadam cõmuni opinione Canonistarum, quod religiosus non potest, sine consensu sui Prælati, acceptare electionem suam, etiam ad Summum Pontificatum. Hæc vero opinio mihi in tomo superiori non placuit: & ideo consequenter ad ea, quæ in illo puncto dixi, probabiliter extendi ad summum Pontificatum; tum quia consilium loquitur de prælatione intra, & extra Societatem: Summus autem Pontificatus, neque intra Societatem dici potest, ut per se constat, neque extra, ut ibi ponderaui, quia est prælatio vniuersalissima supra omnem religionem, & ipsam etiam Societatem. Vnde intentio constitutionis solum videtur dirigi ad prælationes particulares, & condistinctas à tota religione. Item quia si loquamur de sola acceptance, non est verisimile sub generali locutione, comprehendere casum adeo specialem, qualis est electio simplicis religiosi ad Pontificatum. Neque etiam est credibile constitutionem Societatis voluisse limitare modum acceptandi electionem adeo singularem, & ad totius Ecclesiæ bonum pertinentem, & quæ eo tempore fit, in quo Ecclesiæ caret vniuersali pastore, qui huic bono prospiciat, & ideo vix potest moraliter fieri, ut præceptum de illa electione acceptanda imponatur, etiam maxima inest necessitas. Vnde hic habet locum regula iuris 81. in 6. sub locutione generali non comprehendit specialem casum, qui non creditur verisimiliter intentus. Denique hanc fuisse mentem B. Ignatii colligo ex verbis eius ad Summum Pontificem: quæ refert fidelissimus testis Petrus Ribadeneira citatus cap. præced. num. 22. ubi inter alias rationes, quibus Ignatius Pontificem per-suadere nixus est, ad Ecclesiæ bonum peruenire, ne operarij Societatis Episcopi fiant, vna est, quod vniuersales percipiant fructus Dei Ecclesiæ, ex quibus non Episcopi, quam Episcopi. Hoc autem ut probet, subiungit, *Nam qui Episcopus est, est maiorem auctoritatem habet, ac potestatem, certis tamen locorum finibus contentus* & iuxta

Et fuit est tantum omnibus pascendis ad dictum. Quia verba factis declarant, ipsum locutum esse de priuatis Episcopis, non de Episcopatu vniuersali. Quocirca licet ambitio eiusdem dignitatis, maiori ratione possit sub hoc voto comprehendendi; tamen quia in vtraque parte talis voti, de eadem dignitate extra Societatem sermo est, idem necessarium est dicendum; nec sine causa, quia moraliter superfluum erat hoc promittere: cum enim (vt in tom. de fide disp. 10. sect. 4. in fine attigi) iure, vel consuetudine ordinaria, talis electio non fiat; nullus etiam est, qui dignitatem illam immediate ambiat, aut procuret. sed mediante Cardinalatu, & ideo huic modo satis prouisum est, impediendo omnem prætensionem, vel spontaneam acceptationem Cardinalatus; de hac enim dignitate certissimum est sub hoc voto contineri, siue sub nomine prælatus, siue dignitatis comprehendatur, siue (quod ego verum puto) sub vtroque.

XVI.

Resoluitur
votum au-
diendi.

Atque hinc facile expeditur alterum dubium, in eodem num. 11. si contingat professum Societatis fieri Papam, an teneatur hoc voto audiendi consilia Præpositi Societatis, & illis parendi si meliora indicauerit. Existimo enim non teneri; quia pontificalis dignitas (vt dixi) non comprehenditur sub his votis: & in hoc casu, quodammodo est res clara: nam alij Prælati, licet non sint subditi Præposito generali, neque etiam sunt caput eius, & propter priorem respectum, & subiectionem, quam habuerunt, decentius possunt à Præposito admoneri, atque ad parendum aliquo modo obligari: Summus autem Pontifex est caput totius Societatis, non solum, vt vniuersalis Episcopus, sed etiam vt supremus Prælatus religionis, & ideo non erat ita decens, aut conueniens, vt sub hac obligatione comprehenderetur. Ad quod etiam ponderari possunt verba ipsius formæ votendi: si in Præsidentem alius Ecclesie promoueat: Pontifex enim non alicui Ecclesie tantum, sed vniuersali Ecclesie præsides: de illo ergo sermo non est. Quin potius occasione illius verbi dubitari potest, an sub hoc voto comprehendatur Cardinalis vt sic, id est, qui non sit Episcopus: nam ille ex vi talis dignitatis nulli Ecclesie præsides. Nihilominus verius censio comprehendendi; nam illud verbum explicandum est iuxta constitutionem, ex qua forma illa votendi sumpta est: constitutio autem p. 10. §. 6. sic habet, Promittat etiam Deo, quod si quando dicto modo compulsi prælacionem aliquam extra Societatem admittat, &c. Non est autem mihi dubium, quin Cardinalatus in omni proprietate, & rigore sit prælatus extra Societatem: ergo etiam ille sub hac promissione comprehenditur. Vnde vox alia, Præfatus, seu Præfatus alicuius Ecclesie, vt æquipollens sumpta est, præsertim quia Cardinalis, licet Episcopus non sit, Titulum habet alicuius Ecclesie, in qua iurisdictionem habet Episcopalem, & ideo illi præcedere dicitur.

XVII.

Brutius sen-
sus constituti-
onis non admittere,
nec Generalem posse illam dare, nisi sedis
Apostolicæ obedientia illum compellat. Ibi enim
in primis, non comprehenditur dignitas Summi
Pontificis. Quod patet, tum ex particula illa, extra
Societatem, vt illam in n. 13. ponderauimus, tum quia
ibidem supponitur sedem Apostolicam, id est, Pon-
tificem, posse compellere Generalem ad dandam
licentiam, quæ d. repugnaret respectu eiusdem digni-
tatis quia tunc Sedes Apostolica vacaret. Tum de-
nique, quia non decebat prouisionem sedis Aposto-
licæ quoad hoc quodammodo pendere à voluntate
Generalis, vt in simili in n. præcedenti dixi. Deinde
solum habet locum illa constitutio circa accepta-
tionem primæ dignitatis. Nam religiosus Societa-
tis semel translatus ad statum Episcopalem, si trans-

feratur postea ad alium Episcopatum meliorem, vel si prius factus Cardinalis; postea fiat Episcopus, iam non indiget hac facultate Generalis, non solum quia iam non est sub obedientia eius, sed etiam propter alia; quæ in n. 13. & 14. adduximus circa prædicta vota, est enim eadem ratio.

XVIII.

ND ac epta-
re abique li-
centia con-
uenit omni
religioso, in-
ter, si tamem
inter nistros
& alios.

Aduerto præterea hanc obligationem de iure communi conuenire omnibus religiosis respectu suorum prælatorum ratione voti obedientiæ, vt in tom. superiori explicatum est, nonnulla tamen videntur in hoc esse specialia Societatis. Primum quod facultas hæc referatur Generali, quod in alijs religionibus regulariter non fit. Secundum quod Generalis ipse non potest illam dare, nisi coactus obedientia Pontificis. Tertium quod non solum inferiores religiosi, sed etiam ipsemet Generalis si ei concedatur talis dignitas, non potest illam acceptare, sine consensu Societatis, vt habetur 9. p. Constit. cap. 4. §. 5. & c. §. 6. & in declaratione vtriusque loci. Vbi etiam additur, Societatem non debere præstare consensum, sed expectare præceptum Pontificis, quod sub peccato obliget. Quod in alijs religionibus non postulat, sed sufficit quod solus Pontifex consentiat, seu facultatem præbeat, argumento c. cum venerabilis, de consuetudine, & c. si Abbatem de electione in 6.

XIX.

Ex tenditur
d'ia consti-
tutio ad non
professos.

Rursus considero constitutionem illam, non de solis professis, aut coadiutoribus spiritualibus loqui, sed in vniuersum de religiosis Societatis: nam simpliciter dicit, Nullus possit, &c. comprehendit ergo omnes, qui sub obedientia Generalis militant. Vnde si contingeret (quod difficile non est) per amorem, vel fauorem alicuius Principis, scholarem approbatum in Episcopum eligi, seu nominari: etiam ille non potest, ex vi huius constitutionis, acceptare Episcopatum sine licentia Præpositi Generalis. Hæc autem obligatio ex vi huius constitutionis, non est ad peccatum, quia omnibus constitutionibus generale hoc est, & nihil speciale de hoc est declaratum: vnde cum scholares de hac re nullum votum emittant, videntur ad hoc non obligari sub peccato, sed tantum sub regula perfectionis. Nihilominus tamen ex adminiculo iuris communis, existimo hanc esse grauem obligationem. Cum enim hi scholares sint veri religiosi, & quoad obligationem obedientiæ, tam non habeant velle, aut nolle, quam quilibet alij, comprehenduntur sine dubio sub generali lege capituli, si religiosus, de Elect. in 6. quo declaratum est, in religioso graue præsumptionem esse, acceptare electionem de se factam, sine consensu Prælati sui. In Societate autem per hanc constitutionem declaratum est Generalem esse vnicum Prælatum, ad quem hoc pertineat. Ergo in Societate acceptare dignitatem sine licentia Generalis, est acceptare sine licentia Prælati. Nam licet fingamus Prouincialem, aut Rectorem consentire, nihil facient; neque in ea re sunt Prælati; ergo est illa grauis transgressio, non quidem ex vi solius constitutionis, sed illa supposita, ex vi iuris communis.

Ex admini-
culo iuris
inducitur
eis grauis
obligatio.

XX.

Talis obli-
gationis
violatio gra-
uissimè acce-
ptationem.

Et eadem ratione censio, acceptationem, vel electionem aliter factam esse irritam ex vi prædicti capituli, quod eodem modo induci potest. Et ad idem ponderari potest verbum illud nostræ Constitutionis, nullus possit, quod de se sufficit ad irritandum, vt vulgare est apud Doctores, & idem cum proportionem est de Generali, quia respectu illius Societas est Prælatus eius, & ideo de illo etiam dicitur in Constitutione, Non debet, nec potest. Præter hæc verò additur in professis omnibus obligatio voti, ratione cuius non possunt ipsi consentire, nisi præcipiantur ab habente potestatem, etiam si Generalis facultatem daret. Obseruo enim, constitutionem hanc, quæ prohibet Generali ne hanc facultatem præbeat, nisi coactus obedientia Pontificis non obligare Generalem ipsum.

ipsum tanquam proprium præceptum, sed per modum simplicis regulæ; neque hanc obligationem, seu constitutionem esse speciali voto confirmatam: & idem est de Societate, respectu Generalis. Posset ergo contingere, ut Generalis, aut Societas indebitè utendo potestate sua, vel ex aliqua Epicheia, talem facultatem daret, sine præcepto Pontificis: illa ergo non obstante, obligabitur professus ad non acceptandam dignitatem (quanquam si acceptaret valeret electio) donec præcipiatur: quæ obligatio in scholari approbato non inuenitur, quia nascitur ex voto speciali, quod scholares non emittunt.

CAPVT X.

De voto manifestandi procurantes dignitatem, quod inter alia a premissis Societatis emittitur.

I.
Videri vult
hoc proce-
dere solum
de dignita-
tibus intra
Societ.

VT ambitio dignitatum, & Prælationum, tam intra Societatem, quam extra illam, nullum in eadem, quoad fieri posset, locum haberent, non fuit contentus B. Ignatius professos speciali voto obligare ad eas non procurandas, sed etiam addidit votum, quo promitterent manifestare hoc Societati, quemcumque in hoc peccare intelligerent. Verba constitutionum p. 10. §. 6. hæc sunt. Omnes professi se nihil unquam ad eam (id est, dignitatem obtinendam) acturos, & quos agere animaduertimus delaturos Deo, ac Domino nostro voueant. Circa quem locum aduertendum occurrit, ex vi illius, solum videri præcipi, ut hoc votum fiat de dignitatibus, & prælationibus Societatis. Nam verba proximè præcedentia sic habent. Erunt summi momenti, ut perpetuo felix Societatis status conseruetur, diligentissime ambitionem subinuenire, ac aditum ad dignitatem, vel prælationem vllam directè vel indirectè, querendam in Societate præcludere, & proximè subduntur verba illa citata, omnes professi, &c. Ex quo contextu planè constat, illud relatum ad eam obtinendam, referre solum dignitatē, & prælationem in Societate. Item, quia de alijs extra Societatem, statim subditur, Promittant etiam ad nullam extra Societatem prælationem, vel dignitatem se quicquam acturos. De deferendis autem præfentibus harum dignitatum, nihil subiungitur. Nec dici potest, hæc posteriora verba intelligenda esse iuxta priora, quia hoc nullum habet in contextu fundamentum, & materiæ sunt omnino diuerse, sicut è conuerso in posteriori clausula additur promissio non acceptandi dignitatem extra Societatem nisi præcepto cogantur, quod, quia in priori additum non fuit, ad dignitates intra Societatem non extenditur, ut supra cap. 8. n. 2. vidimus, ergo similiter, &c.

II.
Opp. si sum
repositum.

Nihilominus praxis Societatis habet ut de vtrisque dignitatibus hoc votum fiat. Nam post duo vota non procurandi prælationem, aut dignitatem intra, vel extra Societatem additur, Tum si quem sciam aliquid prædictorum duorum curare, vel pretendere, promitto illum remque totam me manifestaturum Societati, vel Præposito eius. Vnde non est dubium, quin hoc votum obliget in vtroque genere dignitatum, siue illud fiat ex vi prædictæ constitutionis: siue (quod mihi propter argumentum num. præcedenti factum probabile est) illa fuerit extensio quædam à tertia generali congregatione facta, cuius auctoritate decreto 46. forma vouendi à prima congregatione iam præscripta decreto 102. ita extensa est, nam ad hoc potestatem habet congregatio generalis, & fortasse cum illi 3. congregationi interfuerint, multi ex Patribus, qui & intentionem B. P. Ignatii, & vsum Societatis à principio cognouerunt, hanc eius fuisse mentem declararunt, licet illis verbis constitutionis satis explicata non fuerit.

Hoc igitur voto supposito, tria sicut in præcedenti, p. 10. cap. circa illud declaranda occurrunt, vtilitas, materia, & obligatio.

De vtilitate huius voti.

Circa vtilitatem ratio dubitandi esse potest, quia vel hoc intelligitur de deterendo crimine alterius, vel quando ad commune bonum Societatis est necessarium, & potest cum fructu fieri, vel absolute, & sine limitatione, ut verba sonant. Priori modo votum est parum vtile, quia tunc ipsa ratio charitatis obligat, & sufficit inter viros religiosos, neque oportet laqueos addere, posteriori autem modo, votum esset iniquum, quia sine necessitate, & fructu boni communis non est proximus infamandus. Nihilominus dicendum est, votum hoc, & sanctum & vtile esse Societati. Quod auctoritate sufficienter probatur ex approbatione summorum Pontificum, vel generali, ut à Paulo III. & Julio III. confirmantibus institutum, & approbantibus constitutiones, vel speciali, ut à Gregorio XIII. in constitutione, Ascendente Domino, ex qua etiam colligitur, hoc votum cadere in vtrasque dignitates, nam post vota non præcedendi dignitatem intra, aut extra Societatem subditur, Item Societati, vel eius Præposito manifestaturos, si quem sciant aliquid huiusmodi molari.

Ratio autem quoad honestatem huius voti clara est, quia deferre ad superiorem peccatum subditum, maxime quando vergit in commune detrimentum, per se, & ex obiecto bonum est dummodo debito line, & circumstantijs vestitur. Sic Christus dixit Matth. 18. Dic Ecclesiæ, votum autem hoc, quantum simpliciter, & absolute fiat, intelligendum est de reuelatione iusta, & charitati consentanea, ut in simili dixit Syluest. ver. b. Denunciatio. quæst. 5. quod explicare non fuit necesse, quia, & ex materia, & ex ratione voti erat satis manifestum, nam certum est hoc genus delicti multum posse nocere Societati. Certum etiam est hoc nocumentum maius futurum, si tale delictum à scientibus occultetur: nam & timor poenarum, & prouidentia superiorum multum iuuare potest, ut illud non serpat, neque effectum habeat. Est ergo per se bonum, ac moraliter necessarium ad commune bonum Societatis ut superioribus manifestetur: ergo hoc etiam vouere honestum est.

Quod verò etiam vtile sit, declaratur, tum quia licet charitas possit per se ad hoc obligare, tamen peculiaris obligatio religionis ex voto, & est magis clara, & expressa, & multum solet mouere conscientiam religiosorum etiam, quia hoc votum non tantum obligat, supposita alia obligatione charitatis, sed absolute, quoties id potest honestè fieri, etiam si alias non esset præceptum. Sape enim accidere potest, ut reuelare peccatum fratris superiori, possit honestè fieri, non tamen sit sub præcepto, quia præcepta affirmatiua non obligant pro semper, etiam supposita honestate actus, nisi intercedat sufficiens necessitas: hæc enim separabilis est ab honestate, etiam in præfenti materia. Nam ad honestatem sufficit aliqua vtilitas, quæ tamen non semper satis est ad præcepti obligationem, si ergo quis obligetur ex voto ad subueniendum hoc remedio Societati, non solum quando necessitas charitatis cogit, sed etiam quando vtilitas maioris boni suadet, & honestat actum, in magnam profectò vtilitatem religionis cedet tale votum. Ita ergo est in præfenti voto, ut amplius ex illius declaratione constabit.

De materia eiusdem voti.

Circa materiam erga huius voti distinguere potest remota, & proxima. Remota est peccatum ambitionis

*in materia re-
moti per 3.
quasiunc.
prima respo-
luta.*

tionis in procuranda dignitate, intra, vel extra So-
cietatem. Proxima est manifestatio illius peccati.
Circa priorē inquiri potest primò, qualis, & quanta
futura sit hæc ambitio, vt sit materia huius voti, sed
in hoc, regula de sumi potest ex dictis suprà in cap. 7.
vsque ad num. 12. circa votum non ambiendi di-
gnitates: ibi enim declarauimus quid sufficiat ad
violandum grauius illud votum, illa ergo ambi-
tio, quæ fuerit peccatum mortale contra votum il-
lud, est materia sufficiens in suo ordine ad huius
voti obligationem; nullo enim certiori modo po-
test hæc materia designari. Quod etiam ex verbis
constitutionis satis colligitur, quæ sic habent. *Pro-
mittant se nihil vnquam ad eam obtinendam aduersus, & quos
agere animaduertent delaturos.* Eadem ergo actio, quæ
cauenda promittitur, deferenda vouetur, si in alio
animaduertatur.

VII.
2. quasiunc.

Responsum.

Quæri verò subinde potest, an oporteat tale pec-
catum in altero esse contra sumum votum, vt sit ma-
teria huius voti; quod est quærere, an hoc voti obli-
get ad manifestandum iudicialiter illud peccatum
cõmissum à quocunq; religioso Societatis (nam de
fraterna manifestatione res videtur clara, vt lib. 10.
c. 9. cõstat) vel solùm ab eo, qui ex voto speciali il-
lud cauere tenetur. Potest enim etiam scholaris ap-
probari in hoc delinquere, vt ex dictis in c. præced.
n. 19. intelligi potest, quauis nullum votum de hac
re fecerit: tenebiturne ergo professus Societatis, ex
vi huius voti, illud manifestare? Respondeo mea sen-
tentia non teneri. Nam licet in forma vouendi di-
catur, *si quem sciunt: & in constitutione, & quos agere
animaduertent*: tamen ex subiecta materia, & ex cõ-
textu cõstat, illa relatina eos tantum referre, qui ex
voto ad delictum illud cauendū obligantur. Ratio
verò esse potest, quia licet Societati maximè expē-
diat, vt omnes, qui quocunque modo, sunt mem-
bra eius, omnem ambitionem euitent: nihilominus
non omnes ad votum de hac re emittendum obli-
gantur, sed sufficienter in hac parte prouisum cre-
ditur Societati, si præcipua membra eius, quæ iam
sunt cum illa (vt sic dicam) vltimatè coniuncta, hoc
vinculo obligentur: cum in illis magis timeri posset
hoc vitium, quia futuri sunt digniores, & ad huius-
modi munera aptiores, & propinquiores. Sic ergo
sufficiens visum est, si votum manifestandi hoc
delictum solùm in ordine ad easdem personas fiat.
Item sicut scholares approbati nō tenentur ex spe-
ciali voto deferre professum, etiam si illum in hoc
peccare animaduertant, sed solùm ex communi re-
gula, & lege charitatis: ita neq; è contrario professi
tenentur ex suo voto ad manifestandum hoc deli-
ctum iudicialiter, etiam si in scholari illud animadu-
uertant, sed solùm ex eadem regula, & lege charita-
tis. Tandē potest etiam circa hanc partem inquiri,
an peccatum hoc debeat esse publicum, vel occultum
sufficiat: item an certum, vel etiam dubium.
Sed hæc tractabuntur commodius explicando o-
bigationem huius voti in 3. puncto.

VIII.
*Materia
prima du-
plex. Et de
quantā pro-
cedat votū.*

Circa alteram partem materiæ, quam proximam
appello, dubitari potest de qua manifestationē, seu
denuntiationē, in ea sit sermo. Duplex enim esse po-
test denuntiatio, quantū ad præsens spectat: vna iud-
icialis, quæ ordinatur ad punitionem delicti iam
cõmissi, & consequenter ad vitanda similia, non so-
lùm in ipso, qui denunciatur, sed etiam in alijs. Alia
paterna, seu fraterna appellatur, quæ ordinatur præ-
cipuè ad emendationem in futurū, vel propter spi-
ritualē salutē ipsius delinquentis, vel præcipuè
propter bonum alicuius communitatis, cui graue
detrimentum ex tali delicto probabiliter timetur.
Dubitari ergo potest, de qua istarum denuntiatio-
num intelligendum sit hoc votum, nam ipsum in-
differentiter sit; & tamen ad executionem eius mul-
tum refert, an vno vel alio modo facienda sit de-

nuntiatio. Quia si votum solùm obligat ad denun-
tiationē paternā, nō tenebitur quis iudicialiter de-
nunciare, & consequenter nō poterit Prælatus So-
cietatis ad punitionem delicti procedere cuius op-
positū constitutio supponit, poenā inhabilitatis im-
ponens propter hoc delictum; nec sine causa, quia
aliās non esset illud sufficiens remedium ad cohi-
bendum hoc delictum. Item quia aliās seruandus
esset in hac denuntiatione ordo correctionis fra-
ternæ, & admonendus esset prius delinquens, si esset
spes emendandi, vel si esset emendatus, non esset
facienda: quæ omnia videntur esse contra finē, & in-
tentionem huius voti, quæ fuit efficacius remediū
adhibere, vt nemo auderet vitium hoc in Societate
introducere. Quod si propter hæc dicamus, votum
hoc intelligi de denuntiatione iudiciali, sequitur,
neminem obligari ad exequendum hoc votum, nisi
quando potuerit probare delictum, quia iudicialis
denuntiatio non potest licitè aliter fieri, nam esset
fini improporionata, & per illam infameretur pro-
ximus sine fructu, & daretur occasio faciendi simi-
les iniurias proximo. Illud autem consequens vi-
detur etiam nimium enervare vim huius voti, &
efficaciam huius remediij. Posset enim hoc delictum
serpere in Societate, & multum illi nocere; prius-
quam esset probabile in iudicio.

Ad hanc dubitationem breuiter dicendum est,
materiam huius voti præcisè, & indefinitè, esse ac-
cipiendam prout verba sonant de manifestatione
facienda Præposito, eo modo quo licitè fieri potue-
rit. Cum enim votum indistinctè fiat, non possum⁹
nos illud limitare circa id, quod materia voti in-
trinsecè postulat: hoc autem solum est, vt actio ho-
nestè, & vtiliter fiat. Quocirca, quando circumstatiæ
non iuuant, vt denunciatio iudicialis fieri possit,
paterna autem, seu fraterna, aut quocunq; alio no-
mine vocetur delatio alia ad superiorē, commodè,
& vtiliter fieri possit, illa erit sufficiens materia huius
voti, quia per illā satis expletur, quia solùm, seu
indistinctè promissa est manifestatio superiori: vn-
de non est dubiū, quin ad illā faciendā tunc obliget
hoc votū. Si autē iudicialis denunciatio commodè
fieri possit, etiam poterit fieri licitè, constatque suf-
ficientem esse ad hoc votum explendum. Existimō
autem immediatè non cadere sub obligationem
eius, quia plus inuoluit, quàm promissum sit. Sem-
per ergo satisfiet voto huic simpliciter manifestan-
do rem superiori, qui iudicabit an debeat procedi
ad denuntiationem iudicalem, poteritq; obligare
subditum, vt illam faciat si expedire censuerit, si
non in virtute huius voti, saltem in virtute obe-
dientiæ, quod satis est. Ad difficultates autem po-
sitas respondere nunc non est necesse, quia neutram
partem admittim⁹ tanquam definitè necessariam,
in quo sensu illæ procedunt, & ideo non sequun-
tur. Quid autem dicendū sit de nonnullis casibus,
qui ibi tanguntur, in sequenti puncto attingemus.

IX.
*Auctoritatis
solutio.*

*Quid ad
difficultates
in præced.*

Quando & quibus circumstantijs hoc votum obliget.

Circa obligationem ergo huius voti, quia affir-
mativa est, explicare oportet quando, & cum quib⁹
circumstantijs obliget; est enim hæc obligatio quasi
præcepti affirmatiui, cuius natura est, vt non obli-
get pro semper, sed tempore opportuno, & cum de-
bitis circumstantijs. Primò ergo dubitari potest, quæ,
& quanta notitia de delicto alterius requiratur in
habente hoc votum, vt obligetur ad manifestandū
illud superiori. Videtur enim qualibet probabilis
coniectura, vel suspicio sufficere, saltem vt in eodē
gradu, & sine maiori exaggeratione aperiatur supe-
riori. Quia talis manifestatio tunc etiā est consenta-
nea fini huius voti, nam potest esse utilis ad impe-
diendum

X.

*Quæsiunc.
cum qua
notitia de-
licto obliget
hoc votum.*

diendum maius malum, vel tollendam suspitionem, si fundamentum non habuerit. Videtur etiam consentanea verbis constitutionis: nam in 10. p. §. 6. dicitur, quos animaduertunt, quod verbum generalem significationem habet, complectentem omnem illum modum cognitionum. Vnde in 8. p. cap. 6. §. 2. in declarat. A. hic casus distinguitur quoad modum punitionis quando de illo satis constat, vel solum est suspicio probabilis, aut non satis probata. Vnde videtur supponi in omnibus his casibus esse manifestandum.

XI.

*Resolutur
oblatio
lumen cum no-
titia estia.*

In hoc dubio tractari potest quid sit in obligatione, vel quid liceat, aut expediat. Quoad priorem existimo votum hoc non obligare, nisi supposita certitudine delicti. Probatur ex forma vouendi, Si quem sciam, &c. quod verbum retinetur etiam in constitutione, Ascendente Domino. Est autem fumentum in ea proprietate, in qua saltem communi modo loquendi usurpatur. nullus autem prudens dicit se scire, nisi quae morali saltem certitudine nouit. licet enim non oporteat interpretari illud verbum in dialectico rigore, saltem moralis, & iuridica proprietate retinenda est: iuridice autem nullus dicitur scire, nisi qui moralem certitudinem de re habet. Vnde glossa in l. 2. §. 2. antepenult. ff. de aqua pluuiali arcenda, dixit, scire esse veritatem visu perceptam in mente retinere: ubi per visum intelligit quamcunque experimentalem rei cognitionem. Sic enim Bartolus dixit, per visum intellexisse omnem sensum in l. 1. ff. de interrogatorijs actionibus, quam refert Nauar. in cap. si quis autem, de poenit. d. 7. num. 9. qui addit per visum etiam intelligi posse puram intellectualem cognitionem, sed non est necesse, quia agimus de scientia humana, & practica.

XII.

Qua certitudo requiritur.

Addo verò ad scientiam, de qua agimus, non oportere rem esse visam, aut proprio experimento cognitam, nam si certa humana fides, per testimonia fide digna, de illa habeatur, satis erit, nam haec sufficit ad moralem certitudinem. Vnde Innocentius in cap. cum in causa de iuramento calumniae, iuramentum de veritate dicenda quam quis sciuit, non solum esse posse de his, quae quis vidit, sed etiam de his, quae indubitanter credit, non solum fide diuina, sed etiam humana. Consentit Felinus referens plures alios in cap. 1. de summa Trinit. & fid. cathol. ubi specialiter notandum est, quod cum Dominico, & alijs dicit, posse aliquem dicere pro certo scire, quod ab vno fide digno tanquam certum accepit. Quod etiam significat Nauar. in cap. inter verba, concl. 6. Corol. 66. num. 389. qui etiam allegant glossam in l. si quis extraneus. §. sciendum, alias si quis. ff. de acquirenda hereditate, & in l. Titio fundus. ff. de condit. & demonstrat. Sed illa parum, aut nihil ad rem praesentem dicunt. Denique addit Nauarrus hanc moralem certitudinem sufficere, ut subditus teneatur manifestare delictum Praelato interroganti, an illud sciat, siue per generalem, siue per particularem inquisitionem: sic ergo in praesenti sufficit similis certitudo, ut votum obliget ad manifestationem. Ratio autem est, quia tunc subest materia huius voti in omni proprietate verborum si moraliter accipiantur, ut re vera sumenda sunt: subest etiam ratio sufficiens boni communis, per medium ordinatum, quia per illam manifestationem potest facile praeniri ad exactam cognitionem delicti, maxime si reuelentur personae a quibus talis noticia accepta est.

XIII.

*Satis sit
genus moris
inm. 10.*

Quod autem minor notitia, aut quaelibet alia suspicio non sufficiat, satis ostensum est ex ipsa forma vouendi, per quam declarandum est aliud verbum constitutionum, si animaduertunt. Quod etiam in rigore significat satis certam cognitionem. Alio verò in loco constitutionum, quamuis supponatur aliquando, posse negotium hoc de aliqua persona

tractari, propter solam suspitionem, eamque non inueniri probabilem post exactam rei examinationem; non tamen asseritur, cum sola illa suspicione obligare votum ad huiusmodi manifestationem. Nec denique satis est, quod illa possit esse utilis; quia ad voti obligationem oportet inspicere materiam eius; neque oportet voueri manifestationem pro omni euentu, in quo potest esse utilis, satis enim fuit providere casibus certis, & moraliter necessarijs. Quocirca, licet in casu solius suspitionis, vel opinionis non satis certa, obligatio huius voti non cogatur, nihilominus saepe poterit manifestatio esse licita, si pure & simpliciter fiat in eo gradu in quo voluntas opinio non satis certa, obligatio huius voti non cogatur, nihilominus saepe poterit manifestatio esse licita, si pure & simpliciter fiat in eo gradu in quo voluntas

Secundò dubitari potest an hoc votum obliget denunciare delictum, quod praeteritum est, & in futurum omnino non pendet: ut v.g. si nulli constet aliquem professum aliquando ambuisse praetextum, iam verò omnino cessasse, ut non sit morale periculum reincidenti, an teneat nihilominus illius delictum Generali manifestare, siue ille consequutus fuerit dignitatem, quam ambiebat, siue non; hoc enim ad praesentem obligationem nihil refert videtur, cum effectus consequutus non augeat, nec minuat delictum. Pars ergo affirmans suaderi potest, quia haec manifestatio non ordinatur praecipue ad emendationem priuatae personae, sed ad commune bonum Societatis, & illa omnino impeditur hoc ambitionis genus, ad quod valde necessarium esse potest, etiam in eo casu rem manifestare.

Nihilominus dicendum censo in eo casu votum non obligare. Probatur: nam verba voti haec sunt: Si quem sciam aliquod praedictorum duorum curare, vel praetendere, scilicet de praesenti: non verò dicit, curasse, aut praetendisse, quod longe diuersum est: nec obligatio rigorosa est ultra verborum exigentiam extendenda. Atque idem probant verba constitutionum 10. p. §. 6. & quos agere animaduertunt delictos, & verb. Gregorij XIII. Si quem sciam aliquod huiusmodi moliri. Declaratur praeterea, nam ubi B. Ignatius voluit hanc obligationem ad praeteritum actum extendere, id expressit, cum ergo id non expresserit, signum est noluisse. Antecedens patet ex l. p. constit. cap. 6. §. 2. ubi pro eo tempore quo Societas congregata est ad eligendum Generalem, omnibus electoribus praecipitur imponitur; Vnusquisque sub pena excommunicationis lata sententiae, teneatur Vt scito manifestare, vel alium ex antiquioribus professis, qui cum Vt scito conferat, si sciat aliquem hoc munus affectu asse, vel etiam tunc affectare directe, aut indirecte id procurando, vel signo aliquo id declarando. Quod praecipitur peculiare est, & distinctum ab obligatione voti, & non habens locum in alijs dignitatibus, vel praelationibus, sed solum in Generalatu, propter rei grauitatem, & idcirco specialiter extenditur ad praeteritum tempus, quia ibi etiam consideratur dignitas eligendorum, & fidelitas eligentium, & vtriusque existimatio valde minuitur ex tali delicto etiam si praeteritum sit ergo ab eo casu, ut ab speciali, optimum funderetur argumentum ad negandam extensionem illam in generali obligatione in qua non exprimitur.

Eo vel maxime quod etiam in illo praecipito, illud praeteritum, affectu asse, non est extendendum ad totum tempus vitae praeteritae, sed ab obitu Generalis, usque ad tempus electionis, ut videtur declaratum à quarta congregatione generali in formula praenotata generalis congregationis §. 21. ubi etiam declaratur, praecipitur illud, non tantum obligare respectu eorum, qui ad electionem congregati sunt, sed respectu omnium de Societate, quicumque, & vtriusque finit, qui ab obitu P. Generalis, ad electionem usque, pro se, aut pro alio

pro aliis ambierint, quia nimirum de omnibus potest fieri electio, & omnes possunt electionem perturbare; præceptum autem manifestandi licet ibi non videatur imponi omnibus de Societate, sed solum ad electionem congregatis, nam ad illos tantum loquitur dicta constitutio; tamen in formula congregationis generalis §. 82. extenditur præceptum sanctæ obedientiæ ad omnes, qui sciuerint similem ambitionem, siue sint ex numero congregatorum, siue non; ibi verò non agitur quidem de electione Generalis, sed assensuum, tamen ob identitatem rationis potest inde sumi argumentum, vel interpretatio prioris præcepti, quamuis in materia odiosa. Prædicto autem modo merito fit illa extensio ad præteritum, quia quamvis fortè ambitio cessauerit, effectus eius moraliter durare censetur, ob temporis breuitatem: imò vix potest moraliter præsumi emendatio: at verò in materia huius voti nulla est limitatio, vel designatio præteriti temporis, & ideo in illa non fit hæc exceptio, aliàs quantumvis lapsus aliquis finitus iam esset, emendatus ac sopitus, excitandus esset propter obligationem huius voti: quod nec charitati consentaneum est, nec Societati necessarium, aut vile.

XVII. Vnde ad rationem in contrarium respondetur in primis, ut supra dixi in num. 13. ad obligationem voti, non quamcunque utilitatem esse spectandam, sed materiam, & verba quibus fit votum. Deinde licet ex tali manifestatione sperari possit illa generalis utilitas, quod debita non maneat impunita: tamen nō est hæc, quæ præcipue per hoc votum intenditur, sed præcludere aditum ad querendam, vel obtinendam dignitatem per ambitionem: ad hunc autem finem satis est ambitio, quæ aliquo modo durat, impedire. Vt autem ambitio finita cessatur, non satis est mutasse voluntatem, vel egisse penitentiam prioris delicti: nec cum effectu cessasse nouam sollicitudinem, & negotiationem ad dignitatem obtinendam, sed necesse est præteritum factum ita retractari, seu impediri, ut effectum non habeat, id est, ut ex vi negotiationis factæ, dignitas non obtineatur, alioqui, & finis primarius voti perseuerat, & materia etiam durare virtualiter censetur. Et ad confirmandam totam hanc doctrinam facit, quod communiter Doctores tradunt circa præcepta Superiorum inquirentium delicta in generali ad ea emendanda, vel impedienda, excusant enim subditos ab onere talium præceptorum, quando delictum omnino cessauit, & nullum nouum periculum omnino timetur, ut videre licet in Nauarro, cap. Inter verba, concl. 6. coroll. 66. Soto lib. 5. de iustit. p. 5. artic. 1. ver. Et hic sumenda est regula. Cordub. in summ. q. 64. qui alios refert.

XVIII. Tercium dubium est, an hoc votum obliget quādo delictum alterius occultum est: & ratio dubitandi esse potest, quia hoc votum absolute fit. In contrarium autem est, quia manifestare occultum delictum fratris, videtur intrinsece malum, quia Ecclesia non iudicat de occultis: denuntiatio autem, quæ fit Ecclesiæ, vel pastoribus eius, ordinatur ad aliquod Ecclesiæ iudicium: ergo si fiat de re occulta, est prorsus inutilis ad hunc finem: ergo si fiat, erit pura detractio, & consequenter intrinsece mala. Vnde de inquisitionibus generalibus est communis resolutio, neminem teneri ad denuntiandum, quod probare non potest. Angelus verb. denuntiatio, num. 13. Syluest. q. 4. num. 5. verb. excommunicatio, 2. dub. 8. num. 18. qui tamen hoc limitat ad denuntiationem publicam cum Rosella eodem verb. nu. 16. talis autem esse videtur manifestatio, de qua hic agimus & idem sentiunt plures alij, quos refert & sequitur Corduba paulo antè citatus, & lib. 1. questionarij quæst. 43. & plura de hac materia infra videbimus lib. 10. per varia capita, explicando quam Franc. Suar. de statu relig. Tom. I V.

dam regulam Societatis: & quia ex illa generali materia hæc specialis pendet: ideo in præsentibus breuiter hoc dubium expedimus.

Primò ergo vulgaris distinctio præmittenda est, de delicto publico, vel occulto, in vtroque n. membro varij sunt gradus, ut tangitur in cap. vestra, de cohabit. cleric. & mulier. & à Doctoribus ibi: tamen ad rem præsentem explicandam distinctius possunt ita proponi: quoddam enim delictum est ita occultum ut sub secreto confessionis sciatur: & hoc in quæstionem non venit, quia semper intelligitur exceptum, vel potius illud non reputatur scitum. Aliud est ita occultum, ut per solum secretam consultationem ordinatam ad bonum, & remedium animæ delinquentis sciatur. Tertiò est occultum, quod sub cōmuni naturali secreto scitur per solum relationem, seu narrationem ipsiusmet delinquentis, vel alterius. Quartò est occultum, quod vnus nouit per certam scientiam, seu visionem, à nullo autem alio scitur. Quintò quod vnicus tantum testimonio, præter ipsum denūciantem probari potest. Sextò quod est sufficienter probabile per duos, vel tres testes, quauis de illo nulla sit infamia, vel maior notitia, & hic gradus participare incipit aliquid de publico: quamuis absolute tale delictum, non censetur publicum à Theologis, nec Iuristis, sed proprio nomine dicatur probabile, ut videre licet in Caietano, & alijs 22. q. 33. art. 7. Nauarro in Summa cap. 27. nu. 255. Adriano in 4. materia de correctione fraterna, & alijs citatis & citandis.

Publicum ergo propriè dicitur, quod ab aliqua communitate, vicinia, aut familia scitur, vel saltem à maiore parte eius; oportet tamen, ut familia sit saltem decem personarum, iuxta frequentius arbitrium Doctorum, quos citauimus: vnde saltem necesse est ut à sex, vel septem personis sciatur: & hoc credo in præsentibus sufficere, etiam si non sit ille numerus maior pars communitatis. Quis enim dicat tantum esse publicum hoc delictum ambitionis, de quo agimus: quando scitur in maiori parte totius Societatis, vel totius domus; in quo sunt centum, vel plures personæ, vel totius congregationis generalis constantis etiam magno numero personarum? Satis ergo est quod à pluribus certò sciatur; numerus autem dehniri non potest, nisi prudenti arbitrio: sex autem, aut septem videtur sanè numerus sufficiens, saltem ad minimum gradum publici facti. Nam aliud dicitur notorium, quod frequentior requirit notitiam: aliud dici potest famosum, quod præter certam notitiam plurium, addit infamiam inde ortam. Præter hæc verò dici etiam potest famosum, vel etiam laborare infamia delicti, quod à multis scitur per relationem tantum, ab vno tamen oculari teste manantem. Deniq; aliquando est infamia de delicto, cuius origo ignoratur, solumq; de publico rumore constat.

Ad dubium ergo propositum respondeo in primis, quocumq; ex dictis nuper modis, delictum sit publicum, vel etiam sufficienter probabile, votum hoc obligare ad eius manifestationem. Quod est certum, quia tunc manifestatio licita est, siue fiat per denūciationem secretam, & paternam, siue iudicalem, estque utilis ad finem voti, & comprehensa sub verbis eius. Solum potest esse difficultas, an vltimus modus infamiæ sufficiat ad denuntiationem iudicalem, de qua dicam statim. Adde ergo etiam quando delictum est semiprobabile, i. e. ab vno fide digno teste sufficienter notum (qui erat quintus modus in num. 19. positus) obligare votum, quia etiam tunc potest licite fieri, saltem per secretam, & paternam denuntiationem, ut ex dicendis à fortiori patebit. Quin potius credo etiā tunc posse fieri iudicalem denuntiationem, ita ut denuncians nō se obliget ad integrā probationem, sed solum ad manifestandum

XIX.

Præteritum
voti gra-
dum.

XX.

Gradus va-
rii publici
delicti.

XXI.

1. pronun-
tatio quod
denuntiatio-
nem iudicialem.

2. pronun-
tatum.

Ccc

quod

quod scit. Nam materia est pertinet ad commune bonum, cui preferendum non est priuatum incommodum, & ille modus denuntiationis potest esse valde utilis ad illum finem, quia deseruiet, ut superior possit legitime interrogare testem, & ut post illius testimonium, possit iuramento, vel alio conuenienti modo cogere reum ad veritatem dicendam: imò addit Nauar. dicto cap. *Inter verba*, nu. 381. (ubi hanc sententiam tenet) quod ipsemet denunciator potest esse testis simul cum alio, ad probandum delictum via denuntiationis, ad effectum iniungendi poenitentiam, & emendandi peccatum.

XXII.
3. *prohunc-
elatum.*

Expeditur
ratio utrin-
que dubia.
di in nu. 18.

Extra hos verò casus, in omnibus aliis modis occulti delicti, non potest quis etiam occasione huius voti, procedere ad denuntiationem iudicalem; quia talis denuntiatio per se non est rationi consentanea, quod intendunt auctores in ratione dubitandi nu. 18. allegati, & probat ratio ibidem facta. Atque eodem modo dicebamus supra nu. 12. quoties laborat infamia delinquens, etiam si non constet, an ex aliqua scientia orta sit, posse deferri ad superiorem, ut in eo delicto iudicialiter procedat, eo modo, quo licite potest, dummodo saltem ipsa infamia sufficienter probari possit: quia id satis est, ut possit superior postea iuste inquirere, & conuenientia remedia adhibere.

XXIII.
A. *prohunc-
tum attingit
ad denun-
tiationem
paternam.
Sumitur ex
nubibus.*

At verò de secreta, seu paterna denuntiatione distinguendum est; nam licet delictum sit occultum quarto modo posito in num. 19. id est, soli eidem personæ per certam experientiam, seu visionem cognitum: nihilominus per se loquendo potest delictum secretum manifestari Praeposito Generali. Ita sumitur ex Couarruua lib. 1. variarum cap. 11. nu. 6. & 7. Adriano quodlib. 11. liter. R. Soto relect. de legendo secreto memb. 2. q. 4. concl. 2. Nauarro in manuali, cap. 18. num. 61. & cap. *Inter verba*, conclus. 6. & aliis Doctoribus, dicentibus hunc modum denuntiationis esse licitum, quando ordinatur ad vitandum aliquod damnum graue, vel communitatis, vel alicuius tertiæ personæ. In presenti enim non agitur præcipue de vindicando ambitionis delicto, sed de impediendo communi nocumeto religionis, quod esset maximum, si dignitates per ambitionem obtinerentur, vel si hoc vitium paulatim in hac religione introduceretur; quod facile timeri posset, propter propensionem magnam hominum ad huiusmodi vitium, & plures occasiones eius, quæ in hac religione esse possunt, cui tale vitium maximam perniciem afferret. Vnde Soto dicta quæst. 4. de secreto dub. 1. post 3. conclus. inter peccata, quæ per se vergunt in perniciem publicam, ponit ambitionem, & subornationem suffragiorum in cathedris, & in aliis electionibus: quod non sine multorum scandalo experientia satis docet. Hinc ergo concluditur ratio assertionis, quæ generalis est, quia bonum commune præfertur priuato, & è conuerso nonnullum nocuum priuati personæ, & præsertim nocetis permittendum est, vel contemnendum propter vitandum maius damnum, vel communitatis, vel alicuius innocentis. In presenti autem damnum proueniens ambizioso ex manifestatione peccati eius occulti, parui momenti est comparatione nocui menti, quod ex eius vitio religioni potest prouenire. Imò etiam respectu eiusdem religiosi, potest in maius bonum redundare: nam damnum solum est parua quædam infamia apud superiorem, commodum autem est ut vitetur spirituale eius damnum, & periculum: ergo.

XXIV.
Obiectio bi-
parita.

Dices, licet hic finis bonus sit, medium tamen non est proportionatum, quia si delictum est occultum, etiam si reueletur superiori, nullum potest medium adhibere: quia nec potest interrogare reum; nec si interroget ille tenebitur confiteri delictum, quia non iuridice interrogatur: quod si neget, illi potius

est fides adhibenda, præsumitur enim innocens, qui non probatur nocens. Neque etiam potest de tali delicto inquirere in particulari, quia esset iniuriare talem personam. Denique datur alius occasio facta denunciandi, si possint occulta dicere, quæ probare non possunt. Respondeo ad priorem partem, quamuis illud medium non sit omnino efficax, non tamen esse inutile, & in ea opportunitate esse vnicum, & maximum remedium, quod adhiberi potest, & ideo pro capacitate materiæ esse satis proportionatum, & in tanto periculo, communis boni, non esse omittendum. Nam in primis sepe contingit, ut quod vnus scit, putans rem esse occultam, & sibi soli notam, alius eodem modo idem scire, vel eadem via, aut alia simili: & tunc si vterque recurrat ad superiorem, erunt duo testes, qui licet fortasse contestes non sint, & ad ordinariam penam non sufficiant, multum tamen conferre poterunt ad remedium adhibendum, præsertim in causa pertinet ad bonum commune, ut constat in hæretici, proditoris, &c. Deinde etiam vnus solus secretum denunciet, deseruiet, ut superior attentius inuigilet, & obseruet personam & actiones eius, & omnia indicia, vel circumstantias, quæ veritatem indicare valeant. Potest etiam generalem aliquam inquisitionem facere, nullam suspicionem de tali persona ostendendo, sed solum de ipso delicto, aut de possibilitate eius, ex officio procedendo, ut ita intelligat, an aliquis rumor de tali persona sparsus sit; & ita iuxta comparatam cognitionem prudenti arbitrio poterit remedium adhibere, etiam si non puniat peccatum. Quod in Societate facilius est Praeposito Generali, quia ad ipsum pertinet distributio omnium dignitatum, seu prælationum eius, & ipse etiam debet præbere consensum, ut extra illam acceptetur: quod si agatur de ambitione Generalatus, ad Vicarium Generalem pertinet huiusmodi cura, & prouidentia. Nam in eo casu tam occultis criminis, satis esse videtur rem illi manifestare: nam per hoc satis impletur votum manifestandi Societati, vel Praeposito eius. Vicarius autem non communicabit cum aliis tribus antiquioribus professis in constitutionibus designatis, donec prudenter iudicet, an res sit in eo statu, ut possit in iudicium deduci, vel nisi eorum consilio, & industria indigeat ad remedium adhibendum.

Ad aliud autem inconueniens de periculo falsi testimonij, respondetur, in primis hoc non esse morale periculum, nec præsumendum in personis religiosis. Deinde exigi potest iuramentum, quando fuerit aliqua talis suspicio, obseruanda: etiam sunt alie circumstantiæ, & indicia, quæ moraliter non defunt, quando tam inordinatus est animus, & affectus denunciantis, ut falsum testimonium in re tam graui alteri imponat. Denique hæc manifestatio, non ad hoc ordinatur, ut statim adhibeatur fides vni denuncianti, sine alio examine, vel consideratione. Sed ut inde sumi possit initium, & via intelligendi certiùs veritatem, & adhibendi aliquod remedium. Aliquando verò tanta posset, esse auctoritas vnus loquentis propter vitæ integritatem, & prudentiæ existimationem, ut si rem affereret, tantum sibi certa experientia notam, fides illi esset adhibenda, non quidem ad puniendum delictum, sed ad eius affectum & progressum impediendum, ut supra arguendo capit. super eo, secundo de testibus, iuxta illud quod textum vnus testis veridicus sat est ad medium impediendum licet non ad puniendum.

Ex quibus inferitur idem esse dicendum in tertio casu in num. 19. posito, quando res non solum occulta est, sed etiam sub secreto naturali recepta: tunc enim non obligat naturale secretum ad seruandum illud, non obstante fide, seu promissione data: quia semper subintelligitur conditio, nisi tale secretum

in detrimentum communis boni cedat, nam tunc obligatio esset iniqua, & contra ipsum naturale ius: in presenti autem materia tale secretum vergeret in magnum Societatis detrimentum, vt in num. 11. & 12. ostensum est, & ideo non obstante tali secreto, licitum est ambitionem Præposito manifestare: quod si est licitum, etiam cadit sub obligationem huius voti, quia continetur sub verbis eius, vt constat ex interpretatione superius in nu. 2. data; suppono enim cognitionem sub illo secreto acceptam esse sufficienter certam moraliter, modo superius in numero illo 19. explicato: nam illo posito nihil deest ad materiam & obligationem huius voti.

Virum professus Societatis ex vi voti teneatur denuntiare ambitionem, quam aliter secreto, & gratia tantum salutaris consilij postulandi illi manifestauit.

XXVII. Solū ergo superest difficultas circa secundum modum occulti, in quo adiungitur secretum consultationis ordinatæ ad remedium animæ. Quibusdam enim videtur, etiam in eo casu obligare hoc votum, quia peccatum occultum, quod vergit in corruptionem communitatē, reuelandum est superiori secreto, & vt patri, non obstante quocunque secreto, extra confessionem. Sub hac enim generalitate loquitur diuus Thomas 2.2. quæst. 70. articulo primo ad secundum, & eodem modo loquitur Soto libro quinto de Iustitia, quæst. 7. articulo primo ad primum, & de Tegendo secreto memb. 2. quæst. 7. proximè ante 4. conclus. Caietanus etiam, cum aliis modernis expositores ibi. At verò præsens delictum, de quo agimus, vergit in commune detrimentum religionis, vt nu. 23. ostensum est: ergo non obstante illo secreto, licet reuelatur, & consequenter obligabit hoc votum. In contrarium verò est, quia multi graues auctores negant delictum esse reuelandum, quod per solam consultationem secretam cognitum est. Nauarr. in Summ. cap. 25. n. 46. & latè in dict. c. inter verba, coroll. 6. præfertim à num. 401. Cord. lib. 1. q. 43. dub. 2. casu 3. Sed hi indifferenter loquuntur de consultatione, quæ fit ad remedium annonæ, vel corporis, vel rei familiaris, qualis fieri solet cum Aduocato, Medico, & similibus, & ideo etiam Corduba, & Nauarrus posteriori loco, adhibent exceptionem, Nisi reuelatio sit necessaria ad vitandum maius malum Reipublice, vel innocentie, vt vulgare est de crimine hæresis, sicut tractauit disp. 20. de fide. lect. 4. prodictione, & aliis.

XXVIII. Inuenio vnicum Dominicum Bānes qui 22. dist. q. 70. art. 1. dub. 4. ad 6. in specie dixit Theologum si consultatur in ordine ad sacramentum Pœnitentiæ in nullo casu posse reuelare, & loquitur apertè de consultatione distincta à propria confessione sacramentali, quæ nullo modo est pars eius, licet ad illam vt ad finem extrinsecum ordinetur, & ideo non inducit proprium sigillum eius, sed infra illud tam magnum secretum, vt propter nullam causam illud reuelare liceat, quod tamē ab ipso nulla auctoritate, vel ratione probatur. Potuit autem in hoc fundari, quod per illam extrinsecam relationem participat talis consultatio religionem Sacramenti; ergo etiam participat secretum eius, ita vt sacrum & religiosum dici valeat: ergo nulla ratione violandum est. Et confirmatur, quia aliàs magna ex parte præcluderetur via ad confessionem liberè faciendam, si non posset homo liberè, & sine timore reuelationis consultare, quod necessarium sibi esset, ad confessionem faciendam. Sed hæ rationes non cogunt, nam illa relatio est merè extrinseca, solum ex intentione operantis, & ideo non addit actui externo obligationem aliquam, vel potius efficaciam, ad illam inducendam, quemadmodum etiam attitit Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

gi in tomo de poenit. disp. 33. sect. 4. num. 6. Neque etiam impeditur libera confessio, quia intra illam, potest fieri sufficiens consultatio cum confessore, vel si ille non sit sufficienter doctus, per illum sub eodem sigillo, poterit consuli doctior; & tunc verum est Theologum, qui consultatur, in nullo casu posse reuelare secretum, quia re vera participat sigillum confessionis; nam recipit notitiam illam cum onere suo. Quod si fortasse nolit sub tanto sigillo illam audire, malè faciet; quia confessor non potest aliter eam communicare.

Quocirca loquendo de consultatione in ordine ad confessionem, quam facit homo omnino extra confessionem, vt se ad illam præparet, vel vt rectè possit disponere de rebus suis, sic non censeo esse in illa maiorem secreti obligationem, quàm esset ex natura rei in simili consultatione facta in ordine ad contritionem, vel satisfactionem propriæ conscientie, etiam si non esset sacramentalis confessio instituta, prout contingere posset in statu legis naturæ, aut veteris: quia nec cum institutione huius sacramenti additum est speciale præceptum posituum talis secreti, pro illa consultatione, vbi enim ostenditur neque ex natura rei sequitur, vt responsio in n. præcedenti data ostendit. Nihilominus tamen ex ipsa rei natura etiam secluso Sacramento censeo illud secretum esse grauissimum, ita vt licet non obliget in omni prorsus casu, & sine vlla exceptione, sicut sigillum confessionis, rarissimè tamē, & non nisi propter vitandum maximum commune malum violari possit. Ratio est, quia hoc remedium consultationis secretæ, ex natura rei est maxime necessarium ad bonum animarum, quod bonum maioris momenti est, quàm alia temporalia, & ideo ad maximum bonum humani generis spectat, vt hoc remedium conseruetur, & non fiat vel inutile, vel nimium onerosum. Potest tamen cum aliqua proportionem hic applicari ratio, quæ de sigillo confessionis fieri solet: necessarium enim fuit, vt confessio, quæ medium etiam est ad salutem necessarium, inutilis, aut onerosa non haberet: sic ergo nec consultatio ad remedium conscientie ordinata, quæ suo modo est hominibus necessaria ad bonum animæ, inutilis, aut onerosa fiat, magnam secreti obligationem secum asserre necesse est, quanuis non in eo gradu, vt sit cum sigillo confessionis comparanda; quia nec res ita sacra est, nec ita necessaria. Et ideo dixi paulo antè, licet hoc secretum non obliget semper, & sine vlla exceptione, sicut sigillum confessionis non tamen posse violari, nisi grauissima communis causa intercedat. Vt autem causa prudenter iudicetur sufficiens, non solum ponderandum est incommodum particulare, quod inde accidere potest illi personæ cuius secretum reuelatur, sed etiam hoc generale, quod illud consultationis remedium multum enervatur, & fit odiosum per talem reuelationem.

Ex hacigitur doctrina, quam verissimam existimo, & bonis moribus necessariam, infero in præfenti quæstione, non obligare hoc votum, quando res tantū scitur sub hac consultatione secreta, quia non existimo esse tunc licitam talem reuelationem. Nam licet ambitio sit ex peccatis, quæ vergunt in detrimentum communis, maius censeo esse nocuum, quod ipsi etiam religioni provenire potest ex facilitate reuelandi tale secretum; vix enim vllus auderet suæ conscientie providere per talem consultationem, quod maximum bonum est, similem enim ob finem, ne scilicet religiosi nostri terreantur à manifestanda superiorib. conscientia, vt lib. 10. cap. 6. tractabitur, districte præcipitur inisdem superioribus, vt secreti illius naturalis fidem omnino seruent. Et, quod caput est, nuper in 6. Congreg. generali can. 12. statuitur, quod de manifestandis su-

XXIX.

Resoluitur prædictum modum occulti non posse conservari cum sigillo.

Esse tamen grauissimum secretum.

Eius grauissimæ ratio.

Confirmatio proportionis.

XXX.

6. Pronunt. ob dictam grauissimam secreti illius reuelare delictum contra hoc votum.

periori aliorum defectibus in regula habetur; intelligi de illis defectibus, quæ ab aliquo alio notata, & observata fuerint; non autem de iis, quæ ipsimet secreto, & consilio petendi gratia, ut dirigantur vel inveniunt, alteri communicaverint. Unde quod sic scitur, dici potest moraliter nec sciri; & hoc etiam titulo, non comprehendit sub materia huius voti. Accedit quod si attentè res consideretur, maius commodum inde provenire potest ad ambitiones etiam impediendas: quia ipsi quoque ambiciosi maiori cum fiducia consulunt viros doctos, ac religiosos, à quibus poterunt saltem consilio iuvari: si autem sciant esse revelandos non consulunt; & ita nec consilium, nec revelatio locum habebunt. Vnum verò addo consideratione dignum, oportere, ut consultatio vera sit, & non ficta, id est, quod fiat animo intelligendi veritatem, ad cavendum peccatum, vel ob alium finem bonum; nam si quis specie tantum consultationis utatur, vel ad inducendum alium ad malum, vel ad explorandum animum eius, vel quid simile, profectò talis consultatio non est digna secreto, & ideo ea non obstante obligabit hoc votum, eo modo quo de aliis casibus occultis diximus.

¶trum ante denuntiationem dicte ambitionis præmittenda sit secreta monitio?

XXXI.

Quæstio.
4. circa ultimum
3 punctum.

Duplex sententia
superioris.
lucio prioris.

Ultimò inquiri hic potest, an in illis casibus, in quibus manifestari potest superiori hoc crimen, etiam si secretum sit, possit, vel debeat secreta admonitio præcedere: quando enim delictum est publicum, certa res est, non esse necessarium, quia potest statim procedi ad denuntiationem iudicalem, iuxta doctrinam communem 2.2. quæst. 33. art. 7. ubi Caiet. circa ad tertium, & Soto lib. 5. de iustitia, quæst. 5. art. 1. In occultis autem videtur semper præmittenda admonitio, iuxta ordinem Evangelicum Matth. 18. & cap. qualiter & quando, de accusatione. Sed de hoc infra lib. 10. cap. 9. & 13. explicando generales regulas, latius dicemus. Nunc solum aduerto, duplicem hic esse posse quæstionem: una est, an habens hoc votum, possit hanc admonitionem præmittere: alia est, an teneatur. Ad priorem dicendum est, id per se non esse contra votum, quia votum non fuit de manifestatione faciendâ, nulla admonitione præmissa. Dices admonitio eo tendit, ut manifestatio non fiat, si delinquens emendetur, & ex hac parte esse contra votum, quia tendit ad impediendum actum eius, Respondeo primò antecedens non esse necessarium, quia potest illa admonitio fieri ut sciat delinquens suum delictum esse manifestandum superiori & ita disponatur ad emendationem, & correctionem superioris. Deinde dicitur illam intentionem debito modo conceptam non esse malam, nam vel per admonitionem obtinetur effectus intentus perfectæ emendationis, & impeditiois totius ambitionis, omnique effectus eius, vel non: si non, procedendum est ad manifestationem, si que non impeditur votum; & hoc retineri debuit in proposito cum admonitio fiebat: si autem emendatio perfectæ obtemperat, cessare poterit admonitio, nec fiet contra votum, quia eius materia cessavit, eò quod illud delictum iam sit quasi omnino præteritum; quod non cadit sub hoc votum, ut supra num. 15. diximus. Neque est contra votum expectare aliquam mutationem materiæ, qua facta cesset obligatio eius; quia & obligatio illa affirmativa est, nec ita obligat pro statim, quin aliquam commodam occasionem expectare liceat, & ratio expectandi, vel etiam desiderandi talem mutationem potest esse honesta, & ad charitatem pertinens, ut in præfenti facile considerari potest.

XXXII. Ad aliam quæstionem responderetur, non esse ob-

ligationem promittendi in hoc casu admonitionem, quod est manifestum, quoad voti obligationem, quia in voto nihil agitur de hoc ordine servando. Solum ergo potest dubitari de lege correctionis fraternæ, seu charitatis: hic autem non habet locum obligatio, seu ordo correctionis fraternæ per se loquendo; quia hæc manifestatio, licet sit secreta, & non ordinetur per se ad punitionem delicti, in quo conveniet cum correctione fraterna; re tamen vera, non est correctio fraterna, nec pertinet ad præceptum illius, quia non ordinatur per se ad priuatum bonum fratris, qui est proprius finis correctionis fraternæ, iuxta illud, si re audierit, iuratus eris fratrem tuum; sed ordinatur ad commune bonum, & impediendum commune detrimentum religionis ex assumptione sui subditi ad praelaturam, etiam si ipse alias in ea procuranda non peccasset, & ideo non regulatur per se talis manifestatio per generalem legem, seu regulam correctionis fraternæ; unde communis sententia Doctorum est in peccatis, quæ per se vergunt in damnum communis, non esse necessarium, per se loquendo, hunc ordinem servare, ut viderelicet in Soto dict. relect. membr. 2. quæst. 4. concl. 7. & Corduba dict. q. 43. lib. 1. & quæst. 64. Summæ, & alii, quos infra lib. 10. in proprio loco referemus. Vide etiam, si placet, 36. Motum proprium Pij V. contra offendentes Cardinales, ubi delictum illud, quantumvis occultum, statim manifestari præcipit sub excommunicatione lata sententia.

Dices, esto hoc non pertineat ad præceptum correctionis fraternæ, sed ad præceptum subueniendi communicati periclitati, nihilominus charitas fraternæ semper obligat, ut hæc subuentio fiat cum minimo damno ipsius, quoad fieri possit: ergo si potest subueniri per monitionem secretam, famam proximi seruando, non est delictum eius statim manifestandum: ergo charitas obligat ad præmittendam huiusmodi monitionem. Respondeo, ideo semper dixisse, per se loquendo, quia in his rebus moralibus vix potest dari regula generalis, quæ non patitur exceptionem. Dicimus ergo, ubi per se primò agitur de communi bono, & de firmo, ac securo remedio illius, & ubi tantum periculum imminet, quantum est in huiusmodi peccatis, monitionem priuatam non esse remedium proportionatum, quia moraliter non potest reputari sufficiens, sed necessaria est providentia eius, ad quem ex officio pertinet, communi bono prospicere, & ideo per se, ac moraliter loquendo, necessarium non est illud medium intentare, per hoc tamen non tollitur, quin in aliquo casu raro tanta possit esse spes fructus, & sufficientis remedij per admonitionem secretam, ut charitas obliget ad præmittendam illam: sed hoc in casu ambitionis, tam rarum esse existimo, ac difficile, ut non censeam esse casum morale, & ideo eo absolute dici potest, non esse talem obligationem. Imò etiam addo non solum licere, sed etiam melius esse statim ad re superiorem in huiusmodi eventum, quia comparatione boni communis illud detrimentum fratris, quali nihil exilimatur. Porro quoniam & quales focos, adhibere debeat superior ad iudicandum de ambitu delati, ex S. p. constit. cap. 6. lit. A. & ex decreto 49. congregat. 4. intelligi potest.

CAPVT XI.

Cur hæc vota simplicia sint, & non solennia.

Supponitur in hoc titulo vota hæc simplicia esse, & non solennia: quod iuxta institutum Societatis simpliciter est.

certis supponitur. tis certum est. Nam in constitutionibus solum dicitur ut professi hæc omnia Deo promittant 6. p. cap. 2. §. 1. & 10. p. §. 6. In congregationibus autem generalibus 1. & 3. ut supra in cap. 9. num. 10. citavi, vota hæc simplicia appellantur; ubi forma illa emittendi præscribitur. Ac denique sub eadem voce illa approbavit Gregorius XIII. in Constit. *Ascendente Domino*. Itaque cum hoc certum sit, rationem inquirimus, cur hæc vota non sint solennia, sicut est quartum votum professorum. Et ratio dubitandi esse potest, quia sunt ita annexa tali professioni, sicut quartum votum, omnia enim requiruntur ex peculiari instituto Societatis, & nullum eorum ex sola rei natura erat necessarium. Item omnia sunt æque perpetua, & immutabilia: omnia etiam conferunt ad perfectionem renuntiationem, vel suæ voluntatis, vel honorum omnium, ac honorum temporalium. Denique sunt etiam hæc vota publicè & in manibus prælati, & cum exteriori solennitate.

II. Sed hoc breviter expediri potest. Nam in primis hæc vota, tam ex intentione vouentium, quam Societatis, tanquam simplicia sunt; & ideo non mutant naturam votorum simplicium, etiam si coram prælato, & in præsentia multorum fiant, ut in simili de coadiutoribus formatis dicitur 5. p. Constit. cap. 4. declarat. 1. Quamvis enim sola intentio vouentis non sufficiat ad voti solennitatem, necessaria tamen est formalis, vel virtualis, & ideo, si ex intentione vouentis votum tantum sit, ut simplex, optimum argumentum est re ipsa solum esse simplex, maxime cum illa intentio ex nullo errore procedat. Deinde hæc vota omnino sunt de futuro, & non participant, ut sic dicam, traditionem de præsentia, nec proximè, ac per se ordinantur ad confirmandam illam, sicut ordinantur in Societate non solum tria ordinaria vota, sed etiam quartum votum professorum, ut supra in cap. 4. ad finem declarauimus. Assumptum patet ex ipsa forma vouendi, & ex rebus ipsis, quæ promittuntur, quæ magis pertinent ad tollenda incommoda, vel impedimenta perfectionis in futurum, quam ad statum ipsum perfectionis in præsentia stabilendum. Tertiò longe aliter hæc vota connexa sunt professioni Societatis, quam quartum de obedientia præstanda Põfici circa missiones: nam hoc est per se primò requisitum, ex vi finis primarij, ad quem ordinatur Societas. Vnde sicut in statu religionis, ut sic, tria vota censentur esse de medijs essentialiter necessa-

riis ad finem perfectionis, ita in Societate hoc quartum votum est de medio essentialiter necessario ad propriam perfectionem, & finem huius instituti. Ac verò hæc vota non sunt tanquam essentialiter necessaria, sed tanquam secundariò conducentia ad conseruationem instituti: vnde materia illarum non continet media per se ordinata, ac simpliciter necessaria ad finem Societatis: sed ad remouenda aliqua impedimenta. Quartò hoc declarat modus emittendi hæc vota: nam quartum votum in ipsa met professione emittitur, tanquam ad illam essentialiter pertinens: hæc autè vota post aliquod tempus, & interdum post aliquot dies emittuntur, & qui ea promittit, incipit dicere: *Ego N. professus Societatis promitto*, &c. significans, hæc non pertinere ad professionem, sed supponere illam; in alijs verò substantialibus votis dicit, *Ego professionem facio, & promitto*; & ideo in accidentali etiam solennitate est magna diuersitas. Nam hæc vota licet fiant coram prælato, & alijs propter rei grauitatem, & ut de illo Societati publicè constet; non tamen fieri solent publicè in Ecclesia, nec cum alijs solennitatibus, cum quibus professionem fieri supra in cap. 5. vidimus. Denique hæc vota nullum moralem habent effectum, iure positiuo communi, aut speciali Societatis additum, sed solum obligationem, quam vi sua inducunt, votum autem solenne semper habet aliquem huiusmodi effectum moralem, ut de tribus substantialibus in præcedenti tomo, & de quarto voto Societatis, in cap. 4. n. 38. ostendimus. Vnde etiam fit ut professi, qui in Societate quartum illud votum emittunt, ratione illius censeantur habere in Societate primum locum, ut habetur in examine cap. 1. §. 8. & p. 5. Constit. cap. 1. & 2. & ideo illi soli sunt, qui ordinario iure Societatis vocem habent actiuam, & passiuam in electione Generalis: professi autem, qui quartum votum solenne non emittunt, quamvis alia quinque vota faciant, ut constat ex Extrauag. *Ascendente Domino*, atque ex quarta cõgreg. decreto 39. in illo gradu non constituuntur, nec prædictum suffragium habent, & ideo dicimus talia vota nullum effectum moralem, quasi positiuum habere; sunt ergo omnino simplicia; & diuersitas inter illa, & quartum votum professorum, ex dictis satis declarata est. Si quis verò querat an hæc vota sint dispensabilia per superiores, siquidem simplicia sunt, consulat ea de re tractatum 1. huius tomi lib. 2. cap. 12. num. 10.

INDEX CAPITVM LIBRI SEPTIMI.

De professione trium votorum, ac formatis Coadiutoribus.

- I. **C**ur hæc professio in Societate admittatur, & ad quem finem.
- II. Cur Coadiutores spirituales Societatis IESV solennia vota non emittant, & in quo à professis, & Scholaribus differant.
- III. An conueniens fuerit Coadiutores temporales in Societate admitti, & quibus votis incorporentur.
- IV. Generalis illatio de gradibus personarum Societatis.